

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Ugnės Bartkutės,
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

**Patentabilumo reikalavimų aiškinimas Europos patentų
tarnybos praktikoje**

Vadovas: lekt. Gediminas Pranevičius

Recenzentas: doc. dr. Vytautas Mizaras

Vilnius 2008

Turinys

Ižanga.....	2
1 EPK vieta Europos patentų teisės sistemoje	6
2 Patentabilumo reikalavimų reikšmė.....	7
3 Išradimo samprata EPK	9
3.1 EPK 52 straipsnio patentabilumo išimtys	10
3.1.1 Atradimai, estetiški kūriniai, verslo metodai ir kiti nepatentuojami objektai	11
3.1.2 Kompiuterių programos	13
3.2 EPK 53 straipsnio patentabilumo išimtys	16
3.2.1 Moralinės išimtys.....	17
3.2.2 Biologinės išimtys.....	18
3.2.3 Medicininės išimtys	22
4 Naujumas	27
4.1 Technikos lygio nustatymas.....	27
4.2 Informacijos viešumas	30
4.3 Technikos lygio turinys ir jo lyginimas	35
4.4 Žinomų išradimų panaudojimas nauju būdu	38
5 Išradimo lygis.....	39
5.1 Specialisto ir akivaizdumo sąvokos	40
5.2 „Problemos-sprendimo“ metodas	42
6 Pramoninis pritaikomumas	50
7 Patentabilumo reikalavimų lyginamoji analizė: panašumai ir skirtumai	51
7.1 Nepatentuojami objektai	52
7.2 Naujumas	54
7.3 Neakivaizdumas	58
7.4 Naudingumas	59
7.5 Patentabilumo reikalavimų ir jų aiškinimo perspektyvos	60
Išvados	64
Literatūros sąrašas.....	65
Santrauka.....	79
Summary	80

Įžanga

Darbo aktualumas. Išradimų apsauga patentais yra neatsiejama šiandieninio gyvenimo, lydimu sparčios technologijų kaitos, mokslo pažangos, dalis – išradimai yra viso pasaulio inovacijų variklis. Nors Lietuvos pasiekimai išradimų patentavimo srityje yra kuklūs, pastaruoju metu ir čia vis labiau imamas akcentuoti technologijų, mokslo vystymo skatinimas. Tai liudija ir 2004 m. įvykęs Lietuvos prisijungimas prie dar 1973 m. priimtos Europos patentų konvencijos¹ (toliau – EPK), kuri sukūrė centralizuotą Europos patento išdavimo sistemą².

Pažymėtina, jog Europos patentų sistema išsiskiria tuo, jog Europos patentas išduodamas centralizuotai per Europos patentų tarnybą (toliau – EPT)³, tačiau tik atlikus materialiąją patentabilumo ekspertizę, t.y. nustatius išradimo atitikimą patentabilumo kriterijams. Vis tik vystantis technologijoms, keičiantis socialinei aplinkai, patentabilumo kriterijų taikymas tampa sudėtingas – atsiranda naujų aplinkybių, kurios EPT yra ne visada vienodai įvertinamos, neretai priimami skirtingi sprendimai dėl patentų suteikimo, tai sukelia ginčus dėl išradimų patentavimo⁴ ir savo ruožtu patentabilumo reikalavimų turinio. Taigi susiduriama su nepakankamai aiškiu patentabilumo reikalavimų sampratų EPK reglamentavimu.

Pažymėtina ir tai, jog prieš EPK sukūrimą Europos valstybėse patentabilumo reikalavimai daugiau ar mažiau skyrėsi. Tai sudarė prekybos barjerus ir stabdė verslo plėtrą. EPK dėka visose jos valstybėse-narėse patentabilumo reikalavimai buvo suvienodinti, supaprastėjo patento gavimas keliose valstybėse vienos patentinės paraiškos pagrindu. Vis dėlto šiandien patentų suteikimas nebėra vien nacionalinis, nebėra net vien ir regioninis rūpestis, nes net ir regioninė patentinė išradimų apsauga jau nebetenkina norint konkuruoti pasaulinėje inovacijų rinkoje⁵: ekonominė veikla

---

¹ Pažymėtina, jog 2007 m. gruodžio 13 d. įsigaliojo nauja EPK redakcija – 2000 m. lapkričio 29 d. Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencija) (persvarstyta Miunchene redakcija) (Valstybės žinios, 2004, Nr. 147–5326).

² Ją administruoja Europos patentų organizacija su vykdančiaisiais organais – Europos patentų tarnyba (angl. – *European Patent Office (EPO)*) ir Administracine taryba.

³ Atkreiptinas dėmesys, jog tai yra tik išdavimo procedūros supaprastinimas – išduotasis Europos patentas yra ne kas kita kaip pasirinktųjų valstybių-narių nacionalinių patentų „ryšulys“.

⁴ Ginčus dėl patentinės paraiškos atmetimo, o jei ji nebuvo atmesta, tačiau buvo pareikšti trečiųjų asmenų protestai dėl Europos patento išdavimo, nagrinėja Techninė apeliacijų taryba; išskirtiniais atvejais dėl teisės aiškinimo klausimų kreipiamasi Išplėstinės apeliacijų tarybos sprendimo arba nuomonės.

⁵ ULLRICH, Hanns. Patent Protection in Europe: Integrating Europe into the Community or the Community into Europe? In *European Law Journal* [interaktyvus]. 2002, nr. 8 [žiūrėta 2008-03-18], p. 433-491. Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergy.com>>.

vis labiau integruojasi, ir verslas tampa priklausomas nuo tarptautinių rinkų. Tačiau integruojantis pasaulio rinkoms ne visada vienodos tendencijos atsispindi ir pasaulio valstybių patentų teisėje, todėl kyla klausimas, ar praktikoje neatsiranda besiskiriančių patentabilumo reikalavimų problemų.

Kadangi patentiniai ginčai (pavyzdžiui, dėl Europos patento tam tikroje valstybėje nuginčijimo, kai išradimas neatitinka patentabilumo reikalavimų) pagal EPK sprendžiami nacionalinių valstybių teismuose⁶, Lietuvoje, nagrinėjant tokias bylas, būtų susidurta su patentabilumo kriterijų aiškinimo praktikos trūkumu. Europos patentų sistemos pokyčiai neišvengiamai įtakotų ir Lietuvos Respublikos Valstybinio patentų biuro, kaip nacionalinius patentus išduodančios valstybės institucijos, darbą. Dėl to aukščiau paminėti probleminiai patentabilumo reikalavimų aspektai, autorės nuomone, liudija darbo aktualumą bei keliamų problemų mokslinio tyrimo būtinumą ne tik užsienyje, bet ir Lietuvoje.

Darbo tikslas. Šio magistro darbo tikslas yra išnagrinėti ir įvertinti EPK patentabilumo reikalavimų sampratas, analizę atliekant EPT praktikos, taip pat teisės doktrinos ir palyginimui pasirinktos užsienio valstybės (JAV) praktikos kontekste.

Darbo objektas. Siekiant paminėto darbo tikslo, pasirinktas originalus tyrimo objektas – EPK patentabilumo reikalavimų aiškinimas EPT praktikoje. EPT, viena vertus, yra vienintelė EPK nuostatas aiškinanti institucija, todėl jos praktika apskritai vaidina didžiausią vaidmenį formuojant patentabilumo reikalavimų sampratas. Kita vertus, tik iš jos, jei nepakanka EPK nuostatų, galime spręsti apie Europos patentų sistemą kaip tokią, todėl EPT praktika yra pagrindas norint lyginti skirtingų jurisdikcijų patentų teisę.

Siekiant paminėto tikslo, darbe atitinkamai keliami šie uždaviniai: 1) išnagrinėti reikšmingiausius EPT sprendimus, kuriuose atskleidžiamas patentabilumo kriterijų turinys; 2) išskirti ir išanalizuoti svarbiausius atskirų patentabilumo reikalavimų požymius; 3) ištirti, ar, remiantis EPT praktika, be tiesiogiai įtvirtintų EPK, yra ir kitų patentabilumo reikalavimų; 4) palyginti EPK patentabilumo reikalavimų sampratų aiškinimą su kitos jurisdikcijos (JAV) patentabilumo reikalavimų sampratų aiškinimu; 5) palyginimo rezultatų pagrindu įvertinti EPK patentabilumo kriterijų sampratas.

---

⁶ TRITTON, Guy, *et al. Intellectual Property in Europe*. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell, 2008, p. 84, 171, 172, 185.

Darbą sudaro keletas struktūrinių dalių. Kadangi darbe siekiama nagrinėti patentabilumo reikalavimus, įtvirtintus EPK, pirmosiose dviejose darbo dalyse trumpai aptariama EPK vieta Europos patentų teisėje bei patentabilumo kriterijų vaidmuo, pagrindžiant jų nagrinėjimo svarbą. Atsižvelgiant į tai, kad patentabilumo reikalavimų yra keletas, siekiant visapusiškai išanalizuoti jų turinį, tolesnėse keturiose darbo dalyse pasirinkta nagrinėti juos paėiliui, t.y. EPT praktiką analizuoti kiekvieno iš jų požiūriu atskirai. Manytina, jog nagrinėjamų EPK patentabilumo reikalavimų sampratų įvertinimui, taigi kartu ir visapusiškam šių sampratų ištyrimui, tikslinga reikšmingiausias EPT formuluojamus principus gretinti ir su užsienio valstybių patirtimi. Tuo tikslu paskutinėje darbo dalyje pateikiama lyginamoji patentabilumo reikalavimų analizė bei vertinimas.

Nors plačiaja prasme patentabilumo reikalavimai taip pat yra ir tokie reikalavimai, kaip antai, tinkamas išradimo atskleidimas apraše, tinkamas apibrėžties suformulavimas, pastarieji, kaip procedūriniai patentabilumo reikalavimai, nebus nagrinėjami darbe. Taip pat reikėtų pastebėti, jog nenagrinėjama, ar skiriasi patentabilumo reikalavimų aiškinimas EPK valstybėse-narėse – dėl didelio valstybių-narių skaičiaus tai galėtų būti atskiro tyrimo objektas. Kaip atskiras magistro darbo objektas galėtų būti ir probleminių patento objektų, pavyzdžiui, kompiuterių programų, biologinių ir mikrobiologinių procesų ir jų produktų, medicininių metodų analizė, todėl jie tiriami tik tiek, kiek reikalinga EPT pozicijai jų atžvilgiu atskleisti.

Darbo tyrimo metodai. Nagrinėjant darbo objektą kompleksiškai naudoti aprašomasis, loginis, sisteminis, istorinis, lyginamasis metodai. Atsižvelgiant į tai, kad darbe tiriama patentabilumo reikalavimų samprata remiantis EPT praktika, tyrimui būtini praktikos pavyzdžiai pateikiami aprašomojo metodo pagalba. Kadangi patentabilumo reikalavimus įtvirtinančios EPK nuostatos yra susijusios ir tarpusavyje, ir su kitais teisės aktais, šiems ryšiams atkleisti naudotas sisteminės analizės metodas. Darbe svarbus loginis tyrimo metodas, kuriuo remiantis formuluotos išvados, aptariamo instituto aiškinimo, taip pat aktualios teisinės literatūros apibendrinimai, vertinimai. Taikant istorinį metodą atskleista kai kurių EPK nuostatų kaita ir EPT praktikos raida. EPK patentabilumo reikalavimų sampratų aiškinimas analizuotas ir lyginamuoju metodu, t.y. lygintas su JAV patentabilumo reikalavimų sampratų aiškinimu. Taip siekta išsamesnio EPK patentabilumo reikalavimų sampratų ištyrimo, palyginimu ne tik nustatant panašumus ir skirtumus, bet ir juos įvertinant – nustatant privalumus bei trūkumus, analizuojant kylančias problemas. Šios jurisdikcijos

pasirinkimą nulėmė tai, jog JAV yra viena aktyviausių valstybių patentavimo srityje, joje taip pat taikoma materialioji patentabilumo ekspertizė, todėl yra sukaupta didelė patentabilumo kriterijų aiškinimo patirtis.

Darbo naujumas ir originalumas. Pažymėtina, jog pastarųjų dviejų (taip pat ir ankstesnių) metų laikotarpiu yra tik keletas magistro darbų, mokslinių straipsnių bei daktaro disertacija, kuriuose gilintasi į atskirų išradimų tipų patentinės apsaugos problemas⁷. Todėl galima teigti, jog EPK patentabilumo reikalavimai, juo labiau jų aiškinimas EPT praktikoje, Lietuvoje iki šiol nebuvo plačiau tirtas. Be to, jog pasirinktas originalus tyrimo objektas, darbo originalumą sąlygoja ir unikali, iki šiol nenagrinėta užsienio teisinė literatūra.

Naudoti šaltiniai. Darbe kaip pagrindiniu norminiu teisės šaltiniu buvo remiamasi teorinius patentabilumo reikalavimų pagrindus įtvirtinančia EPK. Kadangi nagrinėjamu klausimu lietuviškos specialiosios literatūros beveik nėra, remtasi specialiaja teisine literatūra anglų bei prancūzų kalbomis. Kaip reikšmingiausi šaltiniai minėtini *G. Paterson, G. Tritton, L. Dybdahl* darbai, kuriuose nagrinėjami probleminiai EPT sprendimų, aiškinančių patentabilumo reikalavimus, aspektai. Lyginamuoju aspektu itin reikšmingi buvo *A. Durham, J. Mueller* darbai, leidę analizuoti patentabilumo reikalavimų sampratą plačiau, pasauliniame kontekste. Turint omenyje, jog darbas buvo orientuotas labiau į praktinių aspektų ištyrimą, pažymėtina, jog pats svarbiausias šaltinis buvo EPT praktika (ir jos apibendrinimai) – jos analizei ir vertinimui skirtas didžiausias dėmesys.

---

⁷ Žr. pavyzdžiui, KIŠKIS, Mindaugas. *Kompiuterių programų teisinės apsaugos modeliai: pasaulinė patirtis ir Lietuvos perspektyva: daktaro disertacija.* Vilnius: MRU, 2002; ŽELVYS, Arūnas. *Su kompiuterių programomis susijusių išradimų teisinė apsauga: magistro tezės.* Vilnius: Vilniaus universitetas. Teisės fakultetas, 2006; JURČYS, Paulius. *Biotechnologinių ir nanotechnologinių išradimų patentavimo problemos: lyginamasis tyrimas (Europos ir Jungtinių Amerikos Valstijų patirtis): magistro tezės.* Vilnius: Vilniaus universitetas. Teisės fakultetas, 2006 ir kt.

1 EPK vieta Europos patentų teisės sistemoje

Išradimo, kaip pramonės nuosavybės objekto, teisinė apsauga atsiranda tik nuo specialaus teisės į tokį pramoninės nuosavybės objektą patvirtinančio dokumento – patento, išdavimo. Patentas – tai išradimo dokumentas, patvirtinantis, kad valstybė patento objektą pripažįsta išradimu, ir suteikia asmeniui, kuriam jis išduotas, išimtinę teisę į jo autorystę ir turtines teises jį realizuoti⁸. Patento galiojimas ribojamas laike, be to, patentas galioja tik tos šalies teritorijoje, kurioje jis išduotas.

Išradėjas ar jo teisių perėmėjas dažnai gali būti suinteresuotas išradimo teisine apsauga daugiau nei vienoje valstybėje. Be abejo, jis gali gauti nacionalinį patentą kiekvienoje jį dominančioje valstybėje atskirai, tačiau patentavimo procesas tampa ypatingai brangus ir reikalaujantis daug laiko sąnaudų. Tuo tikslu dar 1883 m. kovo 20 d. buvo pasirašyta Paryžiaus konvencija⁹ (toliau – Paryžiaus konvencija), ne tik įtvirtinusi pramoninės nuosavybės objektų teisinę apsaugą, bet ir, *inter alia*, įtvirtinusi galimybę sujungti keliose valstybės skirtingu laiku paduotas patentines paraiškas remiantis konvencinio prioriteto teise. 1970 m. birželio 19 d. pasirašyta Patentinės kooperacijos sutartis¹⁰ (toliau – Patentinės kooperacijos sutartis), sukūrusi vienos tarptautinės paraiškos pagrindu grindžiamą pasaulinę patentų išdavimo procedūrą. Sutartimi dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba¹¹ (toliau – TRIPS), kuria valstybės-narės įsipareigojo, *inter alia*, suteikti vienodą teisinę apsaugą intelektinės nuosavybės objektams ir laikytis tarptautinių sutarčių, kaip pavyzdžiui, Paryžiaus konvencijos, nuostatų.

Žvelgiant Europos mastu, reikšminga paminėti, jog nors dėl kitų pramoninės nuosavybės objektų apsaugos keletu valstybių teritorijose Europos Sąjungoje yra nuveikta nemažai (pavyzdžiui, įregistravus Bendrijos prekės ženklą ir Bendrijos dizainą, šis prekių ženklas ar dizainas tampa teisiškai saugomas visose Europos Sąjungos valstybėse regiono lygiu¹²), vis dėlto vieningos sistemos būtent dėl patento galiojimo visos Europos Sąjungos mastu nėra. Vienintelis palengvinimas siekiant

⁸ ŽILINSKAS, Vytautas Jonas; KASPERAVIČIUS Petras; ir KIŠKIS Mindaugas. *Intelektinė nuosavybė ir jos teisinė apsauga: vadovėlis*. Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2007, p. 518.

⁹ 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo (1967 m. liepos 14 d. Stokholmo akto redakcija) (Valstybės žinios, 1996, Nr. 75-1796)

¹⁰ 1970 m. birželio 19 d. Patentinės kooperacijos sutartis (Valstybės žinios, 1996, Nr. 41-1038).

¹¹ Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (1C priedas prie 1994 m. balandžio 15 d. Sutarties dėl Pasaulio Prekybos Organizacijos įsteigimo) (Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620).

¹² *Cit. op.* 8, p. 449.

patento keliose Europos valstybėse – centralizuotos Europos patentų sistemos pasirašius EPK sukūrimas. Ši daugiašalė tarptautinė sutartis numato unifikuotą patentų išdavimo sistemą visose susitariančiose valstybėse. Tačiau atkreiptinas dėmesys, jog EPK nėra Europos Bendrijos *acquis communautaire* dalis¹³.

Remiantis tuo, jog kol kas pastangos sukurti vieningą visai Europai Bendrijos patentą dar neduoda rezultatų, EPK vadintina svarbiausia Europoje tarptautine sutartimi, reglamentuojančia išradimų apsaugą. Tačiau ji neišvengiamai yra susijusi ir su aukščiau minėtomis tarptautinėmis sutartimis. EPK 87 straipsnis, *inter alia*, numato, jog kai to paties išradimo paraiška buvo ne anksčiau kaip prieš dvylika mėnesių pateikta Paryžiaus konvencijos sutarties šalyje ar Pasaulio Prekybos Organizacijos šalyje, tai paraiškai Europos patentui gauti gali būti suteikta konvencinio prioriteto teisė. Patentinės kooperacijos sutarties prasme EPK yra regioninė sutartis patentų klausimais¹⁴. Dėl to Europos patentai gali būti išduodami pagal Patentinės kooperacijos sutarties nuostatas pateiktos tarptautinės paraiškos pagrindu. Taip pat pažymėtina, jog Europos patentų sistemos veikimas nepanaikina nacionalinės patentų sistemos, jos abi veikia šalia.

2 Patentabilumo reikalavimų reikšmė

Išradimo patentinė apsauga sudaro sąlygas 20 metų nuo patentinės paraiškos padavimo datos drausti kitiems asmenims išradimu naudotis, jį gaminti, pardavinėti ir pan. Tokia valstybės sukuriama išskirtinė patento savininko padėtis, savaime suprantama, turi turėti priežastį, todėl galima minėti net keletą reikšmingų patentų pagrindimo teorijų, aiškinančių, kodėl, arba tiksliau už ką, tokios teisės turėtų būti suteikiamos.

Viena jų (kartais vadinama „sutarties“ teorija) patentų išdavimą ir tuo pagrindu suteikiamas teises grindžia visuomenės iš išradimo gaunama nauda: išradėjas monopolį gauna mainais už atskleistą visuomenei naują technologiją, kurios ši iki tol nežinojo.¹⁵ Nesant patentų, nebūtų paskatos atskleisti, pristatyti visuomenei savo išradimą, ir jis galbūt taip ir liktų slaptas. Kita teorija (dar vadinama „iniciatyvų“ teorija) aiškina, jog patentu valstybė skatina asmenis ir toliau ieškoti inovatyvių

---

¹³ *Ibidem*, p. 91.

¹⁴ *Cit. op.* 6, p. 89.

¹⁵ BENTLY, Lionel; ir SHERMAN, Brad. *Intellectual Property Law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2004, p. 327.

sprendimų, už kuriuos jie galėtų įgyti ir daugiau patentų¹⁶. Taip skatinamas naujų išradimų kūrimas, mokslo ir technologijos vystymas, tad vėlgi ir visuomenės gerovė. Pagal „atlygio“ teoriją, patentu yra tarsi kompensuojamos į išradimą įdėtos pastangos ir lėšos, nes išdavus patentą, šie kaštai atsiperka. Juk patentinė apsauga – tai „monopolis, blokada, nes nušalinami konkurentai, didinamos kainos“¹⁷. Kadangi patentinė apsauga suteikia išimtinę padėtį patento savininkui, labai svarbu, kad patentas nebūtų išduodamas išradimui, į kurį įdėta pakankamai daug žmogaus sumanumo, kūrybingumo ir išradingumo.

Reikalavimų kuriais remiantis būtų įvertinamas išradimas ir išduodamas patentas, reikalingumas pripažįstamas visame pasaulyje, ir beveik visos valstybės taiko šiuos patentabilumo kriterijus – naujumą, išradimo lygį, pramoninį pritaikomumą, taip pat nurodoma ir kas nelaikoma išradimu¹⁸. Patentabilus gali būti laikomas tik toks išradimas, kuris tenkina visus paminėtus kriterijus. Pavyzdžiui, jei patentai būtų suteikiami jau žinomiems sprendiniams, žmonija būtų suvaržyta naudotis tuo, ką ir taip žinojo. Jei būtų atsižvelgiama tik į naujumą, tai atvertų kelius patentuoti ir tuos išradimus, kurie nežymiai skiriasi nuo jau buvusių pasiekimų. Jei išradimo nebūtų galima panaudoti, žmonija mokėtų už nieką. Pažymėtina, jog tokie kriterijai nustatyti ir EPK 52 – 57 straipsniuose.

Tačiau net ir nustačius kriterijus, kuriems esant patentas gali būti išduodamas, įmanoma situacija, jog patentas bus išduotas be pagrindo, todėl turi būti numatomos ir priemonės užkirsti kelią galimo nepagrįsto monopolio suteikimui arba jį panaikinti, jei jis buvo nepagrįstai suteiktas. Tai užtikrinama trečiųjų asmenų teise prieštarauti patento išdavimui ar siekti išduoto patento atšaukimo, remiantis vėlgi išradimo atitikimu patentabilumo kriterijams (pavyzdžiui, EPK 100 ir 138 straipsniuose be procedūrinių, šiam tikslui taip pat nustatyti ir patentabilumo kriterijų pagrindai). Jei išradimas iš tiesų tenkina patentabilumo kriterijus, mažiau tikėtina, jog jam išduotas patentas bus anuluotas. Todėl atitikimas patentabilumo kriterijams reiškia ir patento kokybę, kitaip tariant, jis yra laikomas stipriu ir patikimu¹⁹.

---

¹⁶ BAINBRIDGE, David, I. *Intellectual Property*. 6th ed. Harlow: Person: Longman, 2006, p. 349.

¹⁷ *Cit. op.* 8, p. 233.

¹⁸ *Ibidem*, p. 261.

¹⁹ LEITH, Phillip. *Harmonisation of Intellectual Property in Europe: a Case Study in Patent Procedure* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.bailii.org/uk/other/books/1998/b1.html>>.

Taigi patentabilumo reikalavimų buvimas leidžia užtikrinti pelnyto patento suteikimą išradimams ir kartu nesuvaržyti trečiųjų asmenų teisių be pagrindo, kas būtų neišvengiama, jei patentabilumo reikalavimai neegzistuos. Tai, jog tik nuo atitikimo visiems patentabilumo reikalavimams priklauso patento išradimui suteikimas ir jo „apgynimas“ kilus ginčui, lemia ne tik didelę jų visų reikšmę, bet ir vienodai didelę svarbą skyrium. Šios priežastys, manytina, taip pat leidžia teigti, jog patentabilumo reikalavimai yra kertinis materialiosios patentų teisės klausimas, kas sykiu skatina ir kiekvieną iš reikalavimų atskirai nagrinėti.

3 Išradimo samprata EPK

EPK 52 straipsnio 1 dalis nustato, kad Europos patentas galės būti suteikiamas tik naujam, išradimo lygio ir pramonėje pritaikomam *išradimui* (paryškinta autorės). Toliau EPK 52 straipsnio 2 dalies (a)–(d) punktuose randame nurodytus tam tikrus objektus, t.y. atradimus, mokslines teorijas, matematinius metodus, estetinius kūrinius, schemas, žaidimus, ūkinės veiklos ir pan. intelektinės veiklos taisykles, metodus, taip pat kompiuterių programas, kurie, anot EPK, nelaikomi išradimais. EPK 52 straipsnio 2 dalies formuluotė „o ypač“ (angl. – *in particular*), apibūdinanti nepatentuojamus objektus, reiškia nebaigtinį nepatentuojamų objektų sąrašą²⁰. Šitokios EPK nuostatos leidžia daryti išvadą, jog sprendinys, net ir būdamas naujas, išradimo lygio ir pramonėje pritaikomas, gali būti nepatentabilus, jei neatitiks EPK išradimo sampratos²¹.

Su šiuo reikalavimu iš dalies susijęs ir EPK 53 straipsnis, kuris, trumpai tariant, nustato, jog išradimas negalės būti patentuojamas, jei jis prieštarauja moralei, viešajai tvarkai, apims augalų, gyvūnų veislių ar medicininių metodų sukūrimą²². Šiuo atveju remiantis EPK nuostatomis, manytina, jog tokie sprendiniai laikytini išradimais,

---

²⁰ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1989 m. kovo 19 d. sprendimas byloje T 163/85 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t850163ep1.htm>>.

²¹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 2006 m. lapkričio 15 d. sprendimas byloje T 154/04 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t040154ex1.htm>>.

²² Atkreiptinas dėmesys, kad medicininės išimtytys yra įtvirtintos EPK 53(c) straipsnyje tik nuo naujosios EPK redakcijos 2007 m. gruodžio 13 d. įsigaliojimo, todėl nors visa EPT praktika, susijusi su abiejomis aptariamomis išimčių grupėmis ir analizuojama šiame darbe, dar remiasi ankstesnėmis EPK nuostatomis, kai šios išimtytys priklausė 1973 m. spalio 5 d. Europos patentų išdavimo konvencijos (Valstybės žinios, 2004, Nr. 147-5325) 52 straipsnio 4 daliai, darbe bus laikomasi naujosios EPK redakcijos struktūros.

tačiau jie nėra patentuojami. Kadangi sprendinys, nors ir nepapuošęs į EPK 52 straipsnio objektų grupę, neturi prieštarauti EPK 53 straipsniui, reikalinga analizuoti ir pastaruosius reikalavimus.

Vis dėlto EPK nepateikia paties išradimo apibrėžimo, ir apie patentuojamo išradimo sampratą galima spręsti tik iš jau minėtų EPK 52 ir 53 straipsnių, kur atitinkamai įtvirtinami vadinamieji patentabilumo išskyrimai (angl. – *exclusions*) ir išimtys (angl. – *exceptions*). Todėl tikslinga nagrinėti patentabilumo išimčių bei išskyrimų išaiškinimus EPT praktikoje. Siekiant aiškumo, tiek išskyrimai, tiek išimtys, įtvirtinti anksčiau minėtuose EPK straipsniuose, toliau bus vadinami išimtimis.

3.1 EPK 52 straipsnio patentabilumo išimtys

Pagal EPK 52 straipsnio 3 dalį, minėtieji objektai yra nepatentuojami, tik jei tokie objektai vieni patys sudaro patentavimo paraiškos ar patento dalyką (angl. – *as such*). Tačiau kaip atriboti, kada siekiamas patentuoti vienas pats tokio tipo sprendinys, o kada ne.

Remiantis EPT išaiškinimais, EPK prasme išradimu nėra laikomi abstraktūs objektai: dėl 52 straipsnyje nurodytų objektų nepatentavimo sprendime T 22/85²³ buvo pasisakyta, jog „tokio pobūdžio veikla nesukelia jokie tiesioginio techninio poveikio, priešingai, ji pasižymi daugiau abstrakčiu ir intelektiniu pobūdžiu“. Objektas, kurį norima patentuoti, privalo pasižymėti techninėmis savybėmis²⁴. Kaip teigiama ir teisės doktrinoje, techninių požymių reikalavimas suponuoja fizinį, o ne abstraktų, protinį išradimo pobūdį²⁵.

Pažymėtina, jog EPT yra pasisakiusi arba suformavusi tam tikrų aiškinimo taisyklių ne dėl visų aptariamų objektų. Kadangi visi jie reglamentuojami viename EPK straipsnyje, darytina išvada, jog tiems objektams, kuriems nėra reikšmingesnių

---

²³ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. spalio 5 d. sprendimas byloje T 22/85 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t850022ep1.htm>>.

²⁴ EPT Techninės apeliacijų tarybos 2000 m. rugsėjo 8 d. sprendimas byloje T 931/95 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t950931eu1.htm>>; EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. balandžio 21 d. sprendimas byloje T 258/03 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2004, nr. 12 [žiūrėta 2008-03-18], p. 575. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj004/12_04/12_5754.pdf>.

²⁵ PATERSON, Gerald. *The European patent system: the law and practice of the European Patent Convention*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2001, p. 410.

atskirų išaiškinimų, galioja bendri principai, nustatyti nagrinėjant kitų objektų patentabilumą, savaime suprantama, atsižvelgiant ir į konkretaus objekto specifiką.

3.1.1 Atradimai, estetiški kūriniai, verslo metodai ir kiti nepatentuojami objektai

Pirmieji iš nepatentuojamų EPK 52 straipsnio 2 dalyje objektų minimi atradimai. EPT praktika atradimų nepatentavimo klausimu nėra gausi, tačiau atradimų esmę suvokti padeda EPT leidžiamos rekomendacinio pobūdžio Ekspertizės gairės²⁶ (toliau – Gairės). Gairių C IV-2 2.3.1 punkte pasakyta, jog „tam tikros medžiagos, natūraliai esančios gamtoje, aptikimas yra tik atradimas“. Vis dėlto jei medžiagai išgauti yra reikalingas tam tikras procesas ir jis yra išrandamas, toks procesas gali būti patentuojamas. Be to, ir pati medžiaga galėtų būti patentuojama, jei ji absoliučiai nauja ir gali būti tinkamai apibūdinama savybėmis, išgavimo metodu ar kt. Taigi naujomis savybėmis pasižyminčios medžiagos nustatymas ir pritaikymas koku nors būdu praktikoje galėtų būti patentuojamas, todėl atradimai dažnai gali tapti pagrindu išradimui²⁷.

Pažymėtina, jog siekiant nustatyti, ar ketinamas patentuoti sprendinys nėra atradimas EPK 52 straipsnio 2 dalies prasme, pirmiausia nustatomi techniniai sprendinio požymiai; būtent tada gali paaiškėti, jog sprendinys iš tiesų yra atradimas arba vienas iš kitų nepatentuotinų objektų. Kita vertus, vien aplinkybė, kad patentuotino objekto idėjos ar koncepcijos pagrindas yra atradimas, nebūtinai reiškia, kad tą atradimą patį vieną savaime norima patentuoti²⁸.

Pagal EPK EPK 52 straipsnio 2 dalį nepatentuojami ir techninių savybių neturintys estetiški kūriniai. Paprastai nėra sudėtinga skirti patentuojamus objektus nuo nepatentuojamų estetinių kūrinių, tačiau situacija labiau komplikuojasi, kai tas pat objektas pasižymi ir techniniu, ir estetiniu poveikiu, ar kai objekto pritaikomumas praktikoje priklauso nuo jo estetinių savybių²⁹. Teisės doktrinoje net pateikiamas pavyzdys: padangos raštas gali būti estetiškas kūrinys, tačiau jei jis taip pat turės ir techninį poveikį, tarkime, pagerins sukibimą, tai galėtų būti laikoma patentuojamu

---

²⁶ EPC 2000 Guidelines for Examination in EPO [interaktyvus]. Munich: published by EPO, 2007 [žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.epo.org/patents/law/legal-texts/html/guix/e/index.htm>>.

²⁷ WILSON, Caroline. *Intellectual Property in a Nutshell*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2005, p. 14

²⁸ EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1989 gruodžio 11 d. sprendimas byloje G 2/88 [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A74EBEAE0B9F0ABFC12572C8006E7642/\\$File/g880002.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A74EBEAE0B9F0ABFC12572C8006E7642/$File/g880002.pdf)>.

²⁹ DYBDAHL, Lise. *Les brevets européens*. Paris: LexisNexis™: Litec, 2004, p. 40.

išradimu³⁰. Toks kiekvieno konkretaus atvejo vertinimas atsispindi ir EPT praktikoje: byloje T 119/88³¹, kur buvo pagamintas spalvotas plastikinis vokas diskui, buvo nuspręsta, jog taip buvo pasiektas tik estetiškas ir nepasiektas joks techninis poveikis, todėl ir Europos patentas nebuvo suteiktas. Kita vertus, byloje T 686/90³² buvo pasakyta, jog kai nurodomas objekto funkcionalumas, tai objektas jau nebegali būti laikomas vien estetiniu kūrinium. Taigi esant ir techninių, ir netechninių savybių, patentavimo galimybė iš karto neatmetama.

Žaidimų, ūkinės veiklos metodai (verslo metodai) ir panašios intelektualios veiklos schemas, taisyklės, būdai sudaro tam tikrų nurodymų rinkinius, kuriais reikėtų vadovautis siekiant vienokio ar kitokio tikslo. Iš šios sąvokos, atrodytų, kad jie nepasižymi techninėmis savybėmis, todėl negali būti patentuojami. Tačiau vėlgi, jei vadovaujantis tais metodais, taisyklėmis gaunamas techninis rezultatas, tai, kaip ir jau anksčiau aptartų objektų atveju, galėtų būti pripažįstama išradimu: tarkime, žaidimas būtų abstraktus kūrinys, apibūdintas tik jo taisyklėmis, tačiau aparatas, skirtas žaidimą žaisti jau galėtų būti patentuojamas³³.

Byloje T 854/90³⁴ naudojimosi automatiniu įrenginiu – bankomatu – būdas, kai yra nuskaitoma kortelė, nebuvo pripažintas patentuojamu, kadangi siejosi išimtinai su įrenginio valdymo nurodymais, t.y. su ūkinės veiklos atlikimo būdu. Tačiau jau T 769/92 byloje verslo metodas buvo patentuojamas, nes sugebėta nurodyti kompiuterio sistemos funkcijas, reikalavusias techninių priemonių pritaikymo, t.y. techninę verslo metodo prigimtį³⁵. Kitoje byloje taip pat buvo prieita prie išvados, kad objekto pritaikymas suteikiant klientams versle naudojamos įrangos paslaugas, jei taip išsprendžiama techninė problema, neleidžia tokio objekto priskirti vien verslo

---

³⁰ *Concise European Patent Law*. Redaktoriai Richard Hacon ir Jochen Pagenberg. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2007, p. 29.

³¹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1989 m. balandžio 2 d. sprendimas byloje T 119/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t880119ep1.htm>>.

³² *Case Law of the Boards of Appeal of the EPO* [interaktyvus]. 5^{ed}. Published by EPO, 2006 [žiūrėta 2008-03-18], p. 19. Prieiga per internetą: <<http://www.epo.org/patents/appeals/case-law.html>>.

³³ *Cit. op.* 30, p. 30.

³⁴ *Cit. op.* 32, p. 15.

³⁵ PARK, Jinseok. Has Patentable Subject Matter Been Expanded? - A Comparative Study on Software Patent Practices in the European Patent Office, the United States Patent and Trademark Office and the Japanese Patent Office. In *International Journal of Law and Information Technology* [interaktyvus]. 2005, nr. 3(13) [žiūrėta 2008-03-18], p. 338. Prieiga per internetą: <<http://ijlit.oxfordjournals.org/cgi/reprint/13/3/336.pdf>>.

metodui kaip tokiam³⁶. Teigta, kad, kai sprendinys yra tam tikras materialus įrenginys arba aparatas, tai nors jis ir naudojamas verslo ir ekonominėje srityje, dėl to jis nepraranda savo techniškumo³⁷.

Keletas aptartų EPT praktikos pavyzdžių leidžia pastebėti, jog sprendimuose išsiskiria nuomonės dėl sprendinio funkcionavimui pasitelkto materialaus įrenginio įtakos techniškumui³⁸. Vienoje vėlesnių bylų bandyta skirtingas pozicijas aiškinti tuo, jog, jei verslo metodo sukiamas efektas yra vien tik ekonominis, finansinis ar administracinis (t.y. abstraktus), net ir pasitelkus techninių priemonių šiam metodui įgyvendinti, tai nenusvers jau minėto visiškai netechninio šio metodo tikslo, ir verslo metodas nebus pripažįstamas išradimu³⁹. Vis dėlto šis klausimas lieka galutinai neatsakytas⁴⁰.

Informacijos pateikimas, demonstravimas, pristatymas, kiek tai susiję tik informacijos turiniu, lygiai taip pat nėra patentuojamas, nes toks objektas nelaikomas turinčiu techninių savybių. Pavyzdžiui, nurodymai, kaip išmokti groti klavišiniu instrumentu, kitoje byloje nebuvo laikomi techniškais – jie patobulino tik mokymo, t.y. intelektinės veiklos atlikimo, metodą⁴¹. Tačiau kitoje byloje T 163/85⁴² televizijos signalas, kadangi pasižymėjo techninėmis televizijos sistemos charakteristikomis, buvo pripažintas patentuojamu. Taigi galima teigti, kad norint patentuoti aptarto pobūdžio objektus, turi būti įvertintas jų techniškumas.

3.1.2 Kompiuterių programos

Gausiausia ir labiausiai besivystanti yra kompiuterių programų patentavimą aiškinanti EPT praktika. Kompiuterių programos vertos atskiros diskusijos dar ir todėl, kad principai, suformuluoti aiškinant jų patentavimą, gali padėti ir kitų

---

³⁶ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. liepos 6 d. sprendimas byloje T 1002/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t921002ex1.htm>>.

³⁷ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. liepos 15 d. sprendimas byloje T 208/84 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t840208ep1.htm>>; *Cit. op.* 36.

³⁸ PILA, Justine. Dispute over the Meaning of “Invention” in Article 52(2) EPC - The Patentability of computer-implemented Inventions in Europe . In *International Review of Industrial Property & Copyright Law* [interaktyvus]. 2005, nr. 36 [žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://ssrn.com/abstract=593881>>.

³⁹ *Cit. op.* 24.

⁴⁰ Šis klausimas plačiau nagrinėjamas kitame darbo poskyryje.

⁴¹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. liepos 3 d. sprendimas byloje T 603/89 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t890603ep1.htm>>.

⁴² *Cit. op.* 20.

patentabilumo išimčių, o ypač verslo metodų, dažnai diegiamų kompiuteriais⁴³, vertinimui. Atkreiptinas dėmesys, jog EPK 52 straipsnio 2 dalį komentuojantis Gairių C IV-3 2.3.6 punktas vartoja platesnę nei „kompiuterinė programa“ sąvoką „kompiuteriais įgyvendinami išradimai“, apimančią kompiuterius, kompiuterių tinklus ar kitus programuojamus aparatus.

Kaip jau aukščiau aptartų nepatentuojamų objektų atveju, kompiuterių programos, kaip tokios, yra nepatentuojamos. Vadinas, lemiamą reikšmę sprendžiant ir šio objekto patentabilumą, turi tai, ar kompiuterių programa yra abstrakti ir todėl nepatentuojama. Tuo tikslu ilgą laiką daugiausiai buvo remiamasi vadinamuoju „indėlio“ kriterijumi (žr. bylas T 121/85, T 71/91, T 833/91, T 77/92⁴⁴), kai buvo reikalaujama objekto palyginimo su esamu technikos lygiu, norint pripažinti tokio tipo objektą techniniu ir todėl patentabiliu, ir atvirkščiai. Tačiau jau T 931/95⁴⁵ byloje buvo pasisakyta, jog šitoks požiūris suliejo į vieną išradimo buvimo, naujumo bei išradimo lygio reikalavimus, todėl netrukus sekė T 1173/97⁴⁶ byla, kur šitoks kriterijus buvo pripažintas netiksliu.

EPT pasirinko vadovautis kitu – „visumos“ (angl. – *whole contents*) požiūriu į sprendinį – kuris buvo išdėstytas dar T 208/84⁴⁷ sprendime. Šioje byloje buvo siekiama patentuoti kompiuterių programą, t.y. sprendinį, kurį buvo galima išreikšti arba apibūdinti kaip matematinį metodą. Buvo konstatuota, jog jei toks matematinis metodas yra naudojamas techniniame procese ir yra įgyvendinamas fiziškai (koku nors materialiu objektu, kaip šiuo atveju kompiuteriu), prašymas patentuoti tokį procesą, kuriame minėtas metodas yra naudojamas, nereiškia, jog siekiama apsaugos vien pačiam metodui. Be to, buvo pridurta, kad jei sprendiniui būtų galima suteikti patentą kaip tenkinančiam visus kitus patentabilumo reikalavimus, nereikėtų jo atmesti kaip nepatentuojamo vien todėl, kad jis įgyvendinamas pagal EPK 52 straipsnio 2 dalį nepatentuojamais objektais.

---

⁴³ *Examination of Computer-Implemented Inventions at the European Patent Office with Particular Attention to Computer-Implemented Business Methods* [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2007, nr. 11 [žiūrėta 2008-03-18], p. 594. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj007/11_07/11_5927.pdf>, p. 594.

⁴⁴ *Cit.op.* 32, p. 1.

⁴⁵ *Cit.op.* 24.

⁴⁶ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. liepos 1 d. sprendimas byloje T 1173/97 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 1999, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 609. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj99/10_99/10_6099.pdf>.

⁴⁷ *Cit.op.* 37.

Taigi EPT, dažniausiai atmesdavusi Europos patento suteikimo galimybę kompiuterių programoms, ėmusi remtis „visumos“ požiūriu, palaiapsniui ėmė kitaip vertinti pastarųjų savybes – tai patvirtina ir eilė bylų, kuriose buvo pripažinta, jog kompiuterių programos pasižymėjo techniniu pobūdžiu, todėl galėjo būti patentuojamos⁴⁸. Verta paminėti, jog ir vieni naujesnių EPT sprendimų laikosi „visumos“ požiūrio į sprendinį pozicijos. Pavyzdžiui, byloje T 424/03⁴⁹ konstatuota, jog jei sprendinio, susijusio su kompiuterių programomis, įgyvendinimui reikia imtis tam tikrų techninių priemonių, toks sprendinys taip pat neapsiriboja vien tik kompiuterių programų kaip tokių sukūrimu. Taip pat buvo pabrėžta, kad reikia skirti kompiuterių programas nuo kompiuteriais įgyvendinamų metodų.

Tačiau vien „visumos“ požiūrio deklaravimo nepakanka nuspręsti, kada objektas gali būti patentuojamas, kada ne. EPT praktikoje yra įvairiai traktuojami tie atvejai, kai sprendinys pasižymi ir techninėmis, ir netechninėmis savybėmis (tokia situacija laikoma visiškai galima), t. y. nėra aiškios pozicijos, kurios iš jų yra lemiančios sprendinio prigimtį. Dar byloje T 26/86 buvo teigta, jog EPK nenustato, kad išradimas būtinai turi būti visas techninės prigimties⁵⁰. Minėta, kad byloje T 931/95 buvo laikomasi nuomonės, jog visiškai netechninė sprendinio paskirtis negalėtų būti ignoruojama vien dėl to, kad sprendinys įgyvendinamas techninėmis priemonėmis. Tačiau jau taip pat minėtoje byloje T 1173/97, buvo pasisakyta, jog kompiuteriais įgyvendinami sprendiniai, būtent kompiuterių programos, bus laikomos turinčios techninę prigimtį ir joms nebus taikomos EPK 53 straipsnio 2 ir 3 dalys, kai paleista kompiuterių programa duos tokį techninį poveikį, kuris pranoks įprastą programos ir kompiuterio (techninės įrangos) tarpusavio sąveiką⁵¹. Šis prieštaravimas buvo išspręstas byla T 641/00: jei sprendinį sudaro ir techninės, ir netechninės savybės, netechninės savybės nebūtinai turi nusverti technines – kai objektą sudaro įvairios savybės, kurių tik dalį sudaro techninės, tai neužkerta kelio išradimo patentabilumui⁵². Tai patikslina „visumos“ požiūrio esmę, kartu nurodo, jog

---

⁴⁸ MUIR, Ian, *et al. European Patent Law*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2002, p. 139-141.

⁴⁹ *Cit. op.* 32, p. 8.

⁵⁰ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1987 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje T 26/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860026ep1.htm>>.

⁵¹ *Cit. op.* 46.

⁵² EPT Techninės apeliacijų tarybos 2002 m. rugsėjo 22 d. sprendimas byloje T 641/00 [interaktyvus]. In Official Journal EPO. 2003, nr. 7 [žiūrėta 2008-03-18], p. 352. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj003/07_03/07_3523.pdf>.

kompiuteriais įgyvendinamų sprendinių patentabilumas vertinamas liberaliau, neatmetant pastarųjų iš karto kaip nepatentuojamų⁵³.

Remiantis EPT praktika, apibendrintai galima teigti, kad pagal EPK nuostatas prieš vertinant, ar sprendinys atitinka kitus patentabilumo kriterijus, siekiama nustatyti, ar sprendinys nepatenka į EPK 52 straipsnio 2 dalies objektų, nelaikomų išradimais, sritį⁵⁴. Kitaip tariant, tikrinama, ar jis gali būti laikomas išradimu EPK prasme. Komentuota EPT praktika rodo, jog išradimo samprata yra grindžiama technine sprendinio prigimtimi. Vadinasi, atsižvelgiant į EPT praktiką, galima daryti išvadą, jog EPK prasme išradimu yra laikomas tik techninis sprendinys. Išradimas bus patentabilus, tik jei greta to, kad yra naujas, neakivaizdus ir pramonėje pritaikomas, jis bus techninio pobūdžio. Todėl galima teigti, jog techniškumas yra vienas iš patentabilumo kriterijų.

Vis dėlto laikantis šios nuomonės, reikia pastebėti, jog EPK niekur neapibrėžia, kaip turėtų būti suprantamas techniškumas, o ribos tarp sprendinio abstraktumo ir techniškumo nustatymas yra bene sunkiausias klausimas ir EPT praktikoje. Nors tai nustatant linkstama prie „visumos“ požiūrio į sprendinį, atkreiptinas dėmesys, jog EPT nėra galutinai pasisakiusi dėl šio požiūrio vyravimo (pavyzdžiui, šio klausimo nėra nagrinėjusi Išplėstinė apeliacijų taryba).

Pažymėtina, jog nuo naujosios EPK redakcijos įsigaliojimo aptariamas išradimo techniškumo reikalavimas jau kildinamas ne tik iš EPT praktikos – šią išradimo savybę jau įtvirtina ir EPK 52 straipsnio 1 dalis: „išradimas turi būti iš technikos srities“ (EPK nuostatos suderinamos su TRIPS 27 straipsnio 1 dalies nuostata). Tai dar sykį patvirtina sprendinio techniškumo reikšmingumą patentabilumo reikalavimų kontekste.

3.2 EPK 53 straipsnio patentabilumo išimtys

Tam tikroms išradimų rūšims dėl visuomenės interesų ir viešosios politikos patentai nėra suteikiami. Kaip minėta, reformuojant EPK buvo atsisakyta buvusio medicininių išimčių įtvirtinimo EPK 52 straipsnio 4 dalyje. Kadangi šie objektai vis dėlto buvo laikomi išradimais, manyta, jog juos logiška reglamentuoti kartu su

---

⁵³ Tačiau pažymėtina, jog net ir tenkindami techniškumo reikalavimą, tokie sprendiniai labai dažnai netenkina kitų patentabilumo kriterijų, kaip antai, išradimo lygio, todėl ir EPT yra skatinama prieš nustatinėdama sprendinių techniškumą nustatinėti jų atitikimą išradimo lygio reikalavimui.

⁵⁴ *Cit. op.* 6, p. 114; *Cit. op.* 21.

patentabilumo išimtimis EPK 53 straipsnyje⁵⁵. Toliau darbe ir analizuojamos visos trys dabar EPK 53 straipsnyje įtvirtintų patentabilumo išimtys, galinčios užkirsti kelią išradimo patentavimui.

3.2.1 Moralinės išimtys

Pirmąją išimčių grupę, vadinamąsias moralines išimtis, nustato EPK 53(a) straipsnis. Jų poveikis yra tas, kad jei išradimo komercinis naudojimas sukelia prieštaravimą viešajai tvarkai ar moralei, kelias tokio išradimo patentavimui bus užkirstas. Vis dėlto aplinkybė, jog tam tikras išradimas yra draudžiamas kurios nors vienos (ar kelių) EPK valstybės-narės, dar automatiškai nereiškia ir išimties taikymo.

Nustatant, ar yra minėti nepageidaujami išradimų požymiai, t.y. prieštaravimas viešajai tvarkai ar moralei, Gairių C IV-6 4.1 punktas nurodo apsvarstyti, ar išradimas ir atitinkamai jo patentavimas visuomenės akimis galėtų būti laikomas atstumiančiu, visiškai nesuvokiamu, galinčių iššaukti sumaištį, riaušes, nusikalstamą elgesį ir pan. Teisės doktrinoje sutinkama nuomonių, jog EPK 53(a) turėtų būti pašalintas iš EPK, nes EPT nėra ta institucija, kuri turėtų spręsti, pažeidžiama moralė, viešas interesas, ar ne⁵⁶. Vis dėlto taip pat pažymėtina, jog aptariamas straipsnis reguliuoja tik tokių veiklų patentabilumą ir nesiekia reguliuoti veiklų, galinčių patekti į nagrinėjamą sferą – tai dažniausiai valstybių nacionalinės teisės reguliavimo dalykas. Šitokios išimtys taip pat leidžia įvertinti būsimų išradimų naudojimą itin ankstyvoje jų gyvavimo – patentinės paraiškos pateikimo stadijoje⁵⁷. Todėl būtų galima pritarti tokios išimties buvimui, juolab kad, esant tiek diskusijų dėl gyvybės formų patentavimo, paminėtos nuostatos buvimas bendriausia prasme tarnauja visuomenės interesų suderinimo labui.

Kaip ir kiti patentabilumo reikalavimai, taip ir šis „moralės testas“ turi būti taikomas kiekvieną kartą, pažymi T. David⁵⁸. Siekiant dar geriau suvokti aptariamą išimties reikalingumą ir nustatyti, kada išradimas bus laikomas prieštaraujančiu viešajai tvarkai ar moralei, verta aptarti šias sąvokas aiškinančius EPT sprendimus.

---

⁵⁵ *Cit. op.* 25, p. 405.

⁵⁶ DAVID, Thomas. The Importance of the Morality Exception under the European Patent Convention: the Oncomouse Case Continues. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26(3) [žiūrėta 2008-03-18], p. 97-104. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

⁵⁷ *Cit. op.* 25, p. 434.

⁵⁸ *Cit. op.* 56.

T 19/90 byloje⁵⁹ buvo norima patentuoti onkogenų įterpimą žinduoliams, dėl ko jie taptų neįprastai jautrūs kancerogenams. To pasekoje jiems galėtų išsivystyti augliai, ir būtų sukeltos kančios. Buvo konstatuota, jog naujų technologijų vystymas visada susijęs su rizika, taigi tokio išradimo atitikimas EPK 53(a) straipsniui turėtų būti išspręstas atsižvelgiant į gyvūno kančias, galimą riziką aplinkai bei išradimo naudą žmonijai. Pripažinta, jog svarstyto išradimo nauda visuomenei buvo nenuneigiama, lygiai kaip kad vėžio susirgimų gydymas kol kas neišsivaizduojamas be bandomųjų gyvūnų, todėl išradimas nesikėsino į moralę ar viešąją tvarką. Vadinasi, teigtas įvairių interesų derinimo, jų pusiausvyros būtinumas vertinant atitikimą viešajai tvarkai ar moralei.

Kitoje byloje T 356/93⁶⁰, susijusioje su genetiškai modifikuotais augalais, viešosios tvarkos sąvoka buvo išaiškinta taip: be to, jog paprastai viešoji tvarka suprantama kaip visuomenės saugumas ir individų, kaip visuomenės dalies, integracija, ji dar apima ir aplinkos apsaugą. Todėl išradimai, kurie galėtų sujaukti visuomenės rimtį, tvarką ar pakenkti aplinkai, turėtų būti nepatentuojami. Taip pat buvo pasisakyta ir dėl moralės sampratos: moralę suprasdami kaip tam tikro gero elgesio skyrimą nuo blogo, tokį supratimą formuodami tam tikroje kultūroje nusistovėjusių taisyklių pagrindu (EPK konvencijos rėmuose tokia kultūra, duodančia pagrindą morališkai priimtina ar nepriimtina elgesiui nustatyti, turėtume laikyti Europos visuomenės ir civilizacijos kultūrą).

3.2.2 Biologinės išimtis

Su ką tik aptartosiomis išimtimis glaudžiai siejasi ir EPK 53(b) straipsnyje įtvirtintos biologinės išimtis, kuomet, manytina, būtent dėl moralinių, etinių sumetimų, į patentabilumo apimtį nepatenka augalų ar gyvūnų veislių išvedimas, taip pat išimtinai biologiniai procesai, skirti augalų ar gyvūnų kūrimui. Norint suvokti EPK 53(b) straipsnio išimtis, svarbus minėtų sąvokų sampratos atskleidimas. Šiam tikslui be EPK nuostatų, analizuotinos ir EPK sudėtinės dalies – Įgyvendinimo

---

⁵⁹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. spalio 3 d. sprendimas byloje T 19/90 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t900019ep1.htm>>.

⁶⁰ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1995 m. vasario 21 d. sprendimas byloje T 356/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t930356ex1.htm>>.

taisyklių, priimtų 2006 m. gruodžio 7 d. Administracinės tarybos sprendimu⁶¹ (toliau – Įgyvendinimo taisyklės), nuostatos, į kurias yra perkeltos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/44/EB dėl biotechnologinių išradimų teisinės apsaugos⁶² (toliau – Direktyva) nuostatos. Remiantis EPK 53(b) straipsniu ir Įgyvendinimo taisyklių 26-29 straipsniais, ši išimtis netaikoma augalams ir gyvūnams, mikrobiologiniams procesams ir iš to kilusiems produktams, taip pat kitoms biologinėms medžiagoms, atskirtoms iš gamtinės aplinkos ar išgautoms techninio proceso pagalba, net jei prieš tai jos ir egzistavo gamtoje; tačiau ji galios žmogaus klonavimo procesams, embrionų panaudojimui komerciniais tikslais ir kt.

Augalų veislės. Augalų veislės sąvoka yra įtvirtinta UPOV konvencijos⁶³ 1 straipsnyje ir Įgyvendinimo taisyklių 26(4) straipsnyje, tačiau tai gana sudėtinga kategorija. Kadangi į ją nepatenka patys augalai, iš reikšmingiausių EPT sprendimų galima pastebėti, jog dažniausiai keblumą ir kyla nustatinėjant, ar išradimas yra augalų veislės ar tik augalo sukūrimas.

Byloje T 49/83⁶⁴ Techninė apeliacijų taryba išaiškino, jog augalų veislę reikėtų suprasti kaip augalų gausybę su būdingomis savybėmis, kurios tokios ir išlieka dauginimosi cikluose, t.y. tokie augalai gali būti atskiriami nuo kitų augalų savo pakankamai pastoviomis ir vienaarūšėmis savybėmis.

Kitame sprendime T 320/87⁶⁵ nustatyta, jog siekiami patentuoti augalai, nors ir buvo atsiradę klonavimo ir kryžminimo procesų būdu ir pasižymėjo vienaarūšėmis savybėmis, bet, neišlaikydami savo savybių dauginimosi metu, buvo nepastovūs, ir todėl nesudarė augalų veislės. Tuo pagrindu byloje T 356/93⁶⁶, kur išradimas buvo susijęs su esamų (žinomų) augalų genetiniu modifikavimu, norint juos padaryti

---

⁶¹ Implementing Regulation to the EPC 2000, adopted by the decision of the Administrative Council of 7 December 2006 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.epo.org/patents/law/legal-texts/html/epc/2000/e/ma2.html>>.

⁶² 1998 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB dėl biotechnologinių išradimų teisinės apsaugos. OL 1998, L 213/13.

⁶³ 1961 m. gruodžio 2 d. Tarptautinė konvencija dėl naujų augalų veislių apsaugos (paskutinį kartą revizuota 1991 m. kovo 19 d. Ženevoje). Valstybės žinios, 2002, Nr. 109–4807. (Ši konvencija pripažįsta naujų augalų veislių išvedėjų monopolines teises, jas suteikiant pagal nacionalinės teisės aktus; kad nebūtų suteikta dviguba apsauga, valstybėse, esančiose ir UPOV, ir EPK narėmis, augalų veislės yra nepatentuojamos).

⁶⁴ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1983 m. liepos 23 d. sprendimas byloje T 49/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830049ep1.htm>>.

⁶⁵ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje T 320/87 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t870320ep1.htm>>.

⁶⁶ *Cit. op.* 60.

atsparius herbicidams, ir tokia jų savybė išlikdavo ir atžalose, Techninė apeliacijų taryba nurodė, kad tokiu stabilium, t.y. išliekančiu, genetiniu modifikavimu buvo sukurta nauja augalų veislė.

Po šios bylos sekė T 1054/96 byla⁶⁷, kurioje buvo siekiama patentuoti svetimų genų įterpimą į augalus. Buvo pripažinta, kad tokie augalai „gali priklausyti, bet gali ir nepriklausyti augalų veislei“, tačiau galų gale konstatuota, kad nagrinėtu atveju tie augalai nebuvo augalų veislė, nes augalų veislės paprastai atsiranda veisimo (selekcijos, kryžminimo, ląstelių suliejimo) procese.

Taigi aptartose EPT bylose augalų veislės buvimą siejant su tuo, kokių būdu augalai buvo išvesti, buvo gauti skirtingi rezultatai. Todėl šis klausimas buvo sprendžiamas Išplėstinėje apeliacijų taryboje, kuri pasisakė, kad EPK 53(b) straipsnio išimtis taikoma augalų veislėms, nepriklausomai, nuo to ar jos buvo išvestos genetinio modifikavimo ar įprastu būdu. Išplėstinė apeliacijų taryba taip pat pasisakė, jog jei siekiama patentuoti vien augalų veislę, patentabilumas neįmanomas, tačiau, jei ne vien ją, tai nepaisant to, kad išradimas tokiu atveju siesis su augalų veisle, patentavimas turėtų būti galimas⁶⁸. Pažymėtina, jog tuo metu tai buvo itin pažangus sprendimas, nes EPT suderino EPK nuostatų aiškinimą su Direktyvos nuostatomis⁶⁹, kai ją dar tik buvo ruošiama inkorporuoti į EPK.

Gyvūnų veislės. Gyvūnų, skirtingai nei augalų, veislėms nėra jokių alternatyvių apsaugos šaltinių, išskyrus EPK. EPK taikymo problemų šiuo atveju atsiranda todėl, kad gyvūnų veislės apibrėžimas nepateikiamas nei EPK, nei EPT praktikoje. Kadangi EPK jos reglamentuojamos greta augalų veislių, jų samprata *mutatis mutandis* sietina su augalų veislių samprata – šis išaiškinimas buvo suformuluotas T 19/90 byloje, konstatuojant, jog gyvūnų veislių nepatentabilumas nereiškia pačių gyvūnų neįtentabilumo⁷⁰. Vis dėlto galima tokią poziciją kritikuoti, nes jeigu augalų veislės požymis, anot EPT, yra augalų savybių pastovumas, t.y. galėjimas tokias pat savybes perduoti dauginantis, šio požymio privalomumu galima abejoti gyvūnų veislių atveju.

---

⁶⁷ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1997 m. spalio 13 d. sprendimas byloje T 1054/96 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 1998, nr. 11 [žiūrėta 2008-03-18], p. 511. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj98/11_98/11_51198.pdf>.

⁶⁸ EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1999 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje G 1/98 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2000, nr. 3 [žiūrėta 2008-03-18], p. 111. Prieiga per internetą: <[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/4831A04A31133EA6C12572C8006DFE59/\\$File/g980001.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/4831A04A31133EA6C12572C8006DFE59/$File/g980001.pdf)>.

⁶⁹ SCHERTENBLEIB, Denis. The Patentability and Protection of Living Organisms in the European Union. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26(5) [žiūrėta 2008-03-18], p. 203-213. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

⁷⁰ *Cit. op.* 59.

Juk išvedant gyvūnus kryžminimo būdu, jie nebūtinai vėliau perduos savo naujas savybes palikuonims⁷¹.

Papildomai galima paminėti, jog byloje T 315/03⁷² pabrėžta, jog ir gyvūnų veislių kontekste lygiai taip pat galioja G 1/98⁷³ bylos taisyklė. Ją tik reikėtų atitinkamai pakeitus reformuluoti: jei siekiama patentuoti išvien gyvūnų veislę, Europos patento suteikimas neįmanomas, tačiau, jei ne vien ją, tai nepaisant to, kad išradimas tokiu atveju siesis su gyvūnų veisle, patentavimas turėtų būti galimas.

Vis dėlto pastebėtina, jog šiuo klausimu EPT sprendimų negausu, o ir esantys nepateikia gyvūnų veislės sampratos: nors sąvokos gyvūnų veislė ir gyvūnai buvo išskirtos, tačiau nepateikta jų paaiškinimų. Tačiau svarbu tai, jog EPT, nagrinėdama gyvūnų veislių nepatentavimo klausimus, iš principo leido genetiškai išvestų gyvūnų patentavimą.

Išimtinai biologiniai procesai ir mikrobiologiniai procesai. EPK 53(b) straipsnis, kalbėdamas apie augalų ir gyvūnų veislių nepatentabilumą, taip pat apima ir jų išvedimą išimtinai biologiniais procesais, t.y. susijusiais su augalų ar gyvūnų kūrimu arba dauginimu. Kuo daugiau tokia procese išvedant augalų ir gyvūnų veisles dalyvauja žmogus, kuo daugiau jo įsikišimo (čia svarbu ne apimtis, o turinys), tuo labiau tikėtina, jog procesas nebus išimtinai biologinis⁷⁴. Paprasčiausias biologinių procesų pavyzdys galėtų būti, tarkime, fermentacija alaus gamyboje. O štai augalų ar gyvūnų paveikimas, kad jie vestų daugiau vaisių, duotų daugiau pieno ar geresnės kokybės vilnos ir pan., nebebūtų išimtinai biologinis, nes turėtų daugiau techninę prigimtį⁷⁵. Vertinant tai, kas pasakyta, galima teigti, kad išimtinai biologiniai procesai galėtų būti apibūdinami kaip besiremiantys natūraliais dauginimo būdais, ką patvirtina ir Įgyvendinimo taisyklių 26(5) straipsnis, tokiais būdais nurodantis kryžminimą ir selekciją.

Mikrobiologiniams procesams ir jų sukeliams produktams (mikrobams, bakterijoms, grybams, dumbliams, pirmuonims, virusams ir žmogaus, gyvūno, augalo ląstelėms ir pan. – visiems vienaląsčiams organizmams, kurie nematomi plika akimi ir

---

⁷¹ KALEN, Annika; ir HEDLUND, Ebba. European Harmonization regarding Exclusions from Patentability for Plant and Animal Varieties (2006) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18], p. 23. Prieiga per internetą: <<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-483>>.

⁷² EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. liepos 6 d. sprendimas byloje T 315/03 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2006, nr. 1 [žiūrėta 2008-03-18], p. 15. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj006/01_06/01_0156.pdf>.

⁷³ *Cit. op.* 68.

⁷⁴ *Cit. op.* 48, p. 145.

⁷⁵ *Cit. op.* 29, p. 53.

kurie gali būti veisiami ir paveikiami laboratorijose⁷⁶) pagal EPK 53(b) straipsnį ir Įgyvendinimo taisyklių 27(c) straipsnį patentabilumo išimtis netaikoma. Kaip buvo pasakyta dar byloje T 19/90⁷⁷, jei gyvūnų veislė išvedama mikrobiologiniu procesu, ji gali būti patentuojama. Šia nuostata buvo remtasi ir vėliau, nustačiusi, kad tai galioja ir augalų veislėms⁷⁸.

Tačiau praktikoje ne visada paprasta konstatuoti, kad procesas yra mikrobiologinis, ypač kai jis nėra nei vien biologinis, nei vien mikrobiologinis. Pažymėtina, jog vienoje iš bylų buvo neleista tokiu daugialypiu būdu išvestų augalų pripažinti kaip išvestų mikrobiologinių procesų būdu ar bent jau tokių procesų produktu, tokią poziciją pagrindžiant tuo, jog techninis procesas, turintis ir mikrobiologinio proceso elementų, negali prilygti tikram mikrobiologiniam procesui.⁷⁹

Remiantis tuo, kas pasakyta, pažymėtina, jog išimtinai biologinių procesų atskyrimas nuo mikrobiologinių procesų (produktų) yra reikšmingas, nes mikrobiologiniai procesai (produktai), yra patentuojami – jie EPK įtvirtinami kaip „išimtis išimtyje“.

3.2.3 Medicininės išimtis

Pereinant prie medicininių išimčių EPK 53(c) straipsnyje aiškinimo, svarbu paminėti, jog medicinos vystymasis yra itin svarbus visuomenei, todėl patentavimas šioje srityje neturėtų būti draudžiamas⁸⁰. Tačiau iš kitos pusės, medicininių gydymo metodų išimčių buvimas reikalingas, nes „leidžia išvengti įprastos medicininio ar veterinarinio gydymo veiklos pernelyg didelio suvaržymo“⁸¹.

Vertėtų paminėti tai, kad išskyrimas iš patentabilumo sferos taikomas tik patiems metodams, o ne iš jų kylantiems produktams, todėl visi farmaciniai, cheminiai, maisto ar pan. produktai galėjo ir gali būti sėkmingai patentuojami.

Chirurginiai metodai. Metodai bus laikomi chirurginio pobūdžio mediciniais gydymo metodais paprastai tada, kai vieną iš keliapakopio gydymo metodo pakopų

---

⁷⁶ *Cit. op.* 25, p. 450.

⁷⁷ *Cit. op.* 59.

⁷⁸ *Cit. op.* 60.

⁷⁹ *Ibidem.*

⁸⁰ *Cit. op.* 25, p. 423.

⁸¹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. spalio 1 d. sprendimas byloje T 383/03 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2005, nr. 3 [žiūrėta 2008-03-18], p. 159. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj005/03_05/03_1595.pdf>.

sudarys chirurginis elementas⁸². Vaizdžiai iliustruoti tokio tipo gydymo metodą galima sprendimu T 35/99⁸³, kur patekimas į sritį tarp žmogaus širdies ir širdiplėvės, įsiskverbiant per dešinįjį prieširdį kateteriu ar elektrodu, kaip tik ir buvo chirurginio metodo atvejis.

Nors medicininiai gydymo metodai, kuriais įsiskverbama į kūną nelaikomi patentuojamais, kadangi pripažįstami chirurginiais, vienoje iš bylų Europos patentas buvo suteiktas iš pirmo žvilgsnio chirurginiam metodui, argumentuojant tuo, jog chirurginis gyvo laboratorinio gyvūno paveikimas, kuris pasibaigė gyvūno mirtimi, negalėjo būti laikomas chirurginiu gyvūno *gydymo* (paryškinta autorės) metodu⁸⁴.

Atkreiptinas dėmesys, jog chirurginiais gydymo metodais, taip pat nelaikomi atvejai, kai siekiama daugiau kosmetinių nei gydomųjų tikslų, nes EPK kūrėjų tikslas buvo kaip nepatentuojamus apibrėžti tik tuos chirurginius metodus, kurie buvo skirti sveikatos būklės atstatymui ar palaikymui, taip pat ligų prevencijai ir pan. Todėl jei ir naudojama intervencija į kūną, bet minėtų tikslų nesiekama (pavyzdžiui, tatuiravimas, auskarų vėrimas), tai traktuotina ne kaip chirurginiai metodai⁸⁵.

Terapiniai metodai. Terapinių metodų sampratą aiškinanti EPT praktika yra gausesnė, juolab kad ir patys minėtos grupės metodai yra dar bent keletu rūšių. Šiame kontekste yra minėtini sprendimai, kur randame pačios terapijos prigimties aiškinimą: „terapija apima nechirurginį gydymą, skirtą gydyti, palengvinti, pašalinti ar sumažinti žmogaus ar gyvūno negalavimų simptomus, taip pat užkirsti kelią tokiems negalavimams <...>, taip pat ligos gydymas, t.y. terapija siaurąja prasme“⁸⁶. Be to, ir tam tikrų priemonių naudojimas norint nuslopinti skausmą, diskomfortą ar negalavimą, nepaisant jų ar jų palengvėjimo šaltinio, yra laikomas terapija arba terapiniu naudojimu,⁸⁷ todėl terapijos nereikėtų suprasti per siaurai. Profilaktinis

---

⁸² EPT Techninės apeliacijų tarybos 1999 m. liepos 30 d. sprendimas byloje T 182/90 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t900182ep1.htm>>.

⁸³ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1999 m. rugsėjo 29 d. sprendimas byloje T 35/99 [interaktyvus]. In Official Journal EPO. 2000, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 447. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj000/10_00/10_4470.pdf>.

⁸⁴ *Ibidem*; *Cit. op.* 82.

⁸⁵ *Cit. op.* 81.

⁸⁶ *Cit. op.* 32, p. 27-28.

⁸⁷ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje T 81/84 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t840081ep1.htm>>.

gydymas, išorinis ir vidinis, trumpalaikės ir ilgalaikės būklės gydymas – tai vis terapiniai gydymo metodai⁸⁸.

Tokių gydymo metodų atskyrimas nuo kitų nei skausmas faktorių gydymo, ypatingai, kosmetinio, taip pat kontraceptinio gydymo, kelia nemažai problemų, ypatingai jei minėtos gydymo rūšys iš dalies sutampa. EPT yra konstatavusi, jog užtenka bent vieno medicininio gydymo metodo požymio objekte, kad jis jau nebegalėtų būti patentuojamas⁸⁹. Tačiau galima pastebėti, jog atvejai, kai kartu gydoma ir terapiškai, ir neterapiškai aiškinami labai nevienodai – daugiausia tai priklauso nuo ketinamo patentuoti objekto paskirties⁹⁰. Sprendime T 290/86 buvo išsakyta pozicija, jog jei išradimas pasižymi ne tik kosmetiniu poveikiu, bet ir terapiniu žmogaus kūno gydymu, jo patentavimas negalimas⁹¹. O štai byloje T 144/83⁹² buvo pasisakyta, kad jei gydymo tikslas yra kosmetinis, tai nors terapinis efektas taip pat galėtų būti pasiekiamas šiuo metodu, turėtų būti atsižvelgiama tik į pagrindinį, arba tiesioginį, išradimo tikslą, kuris ir nulemtų patentabilumą. Gydomosios pasekmės, kaip kad svorio nukritimas, šiuo atveju nebuvo pakankamos nepatentabilumui pripažinti. Byloje T 74/93⁹³ kontraceptinis metodas nebuvo atmestas kaip nepatentabilus, kadangi teigta, jog nėštumas nėra liga, todėl šiuo atveju nėra ir gydymo metodo. Tačiau ankstesnėje byloje, kai gydymas pasireiškė taip pat ne tik negydomosiomis pasekmėmis (masės padidėjimu), tačiau kartu ir gydomosiomis (sveikatos pagerinimu), nors pastarosios ir buvo šalutinės, toks objektas nebuvo patentuotas⁹⁴.

---

⁸⁸ *Cit. op.* 25, p. 426.

⁸⁹ *Cit. op.* 32, p. 21; EPT Techninės apeliacijų tarybos 1995 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje T 82/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t930082ex1.htm>>; EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 2005 m. gruodžio 16 d. nuomonė byloje G 1/04 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2006, nr. 5 [žiūrėta 2008-03-18], p. 334. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/updates/2005_12_20.htm>.

⁹⁰ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. lapkričio 13 d. sprendimas byloje T 290/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860290ep1.htm>>.

⁹¹ *Ibidem*.

⁹² EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. kovo 27 d. sprendimas byloje T 144/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830144ep1.htm>>.

⁹³ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. lapkričio 9 d. sprendimas byloje T 74/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t930074ex1.htm>>.

⁹⁴ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1991 m. rugpjūčio 12 d. sprendimas byloje T 780/89 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t890780ep1.htm>>.

Taigi bendroji taisyklė, kad bent vienam iš elementų išradime esant terapiniam, išradimas tampa nepatentabilus, atskirose bylose traktuojama skirtingai. Iš EPT praktikos pavyzdžių galima pastebėti, jog lemiamos reikšmės turi faktinės kiekvieno atvejo aplinkybės.

Pažymėtina, jog nevienodai vystosi ir EPT pozicija dėl medikų dalyvavimo įtakos pripažįstant terapinio metodo buvimą: regos korekcijos lazeriu byloje buvo pasisakyta, jog kai taikant žmogaus kūno gydymo metodą dėl galimo pavojaus sveikatai būtina mediko priežiūra arba net pats medikas turi ją atlikti, toks metodas nėra patentabilus⁹⁵. Vėliau sprendime T 329/94 buvo prieita prie išvados, jog minėta aplinkybė, t.y. mediko dalyvavimas ar priežiūra, negali būti vienintelis kriterijus sprendžiant dėl metodo nepatentabilumo – svarbu ir terapinis tikslas, poveikis⁹⁶. Šią problemą aiškintasi ir nagrinėjant diagnostavimo metodų patentabilumą.

Diagnostavimo metodai. Iš paskutinės medicininių metodų – diagnostavimo metodų – grupės EPK kūrėjai kaip negalimus patentuoti turėjo omenyje tik tuos, kurie naudojami žmogaus ar gyvūno kūno tyrimui⁹⁷. Kaip matyti, tą patvirtina ir Gairių C IV-11 4.8.1 punktas: jos taip pat aiškina, kad diagnostavimo metodai suprantami kaip atliekami su žmogaus ar gyvūno kūnu, o tai savo ruožtu turėtų būti suprantama siaurai, t.y. tik gyvų žmonių ar gyvūnų kūnų tyrimas.

Byloje T 385/86 buvo konstatuota, jog nepatentuojami tik tokie diagnostiniai metodai (t.y. apimantys protinę veiklą), kurie leidžia iš karto spręsti apie reikalingą gydymo būdą; o metodų, suteikiančių tik tarpinius duomenis, patentavimas galimas⁹⁸. Tačiau šiuo klausimu EPT praktika nebuvo vieninga, nes kitoje byloje T 964/99⁹⁹ buvo konstatuota, kad gydymo metodas turi būti išimtinai diagnostinio pobūdžio (pateikiantis diagnozę ar duomenis, kurie padeda nustatyti diagnozę), kad būtų nepatentuojamas.

---

⁹⁵ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. gegužės 5 d. sprendimas byloje T 24/91 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t910024ep1.htm>>.

⁹⁶ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1997 m. birželio 11 d. sprendimas byloje T 329/94 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 1998, nr. 5 [žiūrėta 2008-03-18], p. 241 Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj98/5_98/5_24198.pdf>.

⁹⁷ *Cit. op.* 25, p. 432.

⁹⁸ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1987 m. rugsėjo 25 d. sprendimas byloje T 385/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860385ep1.htm>>.

⁹⁹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 2001 m. birželio 29 d. sprendimas byloje T 964/99 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2002, nr. 1 [žiūrėta 2008-03-18], p. 4. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj002/01_02/01_0042.pdf>.

EPT sprendimai buvo gana prieštaringi, lyginant su kitų medicininių gydymo metodų nustatymo būdu, t.y. bent vieno žingsnio, susijusio su tais metodais išradime, buvimo pakankamumu gydymo metodui konstatuoti. Tik G 1/04¹⁰⁰ byloje Išplėstinė apeliacijų taryba pašalino šią priešpriešą, pasireiškusią nevienodo standarto diagnozavimo ir kitiems medicininio gydymo metodams taikymu. Byloje išaiškinta, kad dėl ypatingos neskaidomos ir daugiapakopės diagnostinio metodo prigimties diagnozavimo metodas gali būti konstatuojamas ir todėl nepatentuojamas tik tada, jei visi metodo elementai yra skirti diagnozei nustatyti, o pats jo atlikimas yra žmogaus ar gyvūno kūne.

Toje pačioje byloje buvo nustatyta ir tai, jog mediko ar veterinaro dalyvavimas ar diagnozės nustatymas techninėmis priemonėmis nebūtinai lems nepatentabilumą. Anot teisės doktrinos, būtų galima pritarti šitokio išaiškinimo pagrįstumui, nes jei būtų naudojamas minėtų asmenų dalyvavimo kriterijus, būtų sudėtinga juos vieningai apibrėžti visos Europos mastu, taigi trūktų aiškumo¹⁰¹. Tačiau EPT teiginys aptariamoje byloje, kad patentabilumo nelemia diagnozės nustatymas, kurį atlieka medicininis ar techninis personalas, ar net įrenginys, taip pat gali kelti abejonių, nes tai galėtų reikšti, jog bet koks mechanizuotas metodas, jei jo techniniai etapai atliekami žmogaus ar gyvūno kūne, galėtų būti pripažintas nepatentabiliu¹⁰².

Apžvelgus medicininių išimčių aiškinimą, galima teigti, jog svarbiausia aplinkybė, nustatant patentabilumą, yra tai, ar siekiamas patentuoti objektas prilygsta medicininiam gydymo metodui, ar ne. Tai priklauso nuo to, ar yra ketinamame patentuoti išradime bent vienas medicininio gydymo metodo požymis (išskyrus diagnozavimo metodus, kur visi išradimo požymiai turi būti tokie). Pažymėtina, jog ši taisyklė yra gerokai griežtesnė nei EPK 52 straipsnio išimčių taikymo atveju, tačiau kaip buvo galima pastebėti, jos laikomasi ne visada.

Apibendrinant EPK 53 straipsnio patentabilumo išimčių reikšmė yra ta, kad net ir tenkinant kitus patentabilumo reikalavimus, išradimo patentavimas nebūtų galimas,

---

¹⁰⁰ EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 2005 m. gruodžio 16 d. nuomonė byloje G 1/04 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2006, nr. 5 [žiūrėta 2008-03-18], p. 334. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/updates/2005_12_20.htm>.

¹⁰¹ PERREY, Ralf; ir LENHARD, Konstanze. Recent Developments in the Patentability of Inventions relating to Medicine, Pharmaceuticals, and Biotechnology according to European Patent Practice. In *Journal of the Patent and Trademark Office Society* [interaktyvus]. 2007, nr. 6(89) [žiūrėta 2008-03-18], p. 479. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

¹⁰² BOSTYN, Sven J.R. No Contact with the Human Body Please! Patentability of Diagnostic Method Inventions after G1/04. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2007, 29(6) [žiūrėta 2008-03-18], p. 238-244. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

jei jis pasižymės minimame EPK straipsnyje nurodomomis savybėmis. Taigi EPK 53 straipsnio išimtys yra papildomi negatyviai konstruojami išradimo požymiai ir todėl jos taip pat sudaro EPK išradimo sampratą, t.y. ją išplečia.

4 Naujumas

EPK 52 straipsnio 1 dalis kartu su EPK 54 straipsniu įtvirtina naujumo reikalavimą, keliamą siekiamam patentuoti išradimui – kad Europos patentas galėtų būti suteiktas, išradimas turi būti naujas. Išradimas laikomas nauju, jei jis nėra žinomas technikos lygiu. Kitaip tariant, kad išradimą būtų galima patentuoti, jis neturi būti kokiu nors būdu atskleistas.

Tam, kad galima būtų teigti, jog išradimas jau yra žinomas ir todėl negali būti patentuojamas, ar priešingai, nežinomas, todėl naujas, yra atliekama informacijos paieška. Naujumas yra vertinamas ilgai trunkančio tyrimo metu ir reikalauja specifinių žinių atskirose technikos srityse. Teisiniu požiūriu reikšminga tai, kad EPT praktika formuluoja naujumą patvirtinančiai ar paneigiančiai informacijai tam tikrus reikalavimus (leistinų šaltinių, viešumo, tinkamo ir pakankamo žinių atskleidimo ir pan.), todėl tik juos atitinkanti informacija galės būti pagrindu išvadai dėl išradimo naujumo, kaip vieno iš patentabilumo reikalavimo.

4.1 *Technikos lygio nustatymas*

Informacija, kurios atžvilgiu yra vertinamas išradimo naujumas, vadinama technikos lygiu (EPK 54 ir 55 straipsniai). Išradimo naujumas yra vertinamas ne bet kokios informacijos, o jau esančios *techninės* (paryškinta autorės) informacijos atžvilgiu (žr., pavyzdžiui, sprendimus T 172/03¹⁰³ ir T 154/04¹⁰⁴). Todėl technikos lygis yra naujumo reikalavimo sampratos pamatas, kas taip pat leidžia konstatuoti techniško aspekto pasireiškimą ir naujumo reikalavime.

Technikos lygio ribos. Vertinant išradimo naujumą esamo technikos lygio kontekste, pirmiausia reikalinga apibrėžti technikos lygio ribas. Pažymėtina, jog pradinis technikos lygio taškas EPK nėra nustatomas, todėl juo gali būti bet kokio ankstumo žinoma techninė informacija. Galiniu atskaitos tašku technikos lygiui

---

¹⁰³ EPT Techninės apeliacijų tarybos 2003 m. lapkričio 27 d. sprendimas byloje T 172/03 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t030172eu1.htm>>.

¹⁰⁴ *Cit.op.* 21.

nustatyti pagal EPK laikoma patentinės paraiškos padavimo data. Reikia turėti omenyje, jog kartais patentinės paraiškos padavimo data gali būti laikoma ankstesnė data – prioriteto suteikimo data, kaip nustato EPK 89 straipsnis. Taigi pačiam technikos lygiui apibrėžti, t.y. kas į jį įeina, reikšminga tik informacija, žinoma minėtu atskaitos metu, bet ne vėlesnė.

EPT praktikoje neretai susiduriama su klausimais, kaip turi būti traktuojamos kitos patentinės paraiškos ar suteiktas prioritetas, esantys prieš ar tuo pat metu kai paduodama ir siekiamo patentuoti išradimo patentinė paraiška. Pažymėtina, jog vadovaujantis EPT praktika, aiškinančia šį klausimą reglamentuojančią EPK 54 straipsnio 3 dalį, atsakymą lemia patentinės paraiškos tipas. Europos patentinės paraiškos atveju, kita Europos patentinė paraiška su ta pačia kaip ir vertinamosios paraiškos data, neįeis į technikos lygį¹⁰⁵. Jei Europos patentinė paraiška yra paduodama (ir paskelbiama pagal visus reikalavimus) anksčiau nei vertinamoji, ji bus lygiai toks pats informacijos šaltinis kaip ir visi kiti į technikos lygį įeinantys šaltiniai. Tačiau atsitinka ir taip, kad pirmoji Europos patentinė paraiška, nors paduota anksčiau nei antroji, yra paskelbiama tik po antrosios Europos patentinės paraiškos pateikimo. Vien EPK 54 straipsnio 2 dalies nuostatų pagrindu ji nepatektų į technikos lygį, tačiau, siekiant išvengti dvigubos apsaugos tam pačiam išradimui suteikimo (nes priešingu atveju, jei atsitiktų taip, kad vienu metu būtų paduotos vienodos patentinės paraiškos, būtų du kartus išduotas vienodas Europos patentas), remiantis EPK 54 straipsnio 3 dalimi, tokios Europos patentinės paraiškos technikos lygį sudaro¹⁰⁶.

Tarptautinės paraiškos, paduotos pagal Patentinės kooperacijos sutarties nustatytą sistemą per EPT, net ir nepaskelbtos, sudaro technikos lygį. Ši išvada konstatuota sprendime T 622/91¹⁰⁷, nustačius, kad yra ankstesnių tarptautinių patentinių paraiškų nurodančių ta pačią valstybę, kurioje buvo siekiama patentinės apsaugos, bei nustačius, kad reikalingi mokesčiai buvo sumokėti ir kiti formalumai atlikti. Tačiau pažymėtina, kad nuo naujosios EPK redakcijos įsigaliojimo jos 54 straipsnyje nebeliko apribojimo, kad ankstesnė tarptautinė paraiška bus reikšminga išradimo patentabilumui tik padavus lyginamas paraiškas vienodose valstybėse.

---

¹⁰⁵ *Cit.op.* 32, p. 47.

¹⁰⁶ *Ibidem.*

¹⁰⁷ *Cit.op.* 32, p.48.

Papildomai galima pastebėti, jog EPT sprendime T 550/88¹⁰⁸ yra aiškiai konstatavusi, jog ankstesnės nacionalinės paraiškos EPK 54 straipsnio 3 dalimi neapimamos – jų įtaką išradimo naujumo vertinimui palikta spręsti valstybėms-narėms jau galutinai vertinant išradimo patentabilumą pagal nacionalinę teisę.

Galimi informacijos šaltiniai. Tai, kas yra žinoma laikotarpiu iki patentinės paraiškos pateikimo ar prioriteto jai suteikimo datos, pagal EPK nuostatas nėra ribojama nei teritorija, nei kalba, nei informacijos atskleidimo būdais ar apimtimi. Be to, atskleisti išradimo naujumą panaikinančią informaciją gali tiek pašaliniai asmenys, tiek pats išradėjas. Tai, jog naujumui nustatyti informacija vertinama pasauliniu mastu ir jokiais aspektais neribojama, reiškia EPK esant įtvirtintą absoliutaus naujumo sampratą¹⁰⁹.

Pažymėtina, jog EPK 54 straipsnis tiesiogiai nustato, kokie informacijos šaltinių tipai turimi omenyje: rašytinė, žodinė informacija arba informacija, gauta naudojimo būdu. Čia pat paliekama erdvės ir visiems galimiems kitokiems atskleidimo būdams, įtvirtinant nuostatą „ir bet kokie kiti būdai“. Kaip pažymi EPT, į technikos lygio sampratą, be kita ko, įeina ir bendras supratimas (angl. – *common general knowledge*): paprastai jį sudaro enciklopedijos, vadovėliai, žodynai, žinynai ir pan., aktualūs nagrinėjamu klausimu¹¹⁰. Nereikalaujama atlikti itin išsamaus tyrimo bendram supratimui suformuoti, pakanka vien žinojimo, kur tokią informaciją būtų galima rasti, tačiau ji minėtuose šaltiniuose turi būti aiškiai išreikšta.

Rašytiniais dokumentais lengviausia pasiremti tiriant esamą technikos lygį, jie dažni ir informaciją perteikia tiesiogiai, patikimai. Į juos gali įeiti piešiniai, brėžiniai, nors tai gali būti ir atskiras informacijos atskleidimo šaltinis¹¹¹. Žodiniai šaltiniai taip pat gana dažni, pavyzdžiui, pristatymas konferencijoje, seminare ir pan. Kaip pažymi EPT, informacijos gavimas naudojimo būdu laikomas visiškai tolygiu kitiems informacijos šaltiniams, kaip pavyzdžiui, rašytiniams ar žodiniams.¹¹² Naudojimo

---

¹⁰⁸ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. kovo 27 d. sprendimas byloje T 550/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t880550ex1.htm>>.

¹⁰⁹ *Cit. op.* 29, p. 59; *Cit. op.* 14, p. 444.

¹¹⁰ EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. spalio 14 d. sprendimas byloje T 890/02 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2005, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 497. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj005/10_05/10_4975.pdf>.

¹¹¹ *Cit. op.* 32, p. 74.

¹¹² EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1992 m. gruodžio 18 d. nuomonė byloje G 1/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/907016FA57B46FD0C12572C8006CD2E2/\\$File/g920001.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/907016FA57B46FD0C12572C8006CD2E2/$File/g920001.pdf)>.

būdu gautos informacijos nereikėtų suprasti vien tiesiogine prasme, tai yra kad ją gavęs asmuo būtų, tarkime, pats panaudojęs išradimą. Į šią kategoriją taip pat patenka parodos ir panašios situacijos.

Visi kiti galimi būdai informacijai gauti apima išradimo demonstravimą apmokymuose ar per televiziją, pateikimą elektroninių technologijų būdu. Pastarąją galimybę įrodo ir sprendimas T 1134/06, kuriame buvo konstatuota, jog atskleidimas internetu taip pat gali įeiti į technikos lygį¹¹³. Tačiau šiuo atveju, kaip ir žodžiu ar naudojimo būdu atskleistos informacijos atveju, labai svarbu nenuginčijamai įrodyti, kaip, kada informacija buvo atskleista ar kada, koks produktas, kokiomis aplinkybėmis buvo naudotas ir t.t.¹¹⁴

Apibendrintai galima teigti, jog technikos lygį tiriamo išradimo atžvilgiu sudarys visuma informacijos, tapusios žinoma iki patentinės paraiškos pateikimo datos (ar prioriteto datos, jei ji ankstesnė). Taip pat reikėtų pažymėti, kad EPK nepateikia baigtinio informacijos sąrašo, ir taip nustatomas platus informacijos, galinčios įeiti į technikos lygį, spektras.

4.2 Informacijos viešumas

Pastebėtina, jog informacija, galimai atskleidžianti ketinamą patentuoti išradimą dar prieš jo patentinės paraiškos padavimą, privalo būti atskleista viešai. Viešumo samprata EPT praktikoje yra įvairialypė.

Informacijos prieinamumas visuomenei. Viešumą aiškina ne kartą su šiuo klausimu susidūrusi EPT. Vienuose pirmųjų šioje srityje EPT sprendimų jau buvo akcentuota, jog viešumui pakanka teorinės galimybės, jog informacija yra visiems prieinama (T 444/88¹¹⁵) ir nėra svarbu, ar iš tiesų tokia vieša informacija buvo pasinaudota ar žinota apie jos buvimą¹¹⁶. Vis dėlto, kaip rodo toliau pateikti EPT sprendimai, informacijos viešumo ar neviešumo riba praktikoje neretai būna diskutuotina.

Kai informacija apie išradimą prieš patentinės paraiškos pateikimą buvo išspausdinta mažo tiražo Kopenhagos priemiesčiuose platinamo skelbimų laikraštyje,

---

¹¹³ *Case Law of the Boards of Appeal of the EPO. Special edition 6* [interaktyvus]. Published by EPO, 2007 [žiūrėta 2008-03-18], p. 20. Prieiga per internetą: <[http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj007/08_07/special edition 6 case law boards of appeal.pdf](http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj007/08_07/special%20edition%206%20case%20law%20boards%20of%20appeal.pdf)>.

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ *Cit.op.* 32, p. 51.

¹¹⁶ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1988 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje T 381/87 [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t870381ep1.htm>>.

buvo ginčytasi, kad mažas potencialių skaitytojų ratas ir ribota teritorija, kurioje laikraštis cirkuliuoja, išlaikė informaciją konfidencialią. Šis argumentas buvo atmestas, kadangi teorinė galimybė laikraštį įsigyti egzistavo ir to visiškai pakako, kad informacija būtų laikoma viešai prieinama¹¹⁷.

Kaip viešai atskleista informacija, buvo pripažintas naujoviškų veidrodėlių transporto priemonėje pritaikymas pademonstravimo, išbandymo tikslu, kadangi buvo galimybė panaudoti išradimą¹¹⁸. Ir priešingai, kitoje byloje, kai purkštuvai buvo pritaikyti laivų statykloje, į kurią aplinkinių patekimas buvo apribotas, tai nesudarė pagrindo laikyti išradimą buvusį paviešintą dar prieš patentinės paraiškos padavimą (T 245/88¹¹⁹). Komentuojame sprendime T 245/88 buvo taip pat buvo nustatyta, kad atskleidimas nebūtų buvęs viešas ir dėl to, jog iš tokio atskleidimo, nežinant apie ketinamą patentuoti išradimą, nebūtų buvę galima identifikuoti techninės problemos, kurią norėta išspręsti, juo labiau pačio jos sprendimo.

Tačiau pastebėtina, jog jei informacija apie siekiamą patentuoti išradimą ir būtų atskleista bet kuriuo iš galimų būdų, reikėtų aiškintis ne tik tai, kiek prieinama tokia informacija tapo, bet ir koks konkrečiai informacijos turinys tapo žinomas. Juk galimybė apžiūrėti produktą ar perskaityti, išklausti informaciją ir pan., ne visada suteikia vienodai informacijos. Tad kiek jos ar kokios jos turi būti atskleista kiekvienu atveju, kad galėtume teisingai palyginti ją ir siekiamą patentuoti išradimą?

Atsakymą į šį klausimą pateikia EPT, savo sprendimuose, greta informacijos prieinamumo visuomenei, išskirdama ir kitą informacijos bruožą, kuris yra lygiai taip pat būtinas, kad informacijos atskleidimas galėtų būti laikomas viešu atskleidimu naujumo kriterijaus įvertinimo tikslais. Esminės reikšmės šiuo atveju turės tai, ar informacija atskleis būdingiausias, t.y. susijusias su išradimo sandara ar struktūra, išradimo savybes specialistui ar ne¹²⁰. Kad būdingosios savybės, o tuo pačiu ir informacija, tapo viešai atskleista, rodys tai, jog asmuo, kuriam ji skirta, galės pagaminti tokį produktą. Tai vadinamoji „įgalinančiojo atskleidimo taisyklė“, nustatyta EPT praktikoje jau minėtame sprendime G 1/92¹²¹: informacija bus laikoma atskleista visuomenei tik tuomet, kai asmuo joje apibūdinamą išradimą galės

---

¹¹⁷ Žr. *Cit.op.* 32, p. 56.

¹¹⁸ MORNEAULT, Monique A.; ir RADEMAKER, Bradley F. A Maze of Laws and Exceptions. Examples of Novelty around the World. In *The Journal of World Intellectual Property* [interaktyvus], 2001, nr. 1(4) [žiūrėta 2008-03-18], p. 30. Prieiga per internetą: <www.blackwell-synergie.com>.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 55.

¹²⁰ *Cit. op.* 112.

¹²¹ *Ibidem*.

praktiškai įgyvendinti, atkartoti. Kadangi šis reikalavimas yra susijęs ne tik su viešai atskleistos informacijos identifikavimu, bet ir jos turinio aiškinimusi, prie jo detaliau bus sugrįžta kitame darbo poskyryje.

Visuomenė. Dar vienas aspektas, svarbus informacijos viešumo, o tiksliau jos prieinamumo visuomenei suvokimui, – tai pačios visuomenės samprata. Natūralu, jog gali kilti klausimas, kokiam skaičiui ir kokių žmonių informacija turi būti prieinama, kad ją galėtume vadinti vieša. Pagal EPT, kad informacija būtų atskleista viešai pakanka, jog dokumentas būtų tokioje vietoje, kad bent vienam asmeniui būtų laisvai prieinamas¹²². Išradimo pardavimas vieninteliui asmeniui taip pat buvo pakankamas, kad išradimas būtų laikomas paviešintu¹²³. Taigi informacijos viešumo nelemia asmenų, kuriems ji tapo žinoma, skaičius.

Nors kai kurie autoriai atkreipia dėmesį, kad technikos lygis labiausiai siejamas su tuo, ką žino specialistas (angl. – *skilled person*)¹²⁴, EPT yra išaiškinusi, kad nėra tikslo susiaurinti visuomenę vien iki specialisto, taip pat kad EPK 54 straipsnis, įtvirtindamas viešumo visuomenei kriterijų, tiesiogiai nenurodo specialisto – specialisto kriterijus labiau galėtų būti taikomas tais atvejais, kai informacija pateikiama žodžiu, pavyzdžiui, paskaitoje, kur informaciją tikimasi perduoti jau tam tikrą supratimą apie dėstomą dalyką turintiems žmonėms (žr., pavyzdžiui, sprendimus T 953/90, T 809/95)¹²⁵. Kita vertus, vienareikšmiškai teigti, jog visuomenę visada sudarys tik eiliniai žmonės irgi nėra teisinga – kaip rodo EPT praktika, daugumoje bylų vis dėlto remiamasi specialisto kriterijumi (žr., pavyzdžiui, sprendimus T 877/90, T 406/92, T 838/97).¹²⁶ Ši pozicija grindžiama tuo, jog informacijos atskleidimas įgudusiam asmeniui, arba specialistui, yra viešas ta prasme, kad toks asmuo gali geriau suvokti patį faktą, jog tam tikra specifinė informacija yra atskleista ir ją perduoti toliau, kitiems specialistams. Taigi teisės doktrina iš esmės nesuklydo specialistą įvardindama kaip pagrindinę figūrą sprendžiant išradimo naujumo klausimą, nes juo, nors ir EPK įsakmiai neįvardytu, praktikoje remiamasi dažniau.

Dėl to, jog čia aptariamo klausimo atžvilgiu specialisto kriterijaus taikymas išplaukia labiau iš EPT praktikos nei iš teisinio reglamentavimo, išsamesnę specialisto

---

¹²² *Cit. op.* 116.

¹²³ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje T 482/89 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t890482ep1.htm>>.

¹²⁴ *Cit. op.* 30, p. 37; *Cit. op.* 6, p. 92.

¹²⁵ *Cit. op.* 32, p. 57.

¹²⁶ *Ibidem.*

sampratą šiame darbe pasirinkta pateikti tolesniame poskyryje, nagrinėjančiame išradimo lygio reikalavimą, kur specialisto standartas yra EPK nuostatų nurodytas tiesiogiai.

Konfidencialumo reikalavimas. Kai informacija atskleidžiama, o ypačingai vienam asmeniui ar tik ribotam asmenų ratui, gali būti, jog informacija buvo patikėta konfidencialiai.

Šiame darbe jau buvo minėta, kad informaciją apie patentuotą išradimą, pakenkdamas išradimo naujumui, gali atskleisti ir pats išradėjas. Siekdamas apsaugoti išradimą, apdairus išradėjas imasi atsargumo priemonių ir sudaro konfidencialumo susitarimus. Kai dėl informacijos neatskleidimo buvo aiškiai susitarta ir to susitarimo laikytasi, visiškai pagrįsta būtų tikėtis, kad informacija nepasieks platesnio asmenų rato, išskyrus tuos, kuriems ji išradėjo buvo patikėta, taigi netaps ir vieša. Tačiau keletas žemiau pateikiamų pavyzdžių iš EPT praktikos apibendrinimų¹²⁷ parodo, jog kartais kyla abejonų dėl konfidencialumo susitarimo buvimo.

Kompanija sukonstravo šepėčių laikiklį pagal išradėjo pateiktus brėžinius ir įmontavo juos į konvejerį, kurį kompanijos lankytojai laisvai galėjo pamatyti. Kadangi tiesioginio konfidencialumo susitarimo nebuvo, tik prierašas, draudžiantis publikuoti brėžinius, EPT pasisakė, jog esant tokio pobūdžio sutartiniams santykiams ir darbų atlikimo susitarimams, kaip aptariamam atveju, konfidencialumo įsipareigojimas turėjęs egzistuoti (T 1085/92).

Kitoje byloje buvo bandoma įrodyti, jog išradimas buvo atskleistas dar prieš jo patentinės paraiškos padavimą, kadangi jo gamyba buvo perduota subrangovams, t.y. kadangi jį gamino, jis buvo atskleistas naudojimo būdu. Tačiau Techninė apeliacijų taryba savo sprendimu T 799/91 išaiškino, kad išradimas tokiu būdu nebuvo paviešintas ir neprarado savo naujumo, kadangi subrangovas buvo ne šiaip tretysis asmuo, o sutarties šalis, pasirinkta pasitikėjimo pagrindu.

Byloje T 634/91 buvo konstatuota, jog išradimas – pjūklas – buvo pademonstruotas buveinėje per verslo susitikimą tarp išradėjo ir potencialaus pirkėjo. Techninė apeliacijų taryba nusprendė, jog šioje situacijoje tarp minėtų asmenų radosi numanomas susitarimas laikytis konfidencialumo.

Kitu atveju, kai produktas buvo pademonstruotas dviem potencialiems klientams (T 478/99) ir dėl konfidencialumo nebuvo tartasi, Techninė apeliacijų taryba visgi

---

¹²⁷ *Cit.op.* 32, p. 57-60.

pabrėžė, jog vien aiškiai išreikšto konfidencialumo susitarimo nebuvimas nėra pakankamas pagrindas teigti konfidencialumo susitarimo nebuvus apskritai. Pareiga išsaugoti slaptumą gali kilti iš verslo praktikos, verslo etikos.

Taigi net ir esant tik numanomam konfidencialumo susitarimui (kurį gali lemti asmenų tarpusavio santykiai, susiklosčiusi praktika), informacija gali būti nelaikoma atskleista viešai. Kita vertus, ir tokio numanomo susitarimo pažeidimo visiškai pakaktų, kad kiltų išradimo atskleidimo pasekmės.

Atskleidimo lengvatos. EPK 55 straipsnyje įvardijama pora atvejų, kada net ir esant atskleistai informacijai apie būsimą išradimą prieš patentinės paraiškos padavimą (bet ne daugiau nei prieš 6 mėnesius, kurie skaičiuojami būtent nuo patentinės paraiškos padavimo, o ne nuo prioriteto datos, jei tokia būtų¹²⁸), ji neturėtų įtakos jo naujumui siekiant Europos patento. Pirma, jei tokiu atskleidimu siekta akivaizdžiai pakenkti būsimam Europos patento savininkui, antra, jei būsimas išradimas demonstruotas oficialioje ar oficialia pripažintoje tarptautinėje parodoje. Pirmasis iš jų yra komplikuočiau, ką galima matyti iš žemiau pateikiamos EPT praktikos.

Sprendime T 173/83¹²⁹ buvo išaiškinta, kad akivaizdus pakenkimas bus tada, jei egzistuos aiškūs ir nedviprasmiški įrodymai, jog trečiasis asmuo neturėjo teisės informacija dalintis. Tai taip pat gali būti atvejai, kai veiksmai tik sukėlė riziką tokiam pakenkimui atsirasti, tačiau, kaip tuo metu akcentavo EPT, tikslas pakenkti nebuvo būtinas. Vis dėlto vėlesnėje praktikoje, pavyzdžiui, sprendime T 585/92¹³⁰, EPT jau pasisakė, jog tam, kad pakenkimas galėtų būti konstatuojamas reikalingas arba tikslas pakenkti, arba žinojimas atliekant veiksmus, kad tokia žala kils ar gali kilti. Toks EPT nuomonės pasikeitimas kritikuotinas, nes įveda subjektyvumo kriterijų į ligi tol objektyviais požymiais (pavyzdžiui, teorine viešumo galimybe, vertinimu iš specialisto pozicijų), grįstą naujumo sampratą.

---

¹²⁸ EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 2000 m. liepos 12 d. sprendimas byloje G 3/98 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2001, nr. 2 [žiūrėta 2008-03-18], p. 62. <[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/7A0AF56C84B5C23CC12572C8006FAF6F/\\$File/02_0621.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/7A0AF56C84B5C23CC12572C8006FAF6F/$File/02_0621.pdf)>.

¹²⁹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1985 m. liepos 1 d. sprendimas byloje T 173/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830173ep1.htm>>.

¹³⁰ *Cit.op.* 32, p. 51.

Antrasis atvejis, susijęs su išradimo eksponavimu parodose, praktikoje didesnių problemų nėra sukėlęs. Norėtuši tik atkreipti dėmesį, jog tarptautinių parodų, pripažintinų oficialiomis šio straipsnio prasme, yra labai nedaug¹³¹.

4.3 Technikos lygio turinys ir jo lyginimas

Kaip galimus informacijos šaltinius EPK nurodo bet kokius įmanomus informacijos gavimo būdus, kaip jie yra suprantami tradicine prasme. Tačiau naujumo analizė vien viešais šaltiniais nesibaigia. Siekiant išsiaiškinti, kas buvo žinoma technikos lygiu iki išradimo patentinės paraiškos padavimo ar prioriteto suteikimo datos, esamą technikos lygį sudarančią informaciją būtina įvertinti. Pažymėtina, jog EPT yra suformavusi keletą atskirų principų, kaip turėtų būti aiškinamas jos turinys.

Informacijos turinio aiškinimas. Pirmiausia tam, kad būtų galima teigti, jog informacija apie išradimą jau buvo žinoma, atskleista iš anksčiau, ji turi aiškiai ir tiesiogiai išreikšta¹³². Joje turi būti apibūdinti visi esminiai ketinamo patentuoti išradimo techniniai bruožai, išdėstyti ir patentinėje paraiškoje.¹³³

Tačiau net ir tuo atveju, kai visi išradimo bruožai atskleisti ankstesniame dokumente ar kitame šaltinyje, gali būti taip, kad tai vis tiek nereikš naujumo paneigimo. Kaip ne kartą įvairiuose sprendimuose pažymėjo EPT, jei tie bruožai yra „išmėtyti“ viename dokumente ir nėra tiesioginio nurodymo juos sieti, arba neprotinga yra tikėtis, kad specialistas, vertinantis tą informaciją, juos susies, jie nebus laikomi atskleidžiantys informaciją apie siekiamą patentuoti išradimą (T 12/81, T 305/87 p. 71 ir kt.)¹³⁴. Teisės doktrinoje tai dar vadinama „mozaikos“ principu¹³⁵. Lygiai taip pat neleidžiama ir išskaidyti šaltinyje pateikiamą informaciją, išskirti atskirus jos elementus iš konteksto¹³⁶. Tačiau jei, pavyzdžiui, pats informacijos šaltinis pateikia nuorodą į kitą, detalesnius duomenis atskleidžiantį šaltinį arba tokia nuoroda yra numanoma specialistui iš to, kas yra aiškiai atskleista, tai ir toji

---

¹³¹ *Cit. op.* 29, p. 48.

¹³² EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. spalio 14 d. sprendimas byloje T 465/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920465ex1.htm>>.

¹³³ *Cit. op.* 28.

¹³⁴ *Cit. op.* 32, p. 71.

¹³⁵ *Cit. op.* 6, p. 116; *Cit. op.* 29, p. 65.

¹³⁶ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1988 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje T 56/87 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t870056ex1.htm>>.

numanoma informacija įeis į esamą technikos lygį¹³⁷. Sektų išvada, jog tokiu būdu esamas technikos lygis nėra apribojamas vien tiesiogiai atskleista informacija.

Turinio lyginimas. Iš gausios EPT praktikos verta paminėtini keletą teisinių aspektų, reikšmingų ir pačiam palyginimui, kuris turi būti atliktas nustatant, ar siekiamas patentuoti išradimas nebuvo jau anksčiau žinomas technikos lygiu.

Kai informacijos šaltiniai yra rašytiniai ar žodiniai, esamą technikos lygį ir turimą informaciją apie išradimą patentinėje paraiškoje palyginti yra santykinai lengva – naujumo nebus, jei, pavyzdžiui, ir viena, ir kita informacija idealiai sutaps. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, jog naujumo samprata nėra susiaurinama vien iki teksto panašumų ar skirtumų. Taigi formaliai besiskiriantys žodžiai, apibūdinantys išradimą, tikrai nereikš, jog išradimas naujas ir gali būti patentuojamas¹³⁸.

Kita taisyklė yra susijusi su ekvivalentų¹³⁹ vertinimu nagrinėjant atskleistą informaciją. Remiantis Gairių C-IV 7.2 punktu, vertinant išradimo naujumą į palyginimą nereikėtų įtraukti ir gerai žinomų ekvivalentų, jeigu jie pačiame dokumente nėra nurodyti arba iš jo numanomi. Tai jau išradimo lygio, arba akivaizdumo, klausimas. Toks ekvivalentų atribojimas vertinant naujumą leidžia sutikti su teisės doktrina¹⁴⁰, kad EPT formuoja siaurą, arba griežtą, naujumo, kaip reikalavimo, sampratą.

Akcentuotina ir tai, kad lyginant išradimą su esamu technikos lygiu, pastarasis turi būti vertinamas laikmečio, kada informacijos šaltinis atsirado, ribose¹⁴¹. Pažymėtina, jog tai taikoma ir bendram supratimui – vėliau nei informacijos šaltinis susiformavęs bendras supratimas negali būti pagrindas informacijai aiškinti (T 229/90 T677/91 ir kt.)¹⁴².

Informacija gali būti atskleidžiama bet kokiais kitais būdais, o tai lemia nevienodą jos turinio suvokimą. Reikalavimų informacijos turiniui nustatymo tikslu EPT praktikoje buvo išvystytas principas, jog asmuo turi suvokti ją perduodamą techninę instrukciją, ypač susijusią su išradimo vidine sandara ar sudėtimi¹⁴³. Šis reikalavimas reiškia, jog iš gautos informacijos asmuo, paprastai specialistas, galėtų įgyvendinti

---

¹³⁷ *Cit. op.* 132.

¹³⁸ *Cit. op.* 25, p. 504.

¹³⁹ Ekvivalento (ekvivalentiškų požymių) apibrėžimo nepateikia nei EPK, nei EPT, tačiau patentų teisėje tai suprantama kaip techninis sprendinys (techninio sprendinio požymis), atliekantis vienodą funkciją vienodu būdu ir sukeliantis vienodą rezultatą (žr. *Cit. op.* 8, p 258, 349).

¹⁴⁰ *Cit. op.* 29, p. 64.

¹⁴¹ *Cit. op.* 30, p. 39.

¹⁴² *Cit. op.* 25, p. 504

¹⁴³ *Cit. op.* 30, p. 41; *Cit. op.* 25, p. 488.

išradimą, tik tada ji bus laikoma atskleidusia ketinamą patentuoti išradimą (Gairių C-IV, 7.3a punktas). Tačiau liko neaišku, kiek pats asmuo turėtų prisidėti, kokį indėlį įnešti, kad suvoktų tą instrukciją.

Pripažįstama, jog tam tikras tyrimas, informacijos analizė, siekiant suvokti minėtą techninę instrukciją yra reikalingi, tačiau EPT taip pat yra pasisakiusi, jog tai neturėtų viršyti normalių pastangų. Dar sprendime G 1/92¹⁴⁴, buvo pabrėžta, jog sprendinys būsiąs atskleistas viešai, kai asmuo, paprastai specialistas, galės minėtą sprendinio sukūrimą suvokti ir atkurti, ir tai nepareikalaus pernelyg didelių pastangų.

Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, jog pernelyg didelių pastangų kriterijus taip pat įneša subjektyvumo į formuojamą objektyvią naujumo koncepciją. Sprendime T 952/92¹⁴⁵ kaip tik ir buvo suabejota aptariamo kriterijaus tinkamumu ir buvo suformuota pozicija, jog pernelyg didelių pastangų kriterijus taikytinas įvertinant išradimo atgaminimo sudėtingumą, o ne atskleidžiamos informacijos suvokimą. Tyrimas, reikalingas norint įsisavinti informaciją, kuri galėtų paneigti sprendinio naujumą, apribotas įprastų analitinių tyrimo metodų principu: tiek, kiek asmeniui, paprastai specialistui, pavyksta išsiaiškinti naudojantis įprastais analitiniais metodais, tiek ir laikoma atskleista, kad galima būtų lyginti su siekiamo patentuoti sprendinio charakteristikomis.

Apibendrinant EPT praktiką naujumo kriterijaus aspektu, galima daryti išvadą, kad išradimas atitiktų naujumo reikalavimą, jei viešai prieinama visuomenei informacija (technikos lygis) neatskleis patentuoti pateikto išradimo. Viešai prieinamą informaciją sudarys visa įmanoma susijusi informacija, jei ji nebus suvaržyta tiesiogiai išreikštu ar numanomu konfidencialumo susitarimu, o viešam atskleidimui konstatuoti bus taip pat reikalinga, jog toji laisvai prieinama informacija atskleistų būdingąsias išradimo savybes – taip, kad būtų galima išradimą įgyvendinti. Pažymėtina, jog vadovaujamasi objektyvia naujumo samprata ir reikšminga ne tik tai, jog informacija tikrai buvo sužinota, o kad egzistavo potenciali galimybė ją sužinoti. Objektyvią naujumo sampratą lemia ir tai, kad vertinama ne subjektyviu išradėjo, o dažniausiai specialisto požiūriu.

---

¹⁴⁴ *Cit. op.* 112.

¹⁴⁵ EPT Techninės apeliacijų tarybos sprendimas 1994 m. rugpjūčio 14 d. byloje T 952/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920952ex1.htm>>.

4.4 Žinomų išradimų panaudojimas nauju būdu

Naujumo sampratą, be to, kas jau buvo aptarta, reikėtų papildyti dar pora specifinių aspektų. Ankstesnės redakcijos EPK 52, o dabartinės – 53 straipsnis, nedraudžia siekti patentinės apsaugos medžiagų ar junginių panaudojimui medicininio pobūdžio metuose – tai buvo tiesiogiai pasakyta dar ankstesniosios redakcijos EPK 54 straipsnio 5 dalyje (dabar 54 straipsnio 4 dalyje), jei toks jų panaudojimas medicininuose metuose yra naujas (vadinamoji pirmo medicininio panaudojimo taisyklė). Tačiau praktikoje iškilo sudėtingesnė situacija, susijusi su siekiu patentuoti žinomos medžiagos panaudojimą jau žinomu medicininio būdu, tačiau kitai paskirčiai. Techninė apeliacijų taryba ne kartą atmetė patentavimo galimybę, motyvuodama, jog buvo stokojama naujumo, t.y. naujumas buvo tik minties lygmenyje.¹⁴⁶ Vis dėlto vėliau byloje G 5/83 buvo pripažinta, jog jei toks medžiagų medicininis panaudojimas iki tol buvo neišrastas, tai suteikia tokiems išradimams naujumo (antras medicininis panaudojimas) ir jie gali būti patento objektu, su sąlyga kad bus tenkinamas ir išradimo lygio reikalavimas.¹⁴⁷ Tuo pat metu šioje byloje buvo išaiškinta, jog jei medžiagos ar junginio panaudojimo medicinoje būdas jau yra žinomas, tokie produktai vis tiek gali būti patentuoti, jei bus įrodyta, jog siekiamas patentuoti dar kitoks jų panaudojimo medicinoje būdas (tolesnis medicininis panaudojimas). Taigi EPT išaiškino, jog EPK 54 straipsnio 5 dalis apims ir vadinamąjį antrą bei tolesnį medicininį panaudojimą. Atkreiptinas dėmesys, jog nuo šiol tokia žinomų produktų antro ir tolesnio panaudojimo galimybė yra tiesiogiai įtvirtinta ir naujosios EPK redakcijos 54 straipsnio 5 dalyje, kas geriau atspindi realią EPT praktiką.

Nors toje pačioje byloje G 5/83 jau buvo konstatuota, kad pagal EPK nuostatas gali būti patentuojami ir produktai ir jų panaudojimo būdai bei iš principo pripažintas kito žinomo produkto nemedicininio panaudojimo patentabilumas, galutinai tai buvo patvirtinta sprendimu G 2/88¹⁴⁸. EPT pasisakė, jog išradimas šiais atvejais laikomas

---

¹⁴⁶ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1984 m. sausio 12 d. sprendimas byloje T 128/82 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t820128ep1.htm>>; EPT Techninės apeliacijų tarybos 1985 m. gegužės 14 d. sprendimas byloje T 36/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830036ep1.htm>>.

¹⁴⁷ *Cit. op.* 48, p. 151; EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1984 m. gruodžio 5 d. sprendimas byloje G 5/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/g830005ep1.htm>>.

¹⁴⁸ *Cit. op.* 28; EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1989 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje G 6/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/B115B8850660E454C12572C80070ABDF/\\$File/g880006.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/B115B8850660E454C12572C80070ABDF/$File/g880006.pdf)>.

nauju ne todėl, kad jis panaudojamas žinomu būdu naujai paskirčiai nei kad buvo žinoma technikos lygiu, bet todėl, kad toks panaudojimas naujai paskirčiai suteikia išradimui naujų techninių savybių, kurios neatsiskleidė jį naudojant jau žinomu būdu. Šis išaiškinimas reikšmingas tuo, kad patentabilu gali būti pripažįstamas naujos paskirties suradimas žinomam produktui, naudojamam žinomu būdu, nepriklausomai nuo to, kokia to panaudojimo sritis.

5 Išradimo lygis

EPK 56 straipsnyje numatytas dar vienas patentabilumo reikalavimas – tai išradimo lygio buvimas. Sprendinys bus išradimo lygio, jei jis atitinkamos srities specialistui nebus akivaizdus iš esamo technikos lygio.

Išradimo lygio reikalavimas siejasi su kitu patentabilumo reikalavimu – naujumu. Nauju išradimu pripažįstamas toks gaminys, kuris tiesiog nežinomas technikos lygiu. Kai skirtumas tarp esamo technikos lygio ir turimo išradimo yra esminis, yra pagrindo kalbėti apie sprendinio neakivaizdumą, arba išradimo lygio sprendinį. Tačiau jei abu reikalavimai nustatomi remiantis tuo pačiu pagrindu, būtent yra ar nėra skirtumų nuo esamo technikos lygio, teisės doktrinoje¹⁴⁹ keliamas klausimas, ar norint patentuoti sprendinį atskiras naujumo tyrimas apskritai reikalingas. Kitaip tariant, ar verta du sykius tirti iš principo ta pačią sritį. Anot G. Paterson¹⁵⁰, jei sprendinys, kuris nėra išradimo lygio, vis tiek negalės būti patentuojamas, gal pakaktų vien išradimo lygio nustatymo, užuot nustatinėjus ir naujumą. Tačiau pažymėtina, jog abiejų šių reikalavimų tyrimas yra neišvengiamas – naujumo reikalavimu labiau orientuojamasi į kiekybinį pokytį tarp išradimo ir esamo technikos lygio, o išradimo lygio nustatymą galima būtų apibūdinti kaip kokybinio pokyčio, t.y. ar išradimas pakankamai kūrybiškas, tikrinimu¹⁵¹. Taigi šiais reikalavimais siekiama iš esmės skirtingų tikslų.

Be to, ne visai teisingas būtų pasakymas, jog abu reikalavimai tiriami remiantis vienodais duomenimis. Nors žiūrint į EPK 56 straipsnio nuostatas, logiška būtų manyti, kad išradimo lygį kaip ir naujumą nustatant esamo technikos lygio rėmuose, esamas technikos lygis turėtų būti suprantamas taip pat, vis dėlto jis sutampa ne

---

¹⁴⁹ FRANZOSI, Mario. Novelty and Non-Obviousness. The Relevant Prior Art. In *The Journal of World Intellectual Property* [interaktyvus]. 2000, nr. 5(3) [žiūrėta 2008-03-18], p. 683. Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergie.com>>.

¹⁵⁰ *Cit. op.* 25, p. 370.

¹⁵¹ *Cit. op.* 15, p. 442.

visiškai. Yra įtvirtintas vienas skirtumas – priešingai nei naujumo atveju, vertinant išradimo lygį, į informaciją, žinoma technikos lygiu, neįeina ankstesnės Europos patento paraiškos (EPK 54 straipsnio 3 dalis ir 56 straipsnis). Todėl atsakymas į šio skyriaus pradžioje iškeltą klausimą (ar norint patentuoti išradimą atskiras naujumo tyrimas reikalingas) būtų teigiamas dar ir todėl, kad šiek tiek skiriasi ribos, kuriose abu reikalavimai yra nagrinėjami, t.y. išradimo lygis vertinamas siauresniame technikos lygyje.

Iš šios trumpos diskusijos galima pastebėti, jog jei kažkiek kvestionuojamas naujumo kriterijus, tai abejonių dėl išradimo lygio būtinumo nekyla. Todėl pagrįsta būtų manyti, jog išradimo lygio kriterijui teikiama itin didelė reikšmė sprendžiant dėl išradimo patentabilumo.

5.1 Specialisto ir akivaizdumo sąvokos

Atitikimas išradimo lygio kriterijui itin priklauso nuo individualių situacijos aplinkybių¹⁵², todėl sunku pateikti vienareikšmišką modelį, kuriuo sekdamas išradimas galėtų būti laikomas išradimo lygio. Nepaisant to, kad EPT praktika, kalbanti apie išradimo lygio nustatymą yra daugiau nei gausi, tai iš principo lieka fakto klausimu. Vis dėlto tam tikrus teisinius aspektus išskirti galima – tai aspektai, susiję su išradimo lygio sampratos sudarančių elementų išgryninimu ir išsiaiškinimu.

EPK nuostatos, įtvirtindamos išradimo lygio kriterijų, jį grindžia skirtumais nuo technikos lygio. Technikos lygio sąvoka yra bendra ir naujumo, ir išradimo lygio kriterijams. Lakoniškame išradimo lygio apibūdinime EPK 56 straipsnyje randame dar pora kriterijų be esamo technikos lygio: specialistas ir akivaizdumas. Jų išsiaiškinimas, manytina, sudaro pagrindą išradimo lygio reikalavimo suvokimui teisine prasme. Tuo tikslu toliau darbe jų turinys bus atskleistas remiantis EPT praktika.

Specialistas. Vien iš minėtų EPK nuostatų neaišku, kokias žinias ar patirtį specialistas privalo turėti. Specialisto sampratą randame Gairių C IV-22 11.3 punkte: juo laikomas eilinis praktikas, turintis bendrą techninį supratimą (pastarasis suprantamas taip pat kaip ir kalbant apie viešai atskleistą informaciją¹⁵³), bet

---

¹⁵² *Cit. op.* 6, p. 99.

¹⁵³ *Cit. op.* 48, p. 192.

neturintis išskirtinių sugebėjimų¹⁵⁴. Preziumuojama, jog specialistas taip pat turi priėjimą prie visos informacijos, sudarančios technikos lygį. Pažymėtina, jog EPT praktika yra išaiškinusi, jog tam tikrais atvejais specialistas gali būti ne vienas, o daugiau žmonių. Pavyzdžiui, byloje T 164/92¹⁵⁵ pripažinus, jog vidutinis elektronikos srities specialistas gali ir neturėti reikiamos kompetencijos ir būti priverstas kreiptis pagalbos į programuotoją, ypač jei pats nėra įvaldęs programavimo kalbos, yra pagrindo teigti, kad kai technikos sritys yra sudėtingos arba šiek tiek nutolusios, specialistui gali prisireikti kolegų konsultacijų. Todėl EPT nurodo, kad esant tokioms aplinkybėms specialistu gali būti laikomi ir keletas asmenų (jų komanda)¹⁵⁶.

Tokia pozicija tik patvirtina EPT praktikos nuoseklumą, kadangi EPT anksčiau taip pat yra teigusi, jog specialistas neprivalo būti susipažinęs su gerokai nutolusiomis mokslo, technikos sritimis (T 11/81¹⁵⁷), o tai suponuoja nuomonę, jog specialisto žinios labiau apsiriboja vienos konkrečios srities žiniomis. Vis dėlto bent keletas kitokių EPT sprendimų kelia abejonę aukščiau išsakytos pozicijos neginčytinumu: pradedant sprendimais T 176/84, T 195/84, EPT teigia, jog specialistas, tikrindamas sprendinio išradimo lygį, taip pat turi pasidomėti ir kitų gretimų sričių sukauptomis žiniomis, kurios dėl to turėtų būti laikomos taip pat įeinančiomis į esamą technikos lygį, kuriuo operuoja specialistas¹⁵⁸. Galima būtų suabejoti, ar toks specialisto kompetencijos išplėtimas ne pernelyg nutolsta nuo pradžioje minėto vidutinio, įprastų įgūdžių turinčio specialisto sampratos. Iš kitos pusės, mokslui sudėtingėjant, kai integruojamos skirtingos jo sritys, reikėtų sutikti, jog ir specialisto kvalifikacija gali ir turi atitinkamai keistis.

Specialistas išradimą vertina remdamasis tuo esamu technikos lygiu ir tuo bendru techniniu supratimu, kuris būtų egzistavęs patentinės paraiškos ar prioriteto suteikimo datos metu. Todėl neturi reikšmės, jei tos žinios pasipildė, jei atsirado naujų technikos pasiekimų tarp minėtos datos ir išradimo materialiosios ekspertizės atlikimo¹⁵⁹.

---

¹⁵⁴ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1996 m. vasario 14 d. sprendimas byloje T 39/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj97/4_97/4_497.pdf>.

¹⁵⁵ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1993 m. balandžio 29 d. sprendimas byloje T 164/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920164dx1.htm>>; *Cit. op.* 32, p. 136.

¹⁵⁶ *Cit. op.* 32, p. 136.

¹⁵⁷ *Cit. op.* 32, p. 138.

¹⁵⁸ *Ibidem.*

¹⁵⁹ *Cit. op.* 29, p. 78.

Iš to, kas pasakyta, galima daryti išvadą, jog specialistas yra hipotetiškai įsivaizduojamas, nepasižymintis ypatingu kūrybiškumu (vidutinis) atitinkamos techninės srities žinovas, kuris gali būti susipažinęs ir su kitomis sritimis. Manytina, jog tokio etalono naudojimas, kaip ir naujumo kriterijaus atveju, yra reikšmingas tuo, jog vėl leidžia sumažinti subjektyvų požiūrį vertinant išradimo lygį, t.y. pasiekiami kiek įmanoma daugiau objektyvumo, nes išradingumas vertinamas iš specialisto – nešališko asmens – pozicijų.

Akivaizdumas. EPK 56 straipsnyje esančią išradimo lygio sampratą galima perfrazuoti ir taip, jog sprendinys pasižymės išradimo lygiu, jei jis nebus akivaizdus atitinkamos srities specialistui. Pažymėtina, jog kai kur teisės doktrinoje neatsitiktinai akivaizdumas ar neakivaizdumas (priklausomai nuo konteksto) ir išradimo lygis yra vartojami kaip sinonimai¹⁶⁰.

Vadovaujantis Gairėmis (C IV-23 11.4 punktas), akivaizdu yra tai, kas savaime, logiškai išplaukia iš esamo technikos lygio, neviršija įprasto technikos progreso ir nereikalauja daugiau sugebėjimų nei priklauso turėti atitinkamos srities specialistui. Neakivaizdumui turi būti būdingas netikėtumo efektas: byloje T 1/80¹⁶¹ iš pradžių teigus, kad išradimas (naujas kopijavimo popierius) buvo akivaizdus, nes jo skiriamasis bruožas nesukėlė jokio netikėtumo ir tebuvo dar vieno kopijavimo popieriaus rūšies išradimas, vėlesnių tyrimų dėka buvo nustatyta, kad tai nebuvo vien kitokio kopijavimo popieriaus pasiūlymas, tai buvo kopijavimo popieriaus pagerinimas, kas neleido išradimo pripažinti akivaizdžiu. Todėl ne veltui Gairių C IV-27 11.9.2 punkte sakoma, jog „išradimui esant naudingam technikos vystymui, taip pat esant naujam ir netikėtam, bet ne atsitiktiniam <...>, turėtų būti suabejota, kad išradimas nepasižymi išradimo lygiu“.

5.2 „Problemos-sprendimo“ metodas

Jau vienoje pirmųjų nagrinėtų bylų EPT susidūrė su išradimo lygio, arba akivaizdumo, kriterijaus paieškomis. Dar sprendime T 1/80 nustačius, jog išradimo lygis turi būti išvedamas objektyvių kriterijų pagalba identifikuojant techninę problemą, netrukus sekė kitas sprendimas, pateikęs kiek išsamesnį paaiškinimą.

---

¹⁶⁰ *Cit. op.* 27, p. 21.

¹⁶¹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1981 m. balandžio 1 d. sprendimas byloje T 1/80 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t800001ep1.htm>>.

Sprendime T 20/81¹⁶² buvo pažymėta, jog išradimo lygiu gali būti laikomas perėjimas nuo techninės problemos prie jos sprendimo, kur objektyvumą sąlygoja objektyvus technikos lygis – artimiausias technikos, lygis ir tai, jog vertinimą atlieka atitinkamos srities specialistas.

Šių sprendimų pagrindas buvo ir tebėra Įgyvendinimo taisyklių 42 punkto 1 dalies c papunktis (anksčiau – 27 punkto 1 dalies c papunktis), numatantis, kad „išradimas apraše turi būti atkleistas taip, kad techninę problemą (net jei ji tiesiogiai ir neįvardijama) ir jos sprendimą būtų galima suprasti, išvelgiant išradimo teikiamus pranašumus prieš jau esamą technikos lygį“. Tiek ši taisyklė, tiek ankstyvieji EPT sprendimai davė ir turinį, ir pavadinimą vėliau išsivyravusiam išradimo lygio nustatymo principui „problema-sprendimas“ (angl. – *problem-solution approach*). Analizuojant EPT praktiką, galima konstatuoti, jog tai trijų pakopų metodas, susidedantis iš (i) artimiausio technikos lygio nustatymo, (ii) objektyvios techninės problemos identifikavimo ir (iii) akivaizdumo ar neakivaizdumo nustatymo.

Teisės doktrinoje yra nuomonių, jog šis metodas ne visada yra tinkamiausias: struktūriškai pakankamai sudėtingas testas tik apsunkina išradimo lygio pagrindimą; ypatingai paprastais atvejais galbūt pakaktų to, jog nėra artimiausio technikos lygio negu dirbtinai formuluoti problemą¹⁶³. Kita vertus, G. Knesch kaip tik teigia, jog tai parankus metodas, kadangi yra „struktūrizuotas, turintis sistemą, todėl lengviau sekti išradimo lygio vertinimą ir lyginti rezultatus“¹⁶⁴. Ir vienu, ir kitu atveju yra tiesos, nes šis testas yra išvien analitinio pobūdžio, tačiau kartu jis yra įrankis, standartizuojantis ir įnešantis teisinio tikrumo į išradimo lygio nustatymą. Pažymėtina, jog pati EPT yra pasakiusi, jog tai tikrai ne vienintelis ir neginčijamas būdas išradimo lygiui nustatyti¹⁶⁵. Siekdama užkirsti kelią bet kokiems metodo trūkumams, EPT akcentuoja tinkamą šio metodo taikymą ir formuluoja, tobulina šio metodo principus. Jau minėtos trys „problemos-sprendimo“ metodo pakopos tokį siekį kaip tik ir iliustruoja.

Artimiausio technikos lygio nustatymas. Kad išradimo lygio vertinimas būtų objektyvus, turi būti parinktas objektyvus pagrindas palyginimui atlikti. Kadangi

---

¹⁶² EPT Techninės apeliacijų tarybos 1982 m. rugsėjo 10 d. sprendimas byloje T 20/81 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t810021ex1.htm>>.

¹⁶³ *Cit. op.* 30, p. 55; *Cit. op.* 25, p. 536; *Cit. op.* 6, p. 102.

¹⁶⁴ KNESCH, G. Assessing Inventive Step in Examination and Opposition Proceedings in the EPO. In *epi Information* [interaktyvus]. 1994, nr. 3 [žiūrėta 2008-03-18], p. 98. Prieiga per internetą: <<http://216.92.57.242/patentepi/data/Knesch%20article.pdf>>.

¹⁶⁵ *Cit. op.* 132.

išradimo lygio reikalavimas EPK seka po naujumo ištyrimo, manytina, jog išradimo lygis gali būti vertinamas tik, jei išradimas yra laikomas nauju, t.y. jis skiriasi nuo ankstesnių pasiekimų (technikos lygio), užfiksuotų įvairiuose šaltiniuose. Sektų, jog norint tirti, ar pakankamai kūrybiškas yra siekiamas patentuoti išradimas, iš to esamo technikos lygio turėtų būti pasirinktas atskaitos taškas, nuo kurio ieškotume, ar buvo atliktas esminis kūrybiškas patobulinimas. Juk jei lyginsime labai senus, labai nutolusius vienas nuo kito technikos pasiekimus, mums naujausias jų neabejotinai galės atrodyti labai netikėtas ir išradingas. Todėl logiška, jog tokiu atskaitos tašku turėtų būti vėliausias patobulinimas susijusioje srityje – artimiausias technikos lygis.

Manytina, kad artimiausiu technikos lygiu gali būti, pavyzdžiui, artimiausias buvęs ankstesnis išradimas, kita informacija (dokumentai ir kiti šaltiniai) su panašiausia į dabar sprendžiamą problemą. Kaip ne vienoje byloje yra pasisakiusi ir EPT, artimiausias technikos lygis yra tas ankstesnis dokumentas, kuris atskleidžia kitą išradimą su panašiausia paskirtimi ar tikslu kaip ir siekiamo patentuoti išradimo; kai taip pat maksimaliai sutampa ir išradimų būdingiausios savybės, artimiausią technikos lygį gali rodyti ir techninės problemos panašumas.¹⁶⁶ Pagaliau, kaip vaizdžiai yra išsireiškusi Techninė apeliacijų taryba sprendime T 254/86, tai yra ir „daugiausiai specialistui žadantis atspirties taškas išradimui sukurti“¹⁶⁷. Tačiau teisės doktrinoje atkreipiamas dėmesys, jog neturėtų būti painiojamas naujumo ir technikos lygis išradimo lygiui nustatyti: jei tiriant technikos lygį atrandama itin artimos siekiamam patentuoti išradimui informacijos, tarkime, sutampa techninės išradimo savybės, kas galbūt rodytų naujumo nebuvimą, tai dar nereikš, jog ta pati informacija tinka būti artimiausiu technikos lygiu tikrinant išradimo lygį¹⁶⁸. Geriau atskleisti artimiausio technikos lygio sampratą padeda dar keletas žemiau pateikiamų EPT praktikos pavyzdžių¹⁶⁹.

Remiantis sprendimu T 606/89, objektyviai žiūrint artimiausias technikos lygis yra tas, kuris nurodo panašų išradimą, tereikalaujantį minimalių struktūrinių ar funkcinių pakeitimų. Jei artimiausias technikos lygis nesisieja su panašia technine problema, jis bent jau turėtų būti iš tos pačios ar panašios technikos srities. Kai byloje T 835/00 artimiausio technikos lygio, nors jis neturėjo panašumų su siekiamo

---

¹⁶⁶ *Cit.op.* 32, p. 122.

¹⁶⁷ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1987 m. lapkričio 5 d. sprendimas byloje T 254/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860254ep1.htm>>.

¹⁶⁸ *Cit. op.* 25, p. 540.

¹⁶⁹ *Cit.op.* 32, p. 122 -123, 126.

patentuoti išradimo technine problema, pagrindu buvo konstatuotas išradimo akivaizdumas, Techninė apeliacijų taryba pažymėjo, jog tokio artimiausio technikos lygio pasirinkimas buvo ydingas mažų mažiausiai dėl to, kad nesant panašios techninės problemos loginė grandinė tarp problemos ir sprendimo nutrūksta. Taigi, jei atitinkama problema negalėjo būti suprasta iš tariamo artimiausio technikos lygio, juo labiau negalėjo būti daromos išvados dėl tos problemos sprendimo, taip pat ir kiek jis nulemia kito siekiamo patentuoti išradimo akivaizdumą. Toks EPT išaiškinimas leidžia teigti, jog techninių problemų panašumas artimiausiame techniniame lygyje ir siekiamame patentuoti išradime yra svarbus faktorius pirmiausia teisingam „problemos-sprendimo“ metodo taikymu, o paskui ir išradimo lygiui nustatyti.

Daugiausiai žadančio atspirties taško kriterijų EPT panaudojo siekdama išsiaiškinti, kas sudaro artimiausią technikos lygį, kai buvo keletas dokumentų, galinčių juo būti (t.y. priklausiusių tai pačiai technikos sričiai). Tokioje situacijoje buvo paaiškinta, kad artimiausias technikos lygis bus tas, kuris būtų lengviausiai įtikinęs, įgalinęs atitinkamos srities specialistą išradimą pagaminti (T 656/90) arba būtų realiausiai galėjęs paskatinti to imtis (T 870/96).

Pastebėtina, jog itin seni dokumentai, sudarantys esamą technikos lygį, kaip pateikiantys morališkai pasenusias žinias, atsiliekančias nuo sparčiai besivystančių technologijų, gali būti atmesti ir nelaikomi artimiausiu technikos lygiu (T 69/94). Tačiau reikia prisiminti, jog EPK 54 straipsnis jokiais būdais neriboja esamo technikos lygio laike, todėl minėta EPT pozicija, savaime suprantama, negali būti vienareikšmė, ir *a priori* atmesti tam tikrą dokumentą vien todėl, kad jis paskelbtas seniai, būtų netikslu.

Problemų apibrėžimas. Kalbant apie išradimo lygiui nustatyti reikalingą „problemos-sprendimo“ metodą, būtina skirti dėmesio tam, kaip yra suprantama pati problema, ir kaip ji turėtų būti apibrėžta. Bendriausia prasme problema privalo būti techninės arba labiau techninės prigimties¹⁷⁰. EPT taip pat pasisako, kad techninei problemai apibrėžti turi būti naudojami objektyvūs kriterijai („<...> tai sprendžiama ne subjektyvaus išradėjo požiūriu <...>“¹⁷¹). Kad būtų galima bandyti nustatinėti išradimo lygį, problema patentinėje paraiškoje neturėtų būti formuluojama užbėgant

---

¹⁷⁰ *Cit. op.* 24; *Cit. op.* 52.

¹⁷¹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1982 m. spalio 13 d. sprendimas byloje T 24/81 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t810024ep1.htm>>.

įvykiams už akių, arba iš karto nurodant išeitį iš jos¹⁷². Tačiau tai savo ruožtu kelia kitą pavojų, kad problema bus pernelyg bendrai apibrėžta: T 1019/99¹⁷³ sprendime EPT teigė, jog problema gali būti suformuluota taip bendrai, kad apims jau esamus technikos lygio pasiekimus atitinkamoje srityje, ir todėl nepagrįstai galės būti pripažinta neakivaizdžia.

„Būtų galėjęs, bet ar būtų padaręs“ metodas. Kai siūlomas patentuoti išradimas yra susijęs su iš pirmo žvilgsnio akivaizdžiais sprendimais, itin paprastais sprendimais ir pan., net ir įsivaizduojamam atitinkamos srities specialistui gali būti sudėtinga objektyviai vertinant išradimo lygį išvengti sąsajų su išradimu, t.y. žinant konkretų siūlomą sprendimą ir žiūrint atgal, nelengva nuo tų žinių atsiriboti ir objektyviai vertinti akivaizdus išradimas, ar ne. Todėl visada galima rizika, jog apie problemą bus žinoma dar prieš atliekant artimiausio technikos lygio tyrimą ir vertinimas bus atliktas ne remiantis artimiausiu technikos lygiu, o pačiu išradimu. Kitaip tariant, gali atsirasti retrospektyvus (*ex post facto*) išradimo lygio nustatymas. Kaip tai pastebėjo ir EPT sprendime T 939/92¹⁷⁴, visada po laiko galima sakyti, jog ir atitinkamos srities specialistas galėjo tą patį sugalvoti pasitelkdamas esamas mokslo žinias.

Kaip išeitį, kuria vertėtų bandyti išvengti tokio retrospektyvaus vertinimo pavojaus, EPT jau labai anksti buvo suformavusi „būtų galėjęs, bet ar būtų padaręs“ metodą (angl. – *could-would approach*)¹⁷⁵. Byloje T 24/81¹⁷⁶ buvo siekiama patentuoti pasyvinimo priemonę radioaktyviosiomis medžiagomis užkrėtam metalui pasyvinti, sukurtą iš stibio ir alavo. Tuo metu buvo žinomos tik atskirų šių cheminių elementų, kaip pasyvinimo medžiagų, savybės. Techninė apeliacijų taryba neneigė, kad galėjo būti akivaizdu, jog galima bandyti suderinti šiuos elementus, tačiau ji pabrėžė, jog klausimas turėtų būti, ar specialistas tokiomis aplinkybėmis pagrįstai galėjo tikėtis, jog tai padės jam išspręsti problemą. Buvo pripažinta, kad tokio derinio sėkmingumo specialistas nebūtų galėjęs numanyti ir dėl to tikslingai pasirinkti, juo labiau, kad buvo ir daugiau moksliskai neištirtų alternatyvų. Taigi aptariamo metodo esmė yra vertinant išradimo lygį nustatyti, ne tai, ar atitinkamos srities specialistas

---

¹⁷² *Cit. op.* 30, p. 52.

¹⁷³ *Cit. op.* 32, p. 128.

¹⁷⁴ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1995 m. rugsėjo 12 d. sprendimas byloje T 939/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920939ex1.htm>.

¹⁷⁵ *Cit. op.* 6, p. 102.

¹⁷⁶ *Cit. op.* 171.

taip pat galėjo pasiūlyti analogišką sprendimą, bet tai, ar būtų iš tiesų jį sukūręs, pagrįstai tikėdamasis išspręsti techninę problemą, remdamasis tuo, kas žinoma technikos lygiu. Pažymėtina, jog „būtų galėjęs, bet ar būtų padaręs“ metodas buvo sėkmingai taikomas ne vienoje byloje kartu su „problemos-sprendimo“ metodu¹⁷⁷.

Vienoje naujesnių bylų EPT taip pat pabrėžė, jog pagal „problemos-sprendimo“ metodą tiriant išradimo lygio buvimą, pastarasis gali būti konstatuotas tik techniško sprendimo pagrindu¹⁷⁸. Prisimenant, jog ir problema turi būti techninė, galima teigti, jog šie nurodymai, tai ne kas kita kaip sistemiško EPK techniško reikalavimo vyrovimo įrodymas – „techninis indėlis turi pasireikšti srityje, nepatenkančioje į EPK 52 straipsnio sferą“ (T 158/88¹⁷⁹). Taigi ir išradimo lygio sampratą galima laikyti pagrįsta techniško principu.

Išradimo lygio nustatymas. Siekiamas patentuoti išradimas turi būti vertinamas visas, todėl jei kai kurios jo charakteristikos ir nėra akivaizdžios, tačiau nėra ir būtent tos, kurios sukuria sprendimą techninei problemai, jos negali nulemti viso išradimo kūrybiškumo¹⁸⁰. Viskas išradime turi vesti prie kūrybiško sprendimo, kaip reziūmavo EPT viename iš savo sprendimų T 939/92¹⁸¹.

Jeigu išradimas yra pagrįstas keleto elementų iš esamo technikos lygio derinimu, išradimo lygis galės būti vertinamas ir priklausys nuo to, ar esamas technikos lygis pats būtų įkvėpęs specialistą taip sujungti atskirus jo elementus kaip kad nurodyta siekiamame patentuoti išradime, ar ne¹⁸². Išradingumas galės būti pripažintas tik pastaruoju atveju, kadangi toks žinių iš esamo technikos lygio sudėliojimas pats savaime nelaikytinas akivaizdžiu. Kitaip tariant, nesvarbu, jei elementai, iš kurių susideda sprendimas ir buvo žinomi, arba akivaizdūs, prieš tai. Tačiau reikia sutikti, jog kai žinomi ir elementai, ir jų kompozicija, tai ir pats išradimas nėra netikėtas, taigi nėra neakivaizdus: „kai savybė, kuri nebuvo išaiškėjusi iš artimiausio technikos lygio, žinoma iš kito šaltinio iš susijusios technikos srities, ir ja galima išspręsti tą pačią problemą, ir jei specialistas būtų nesunkiai galėjęs tą savybę pritaikyti artimiausiam

---

¹⁷⁷ Žr. *Cit. op.* 32, p. 132

¹⁷⁸ EPT Techninės apeliacijų tarybos 2006 m. kovo 22 d. sprendimas byloje T 619/02 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2007, nr. 2 [žiūrėta 2008-03-18], p. 63. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj007/02_07/02_0637.pdf>.

¹⁷⁹ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1989 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje T 158/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t880158ep1.htm>>.

¹⁸⁰ *Cit. op.* 25, p. 548.

¹⁸¹ *Cit.op.* 174.

¹⁸² *Cit.op.* 32, p. 147.

technikos lygiui, reikš, jog <...> išradimo lygio trūksta“¹⁸³. Taigi reikėtų pridurti, kad vertindamas išradimo lygį specialistas, priešingai nei naujumo atveju, gali operuoti informacija, esančia artimiausiu technikos lygiu, ją įvairiai jungti ir derinti, kitaip – naudoti „mozaikos“ principą informacijai analizuoti¹⁸⁴.

Pažymėtina, jog paprastas kokios nors techninės problemos sprendimas gali atrodyti iš tiesų akivaizdus, kai jis jau yra sugalvotas. Tačiau tokiu atveju išradėjas būtų teisus klausdamas, kodėl tai nebuvo padaryta anksčiau, jei tai yra taip akivaizdu. Todėl ir EPT yra atkreipusi dėmesį, jog išradimo lygio buvimas negali būti atmestas vien todėl, kad stebėtinai niekas iki tol nesurado tokio paprasto problemos sprendimo pasiūlymo¹⁸⁵. Anot EPT, tai, jog niekas iš daugybės tyrusiųjų atitinkamą sritį neišrado nieko panašaus, kaip tik ir rodo išradingumą¹⁸⁶. Juk nusistovėjusi praktika primygtinai nereikalauja sukelti technikos perversmo išradimu, – tai tik vienas iš galimų argumentų¹⁸⁷.

EPT taip pat yra suformulavusi vadinamųjų šalutinių išradimo lygio rodiklių teorijų, tačiau jos gali praversti tik kaip papildomi kriterijai išradimo lygiui nustatyti¹⁸⁸. Vadovaujantis EPT sprendimų apibendrinimais, tokiais papildomais rodikliais, *inter alia*, gali būti pripažįstama:

- 1) *išankstinės nuomonės technikos srityje paneigimas*: kai siekiama patentuoti išradimas „įveikia“ paplitusią, tačiau netikslią nuomonę kokiu nors techniniu klausimu; tokios nusistovėjusios nuomonės buvimą, be abejo, privaloma įrodyti;
- 2) *komercinė išradimo sėkmė*: pavyzdžiui, sprendime T 626/96 išradimo komercinė sėkmė leido spręsti apie esantį išradimo lygį, tačiau buvo pabrėžta, jog tik dėl to, kad minėtoji komercinė sėkmė buvo ne tinkamai pasirinktos rinkodaros strategijos, pardavimų taktikos, reklamos gausos, o pačių išradimų savybių rezultatas (kaip kad sprendime T 478/91, kur

---

¹⁸³ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. liepos 8 d. sprendimas byloje T 142/84 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t840142ep1.htm>>.

¹⁸⁴ HART, Tina; ir FAZZANI, Linda. *Intellectual Property Law*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2004, p. 31.

¹⁸⁵ *Cit. op.* 25, p. 551.

¹⁸⁶ EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. spalio 27 d. sprendimas byloje T 229/85 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t850229ep1.htm>>.

¹⁸⁷ *Cit. op.* 29, p. 77.

¹⁸⁸ *Cit. op.* 32, p. 161-162, 163-165, 166.

dėl minėtų priežasčių išradimo lygio komercine sėkme nepavyko pagrįsti);

- 3) *netikėtas šalutinis efektas*: tais atvejais, kai išradimas, greta numanomo rezultato, neleidžiančio jo laikyti pasižyminčiu išradimo lygiu, pasiūlo ir netikėtų papildomų patobulinimų, yra tikimybė, jog tai galėtų turėti įtakos išradimo lygiui (T 181/82). Tačiau, kaip rodo praktika, tai yra greičiau išimtis nei taisyklė (žr. T 21/81, T 192/82, T 69/83): jei iš principo visą problemą specialistas būtų galėjęs ir pats išspręsti remdamasis esamu technikos lygiu, ir tos priemonės sutaptų su siekiamu patentuoti išradimu, toks išradimas būtų laikomas akivaizdžiu, net jei jis nelauktai ir būtų padėjęs išspręsti kai kuriuos kitus problemos aspektus; kitais žodžiais tariant, vien atsitiktinis netikėtas problemos išsprendimas nėra pakankamas sudaryti išradimo lygį. Tačiau jei jis būtų pripažintas esminiu ir svarbiu išradimo teikiamu efektu, pasekmės galėtų būti ir išradimo patentavimo naudai (žr. T 227/89 ir T 240/93);
- 4) *ilgą laiką buvęs poreikis*: kartais, jei kokios nors techninės problemos sprendimas ilgą laiką nedavė tenkinančių rezultatų, tai išradimas patenkinantis tokį ilgalaikį poreikį gali signalizuoti, jog buvo rastas tikrai kūrybiškas sprendimas (žr., pavyzdžiui, T 106/84). Vis dėlto, kaip perspėjama teisės doktrinoje, toks išradimas neturėtų būti atsiradęs dėl palankiai susiklosčiusių aplinkybių, pavyzdžiui, žaliavos kainos sumažėjimo¹⁸⁹.

Apibendrintai galima pažymėti, jog kiekvienas išradimas būtinai turi techninę problemą, kurią siekia išspręsti. Išradimas turi pasiūlyti techninei problemai techninį sprendimą. Tačiau toks sprendimas neturi būti lengvai išvedamas iš jau esamo technikos lygio. Tai, koku būdu prieinama nuo problemos prie sprendimo, t.y. išradimo, ir yra lemiamas momentas išradimo lygiui nustatyti: tas žingsnis yra arba kūrybiškas, arba ne, aplenkiantis esamus technikos pasiekimus arba ne.

Siekiant užtikrinti objektyvų išradimo lygio, kuris yra itin įtakojamas subjektyvių aplinkybių, įvertinimą, neakivaizdumui ar akivaizdumui atpažinti EPT praktikoje yra suformuluotas „problemos-sprendimo“ testas. Juo pavyksta išvengti

---

¹⁸⁹ *Cit. op.* 30, p. 56.

tikėtino subjektyvaus išradimo vertinimo, nes palyginimas atliekamas žingsnis po žingsnio prieinant iki sprendimo, o ne turint jį omenyje prieš lyginant, kas galėtų natūraliai piršti nuomonę apie išradimo akivaizdumą. Neatmestina galimybė, kad toks pavojus vis dėlto išlieka, todėl neaiškiais atvejais galutinę nuomonę dėl Europos patento suteikimo gali padėti sudaryti papildomi faktoriai.

6 Pramoninis pritaikomumas

Nepaisant to, kad išradimas bus techninės prigimties, naujas, išradimo lygio, tam kad jį būtų galima patentuoti, jis dar turės būti ir pritaikomas pramonėje. Ši reikalavimą nustato EPK 57 straipsnis, pažymėdamas, jog išradimas bus pritaikomas pramonėje tada, jei jį pramonėje (įskaitant žemės ūkį) bus galima pagaminti ar panaudoti.

Iš EPK nuostatų aišku, jog žemės ūkis yra priskiriamas prie pramonės. Iš tiesų jį lyginant su pramone tiesiogine prasme, žemės ūkis pakankamai nutolusi sritis, lygiai kaip ir kosmetikos srities veikla (grožio salonai, kosmetikos kabinetai). Vis dėlto galima pasiremti EPT praktika ir konstatuoti, jog pramonė EPK turėtų būti suprantama kaip bet kokia veikla, jei ji tęstinė, nepriklausoma ir ja siekiama finansinės naudos¹⁹⁰. Vadovaujantis šiuo išaiškinimu, manytina, jog pramonė apima ne tik įprastas pramonės šakas, bet ir įvairaus pobūdžio verslą. Tai visos sritys, kurios nesusijusios su menais, kaip pažymima Gairių C IV-13 5.1 punkte. Sprendimu T 74/93 pritaikomu pramonėje nebuvo pripažintas kontracepcijos būdas ir, nors buvo naujas ir išradimo lygio, nebuvo patentuotas. Tokių išradimų nepritaikomumas pramonėje teisės doktrinoje aiškinamas jų asmeninio ar privataus naudojimo paskirtimi¹⁹¹.

Pritaikomumas pramonėje taip pat reiškia praktinį problemos sprendimo pritaikymą (žr. T 870/04¹⁹²). Taigi jei išradimas sukurtas, tačiau nėra prasmės jį naudoti ar jo naudojimas neduoda vaisių, pritaikomumo nebus. Vadinasi, nepakanka vien to, kad išradimą būtų įmanoma pagaminti pramonėje, visada dar reikalinga ir nauda.

---

¹⁹⁰ *Cit. op.* 92.

¹⁹¹ *Cit. op.* 30, p. 59.

¹⁹² *Cit.op.* 32, p. 171.

Pažymėtina, jog pramoninio pritaikomumo reikalavimas nėra tas pats kas ir EPK 52 straipsnio reikalavimas, kad sprendinys turi būti laikomas išradimu, kad galėtų pretenduoti būti patentuojamas. Kaip jau kalbėta, buvimas išradimu siejamas su technine prigimtimi, o pramonė siejama su komercine veikla. Tai buvo patvirtinta ir sprendime (žr. T 953/94¹⁹³). Dėl to galima daryti išvadą, jog ne visada išradimas, kuris yra techninės prigimties, bus pritaikomas pramonėje. Ir atvirkščiai, jei išradimas nepasižymės techniškumu, jis neatitiks ne pramoninio pritaikomumo, o išradimo buvimo, remiantis EPK 52 straipsniu, kriterijaus.

Pramoninio pritaikomumo reikalavimas nebus įvykdytas, jei išradimas nepaklus visuotinai pripažintiems fizikos dėsniams – išradimų, kurie prieštarauja fizikos dėsniams, pavyzdys galėtų būti amžinieji varikliai. Kadangi aptariama išradimo savybė, kaip ir kiti patentabilumo reikalavimai, turi būti suprantama iš paskelbtos informacijos apie išradimą (EPK 83 straipsnis), nepavykus aiškiai atskleisti, kaip išradimą galima naudoti, bus laikoma, jog jis nepritaikomas pramonėje. Tačiau tai taip pat reiškia, jog nereikalaujama įrodyti realaus pritaikomumo fakto, pakanka nurodyti, jog išradimas potencialiai gali būti pritaikomas¹⁹⁴. Tai ypatingai svarbu jau minėtu nukrypimo nuo fizikos dėsnių atveju – net ir tada išradimas galėtų būti laikomas pritaikomu pramonėje, jei tai būtų įtikinamai pagrįsta, aprašyta (bandymų rezultatais ar teoriškai) (žr. T 541/96¹⁹⁵).

Iš negausios EPT praktikos pramoninio pritaikomumo, kaip patentabilumo kriterijaus, klausimu, galima reziumuoti, jog pramonė pagal EPK nuostatas yra aiškinama plačiai, o pramoninis pritaikomumas yra nustatomas pagal išradimo aprašą.

7 Patentabilumo reikalavimų lyginamoji analizė: panašumai ir skirtumai

Siekiant pateikti išsamesnę EPT išaiškinimais formuojamą patentabilumo reikalavimų sampratą, pravartu pasižiūrėti, kaip patentabilumo reikalavimai yra aiškinami ir kitose valstybėse, pavyzdžiui, JAV. Atrandant skirtumų, bus galima geriau įvertint tam tikrų patentabilumo reikalavimų aspektų privalumus ir trūkumus, nustatyti ir aptarti galimas dėl to kylančias problemas.

---

¹⁹³ *Ibidem*, p. 169.

¹⁹⁴ *Cit. op.* 15, p. 386.

¹⁹⁵ *Cit.op.* 32, p. 169.

7.1 Nepatentuojami objektai

Lyginant JAV patentų teisės nuostatas ir EPK nuostatas dėl patentuojamų išradimų, pirmiausia pažymėtina, jog JAV Patentų akto § 101 nuostatoje pateikiamas platus apibrėžimas, kas gali būti patentuojama: procesai, mašinos, medžiagų junginiai, gaminiai¹⁹⁶. Patentuojamų išradimų samprata yra konstruojama pozityviu būdu, kai EPK – atmetimo principu. Tačiau ir vienu, ir kitu atveju teisinį reglamentavimą patikslina ir jo ribas nubrėžia praktika. Abiejuose JAV ir Europos regionuose sutariama, kad nepatentuojamos abstrakčios idėjos, gamtos dėsnių atradimas ir pan.¹⁹⁷, tačiau yra ir besiskiriančių pozicijų dėl tam tikrų sprendinių patentabilumo. Reikšmingiausias jų verta detaliau panagrinėti.

EPK 52 straipsnio 2 dalies c punkte tiesiogiai nustatyta, jog kompiuterių programos *per se* negali būti patentuojamos. Tokio apribojimo nerasime JAV Patentų akte. Dar daugiau – JAV teismai yra suformulavę precedentų, tam tikromis sąlygomis leidžiančių tokių išradimų patentavimą. JAV Aukščiausiasis teismas byloje *Diamond v. Diehr*¹⁹⁸ išaiškino, kad nors matematiniai algoritmai (kas ir yra kompiuterių programų pagrindas), formulės ir lygtys dėl savo abstraktumo negali būti patentuojami, jų panaudojimas išradime nebūtinai reiškia išradimo nepatentabilumą. Taip pat buvo konstatuota, kad išradimas turi būti vertinamas kaip visuma, o kompiuterių programos gali būti patentuojamos. Taigi, atrodytų, jog vystantis EPK aiškinančiai EPT praktikai, pastaroji priartėjo prie JAV teismų praktikos. Vis dėlto, pažymėtina, jog JAV patentų teisė nesieja kompiuterių programų, kaip ir kitų sprendinių patentabilumo su kone esmingiausiu reikalavimu sprendinio patentabilumui EPT praktikoje – technine sprendinio prigimtimi. Dėl to galima daryti išvadą, kad nepaisant abiejų regionų praktikos panašumų, vis dar lieka nemenkų skirtumų, leidžiančių Europos požiūri į kompiuterių programų (o bendrai kalbant ir į visų su jomis susijusių sprendinių) patentavimą vadinti kaip gerokai griežtesnį nei JAV.

Panaši situacija ir dėl verslo metodų: EPK yra tiesiogiai įtvirtintas draudimas juos patentuoti, ko vėlgi nerasime JAV. Ir nors EPT savo išaiškinimais šią nuostatą

¹⁹⁶ U.S. Patent Act (35 U. S. C.) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: http://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/consolidated_laws.pdf.

¹⁹⁷ JAV Aukščiausiojo teismo 1980 m. birželio 16 d. sprendimas byloje *Diamond v. Chakrabarty*, 447 U. S. 303 (1980) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=447&invol=303>.

¹⁹⁸ JAV Aukščiausiojo teismo 1981 m. kovo 3 d. sprendimas byloje *Diamond v. Diehr* 450 U.S. 175 (1981) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=450&invol=175>.

švelnina, kai kurie autoriai¹⁹⁹, remdamiesi EPT praktika, reikalaujančia ne tik pradinės techninės sąveikos tarp kompiuterio ir kompiuterių programos, bet ir tolesnio techninio efekto buvimo, daro išvadą, jog EPT nėra linkusi lengvai pripažinti verslo metodų techniškumą, taigi ir patentabilumą. Todėl JAV yra gerokai priešakyje: *State Street Bank & Trust Co. v. Signature Financial Group, Inc.* byloje²⁰⁰ buvo konstatuota, jog verslo metodai turi būti traktuojami kaip bet kurie kiti procesai ir gali būti patentuojami tol, kol duoda „naudingą, konkretų ir realų“ rezultatą.

Pažymėtina, jog JAV netaiko moralinių išimčių²⁰¹, galbūt todėl buvo viena pirmųjų leidusi patentuoti gyvybę. Byloje *Diamond v. Chakrabarty*²⁰² buvo suformuotas precedentas, kad ir gyvi organizmai gali būti patentuojami, jei juos sukuriant įsikišo žmogus (galima prisiminti, jog EPT taip pat yra išdavusi patentų gyviems organizmams, o po Direktyvos priėmimo biotechnologinių išradimų patentabilumo standartai dar labiau suvienodėjo²⁰³).

Dar vienas iki šiol išlikęs skirtumas tarp JAV ir Europos – tai medicininių gydymo metodų patentabilumas. Pastarieji leidžiami patentuoti JAV, o Europoje kaip ir anksčiau minėtų sprendinių atveju – yra išskiriami iš patentabilumo srities. Tačiau dėl JAV Patentų akte įtvirtintos medikų atsakomybės dėl tokių patentų pažeidimo nebuvimo, jais patentai saugomos teisės iš esmės negali būti apgintos²⁰⁴. Taigi teisinis reglamentavimas skiriasi, tačiau faktinė situacija nagrinėjamuose regionuose šiuo klausimu yra panaši.

Tad nors dėl patentuojamų objektų tiek pagal JAV teismų praktiką, tiek pagal EPT praktika tarpusavyje vienodėja, pagrindinis jas skiriantis aspektas – sprendinio techninės prigimties reikalavimas – išlieka. Teisės doktrinoje dėl šio reikalavimo išreiškiamas kritiškas požiūris, teigiant, jog patentų išdavimas, pavyzdžiui, verslo

---

¹⁹⁹ *The Patentability of Business Methods. A Global Perspective* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <[http://www.bereskinparr.com/English/publications/pdf/BusinessMethods\(Oct3-01\).pdf](http://www.bereskinparr.com/English/publications/pdf/BusinessMethods(Oct3-01).pdf)>.

²⁰⁰ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1998 m. liepos 23 d. sprendimas byloje *State Street Bank & Trust Co. v. Signature Financial Group, Inc.* 149 F.3d 1368 (Fed. Circuit 1998) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=961327>>.

²⁰¹ *Cit. op.* 56.

²⁰² *Cit. op.* 197.

²⁰³ MARTINEZ, Catalina; ir GUELLEC, Dominique. *Overview of Recent Changes and Comparison of Patent Regimes in the United States, Japan and Europe* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.oecd.org/dataoecd/12/4/33793381.pdf>>.

²⁰⁴ ODELL-WEST, Amanda. A Proposal to Amend the Medical Exclusion within Patent Law to Provide for the Patentability of Certain Methods of Treatment. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2007, nr. 29(12) [žiūrėta 2008-03-18], p. 492-499. Prieiga per Internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

metodams, ne visada atitinka visuomenės interesus, kadangi atliekamų mokslinių tyrimų ir bandymų tokiems išradimams reikia daug mažiau nei technikos išradimams²⁰⁵. Tačiau autorės nuomone, liberalaus požiūrio plitimas vertintinas ir kaip teigiamas reiškinys todėl, kad šiandien vis labiau didėja paslaugų teikimo reikšmė, taigi ir inovacijos turėtų būti skatinamos ne vien technologijų srityje.

7.2 Naujumas

Pagal JAV Patentų akto § 102 nuostatą, kaip ir Europoje pagal EPK, tikrinant išradimo patentabilumą, tikrinamas jo naujumas²⁰⁶. Tai atliekama bendru abiem regionams principu, kuomet išradimas lyginamas su esamu technikos lygiu, ieškant ar esamame technikos lygyje jau buvo atskleista informacija apie išradimą dar prieš siekiant jį patentuoti²⁰⁷. Pažymėtina, jog tokio esamo technikos lygio šaltiniai taip pat yra nustatyti JAV Patentų akto § 102 nuostatoje: kitų asmenų ankstesnis išradimo panaudojimas JAV, ankstesnės kitų asmenų JAV žinios apie išradimą, ankstesnis patentas tokiam pačiam išradimui, suteiktas bet kurioje valstybėje, ir galų gale ankstesnis spausdintas išradimo paskelbimas bet kurioje valstybėje.

Šie informacijos pateikimo būdai įtvirtinti neatsitiktinai: JAV teismai aiškina, jog bendriausia prasme jie visi informaciją pateikia viešai, t.y. visuomenei prieinamu būdu²⁰⁸. Informacija, be kita ko, turi būti ir nekonfidenciali²⁰⁹. Informacijos paviškinimas spausdinimo būdu (kuris suprantamas ne pažodžiui, o plačiau, t.y. apimantis visą žiniasklaidą, fotografijas, kompiuterių laikmenose užfiksuotą informaciją²¹⁰), be to, jog turi būti viešas, turi būti ir „įgalinantis“ (angl. – *enabling*

---

²⁰⁵ CAENEGEM van, William. The Technicality Requirement, Patents Scope and Patentable Subject Matter in Australia. In *Australian Intellectual Property Journal* [interaktyvus]. 2002, nr. 13, [žiūrėta 2008-03-18] p.309-327. Prieiga per internetą: <http://epublications.bond.edu.au/law_pubs/5/>.

²⁰⁶ *Cit. op.* 196, nuostata § 102.

²⁰⁷ DURHAM, Alan L. *Patent Law Essentials*. 2nd ed. Westport: Praeger, 2004, p. 90.

²⁰⁸ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1986 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje *Carella v. Starlight Archery & Pro Line Co.*, 804 F.2d 135 (Fed. Circuit 1986) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;

JAV Aukščiausiojo teismo 1850 m. gruodžio semestro sprendimas byloje *Gayler v. Wilder*, 51 U. S. 477 (1850) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

²⁰⁹ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 2002 m. rugpjūčio 30 d. sprendimas byloje *Minnesota Mining & Mfg. Co. v. Cheque, Inc.*, 303 F.3d 1294, 1301 (Fed. Circuit 2002) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=001429>>.

²¹⁰ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1986 m. sausio 16 d. sprendimas byloje *In re Hall*, 781 F.2d 897, 898 (Fed. Circuit 1986) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

disclosure)²¹¹. Pastaroji sąlyga reiškia, jog informacija turi suteikti tokią instrukciją asmeniui, kad ši būtų aiški ir vienareikšmiška be nereikalingo eksperimentavimo. Derėtų pastebėti, jog aptartu lygmeniu EPT praktika iš esmės atkartoja JAV teismų praktiką, tačiau atkreiptinas dėmesys, jog EPT pozicija dėl aptartų reikalavimų taikoma visiems informacijos atskleidimo būdams, o ne tik kuriam nors vienam iš jų.

Kadangi JAV teismai taip pat aiškina viešumą, kaip sąlygą, jog „jei būtų norėję, būtų galėję pasinaudoti“²¹², papildomai taip pat galima teigti, jog kaip ir EPT, taip ir JAV praktika nereikalauja realaus informacijos panaudojimo, kad ji būtų laikoma vieša – užtenka tik jos pasinaudojimo teorinės galimybės.

Vis dėlto nepaisant šių panašumų, yra dar bent keletas esminių skirtumų tarp JAV ir EPK reglamentavimo ir aiškinimo, nulemiančių kitokią vieno iš patentabilumo reikalavimų – naujumo – sampratą. Šių skirtumų glaustai analizei bei vertinimui bus skirta likusi šio poskyrio dalis.

Naujumo pobūdis. Kalbant apie naujumo sampratą EPK, buvo pabrėžta, jog vyrauja absoliuti naujumo, kaip patentabilumo reikalavimo samprata. Iš poskyrio pradžioje pateikto naujumo įtvirtinimo teisės aktuose JAV galima pastebėti, jog išradimo naujumą ar nenaujumą sąlygoja informacijos, galimai atskleidžiančios išradimą dar prieš jo patentavimą, atskleidimas geografinėje erdvėje. Kitaip tariant, tokios informacijos atskleidimas bus naikinantis išradimo naujumą tam tikrais atvejais tik, kai jis bus įvykęs JAV, kitais – bet kur pasaulyje.

Kaip komentuojama teisės doktrinoje, toks pasirinkimas yra nulemtas istorinių tradicijų bei grindžiamas siekiu sumažinti informacijos, galinčios įtakoti siekiamo patentuoti išradimo naujumą, paieškas (apribojama teritorija, kurioje vykdoma paieška, taigi ji atliekama greičiau ir pigiau)²¹³. Nepaisant šių svarių argumentų, norėję išreikšti ir kritiką tokio dvilypio naujumo įtvirtinimui JAV: pirma, galima įžvelgti diskriminaciją tarp užsienio ir vietinių išradėjų²¹⁴, antra, galima abejoti, ar tokios nuostatos nėra šiek tiek pasenusios šiandieniniame pasaulyje, kur išsiaiškinti netgi apie kitoje valstybėje įvykusį panaudojimą ar sužinojimą jau yra pakankamai

---

²¹¹ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 2003 m. sausio 6 d. sprendimas byloje *Amgen Inc. v. Hoechst Marion Roussel, Inc.*, 314 F.3d 1313, 1352 (Fed. Circuit 2003) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=011191&exact=1>>;

²¹² JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1988 m. birželio 9 d. sprendimas byloje *Constant v. Advanced Micro-Devices, Inc.*, 848 F.2d 1560, 1569 (Fed. Circuit 1988) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

²¹³ MUELLER, Janice M. *An Introduction to Patent Law*. New York: Aspen Publishers, 2003, p. 100.

²¹⁴ *Ibidem*.

priemonių. Kita vertus, Europos absoliutaus naujumo koncepcija taip pat nėra ideali – ji nėra itin palanki, pavyzdžiui, akademinė visuomenei. Mokslininkai sukuria nemažai išradimų ir juos publikuoja, kadangi tyrimų paskelbimas yra jų mokslinės veiklos dalis. Taip skelbdami informaciją apie išradimus, jie praranda galimybę gauti patentą²¹⁵.

Identiškumas. Išradimo lauktumas (angl. – *anticipation*), arba nenaujumas, nustatomas, jei technikos lygis atkartoja visus iki vieno siekiamo patentuoti išradimo elementus – tą konstatavo JAV Aukščiausiasis teismas byloje *Teleflex, Inc. v. Ficosa North America Corp*²¹⁶. Taigi galima daryti išvadą, jog reikalingas identiškas tapatumas tarp siekiamo patentuoti išradimo ir esamo technikos lygio, ko nereikalauja EPT. Kadangi naujumas arba išradimo lauktumas galimas konstatuoti remiantis tik vienu informacijos šaltiniu²¹⁷ (nebent pats toks šaltinis nukreiptų į kitą), čia pat galima pastebėti, jog ir viename, ir kitame regione galioja „mozaikos“ principo draudimas.

Lengvatinis terminas. Skirtingai nei JAV, Europoje informacija apie išradimą, atskleista prieš pradėdant jos patentavimo procedūrą, panaikina tokio išradimo naujumą, nebent, kaip jau minėta, toks atskleidimas įvyktų ne daugiau nei prieš 6 mėnesiui dėl eksponavimo tarptautinėje parodoje ar siekio pakenkti. JAV lengvatinis terminas yra nustatytas kitaip – vienerius metus iki sprendinio išradimo informacija apie jį gali būti atskleidžiama (informaciją išspausdinant JAV ar kitoje šalyje, viešai naudojant ar pardavinėjant sprendinį JAV), nesibaiminant nepageidaujamų pasekmių išradimo naujumui²¹⁸. Vėlgi galima daryti išvadą, susišaukiančią su ankstesne pastraipa, kad toks reglamentavimas lemia absoliutaus naujumo Europoje ir sąlyginio naujumo JAV reikalavimą.

Vis dėlto yra ženklų tokio JAV reglamentavimo privalumų, kurie galėtų paskatinti lengvatinio termino nustatymą ir EPK: toks reglamentavimas skatina išradėjus nedelsti pradėti patentavimo procedūrą, nes kitaip grėsmė, kad išradėjas nežinia kada sugalvos patentuoti savo išradimą, galėtų atbaidyti potencialius konkurentus (taip neišvengiamai susiformuotų faktinės monopolinės teisės); pačiam

---

²¹⁵ *Cit. op.* 213, p. 361.

²¹⁶ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 2002 m. birželio 21 d. sprendimas byloje *Teleflex, Inc. v. Ficosa North America Corp.*, 299 F.3d at 1313, 1335 (Fed. Circuit 2000) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=011372>>.

²¹⁷ *Ibidem.*

²¹⁸ *Cit. op.* 196, nuostata § 102(b).

išradėjui naudingas toks lengvatinis laikotarpis išgryninti išradimą ir apsispręsti, ar jam patento tikrai reikia.²¹⁹

First-to-file v. First-to-invent. Kertinis skirtumas, kuris išryškėja analizuojant naujumo sampratą pagal JAV teisę ir EPK, yra momentas, nuo kada yra pradedamas informacijos, galinčios turėti įtakos išradimo naujumui, vertinimas. Jau aptarta, kad remiantis EPK bei EPT išaiškinimais, atskaitos taškas naujumui vertinti yra paraiškos padavimo arba prioriteto suteikimo data. Tai vadinamasis „pirmesnis tas, kas padavė paraišką“ (angl. – *first-to-file*) principas.

Visiškai kitokią koncepciją – „pirmesnis tas, kuris išrado“ (angl. – *first-to-invent*) – naudoja JAV²²⁰, ir joje atskaitos tašku laikoma išradimo data. Sprendinio išradimas, kaip procesas, JAV teismų praktikos yra aiškinamas kaip susidedantis iš išradimo sugalvojimo ir jo įgyvendinimo, o įgyvendinimas savo ruožtu dar gali būti tikrasis ir konstruktyvusis (t.y. išradimas buvo realiai įgyvendintas arba jo įgyvendinimas preziumuojamas iš pateiktos paraiškos)²²¹. Tačiau pažymėtina, jog net kai įgyvendinimas preziumuojamas iš pateiktos paraiškos, vis tiek lieka galimybė įrodinėti ankstesnę datą, t.y. tikrąją išradimo datą, jei išradimas įvyko anksčiau²²². Taigi, kai JAV išradimo data yra itin svarbi, pagal EPK ir EPT aiškinimą tai visiškai neturi reikšmės, todėl skirtingose valstybėse tas pats išradimas gali priklausyti skirtingiems asmenims.

Ši koncepcija gali būti laikoma palankesne pavieniams išradėjams ir smulkiosioms įmonėms, kadangi priešingu atveju jiems sunku lenktyniauti su didžiosiomis kompanijomis, siekiant pirmiau pateikti patentinę paraišką. Vis dėlto JAV yra bene vienintelė, kuri ją taiko, naudodama sudėtingas išradimo pirmumo įrodinėjimo procedūras²²³. Taigi nepaisant paminėto sistemos „pirmesnis tas, kuris išrado“ privalumo, ši sistema nėra vyraujanti, todėl, autorės nuomone, vargu ar yra sektina.

---

²¹⁹ *Cit. op.* 207, p. 118.

²²⁰ *Cit. op.* 213, p. 91.

²²¹ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1986 m. liepos 14 d. sprendimas byloje *Bausch & Lomb, Inc. v. Barnes-Hind/Hydrocurve, Inc.*, 796 F.2d 443, 449 (Fed. Circuit 1986) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

²²² *Cit. op.* 213, p. 95.

²²³ LEMLEY, Mark A.; ir CHIEN, Colleen V. Are the U.S. Patent Priority Rules Really Necessary?. In *Hastings Law Journal* [interaktyvus]. 2003, nr. 54 [žiūrėta 2008-03-18], p. 1. Prieiga per internetą: <<http://www.law.washington.edu/CASRIP/Symposium/Number8/CM%20-%20Lemley%20Are%20the%20U.S.%20Patent%20Priority%20Rules%20Really%20Necessary.pdf>>.

7.3 Neakivaizdumas

JAV Patentų akto § 103 nuostata įtvirtina ir neakivaizdumo, arba išradimo lygio, reikalavimą siekiamam patentuoti išradimui. Galima pažymėti, jog čia, skirtingai nei naujumo atveju, JAV nebereikalaujama identiško sutapimo tarp siekiamo patentuoti išradimo ir esamo technikos lygio, – kaip tik reikalaujama skirtumų. Ieškoma, ar tokie skirtumai yra išradingumo pasekmė ar tik rezultatas, kurį galėjo pasiekti ir bet kuris įprastų sugebėjimų žmogus²²⁴. Toks žmogus nėra nei išradėjas, nei inovatorius, o tiesiog tas, turintis atitinkamos srities žinių, kuris bando pagaminti ar pakartoti išradimą²²⁵. Tad JAV, kaip ir pagal EPK bei jos aiškinimą EPT, neakivaizdumas, arba išradimo lygis, vertinamas iš specialisto pozicijų. Tačiau pažymėtina, jog JAV specialistai retai, jei iš viso būna, laikomi susipažinę su kitomis mokslo sritimis, išskyrus savąją²²⁶.

Vis dėlto skirtingai nei aiškina EPT, JAV į esamą technikos lygį neakivaizdumui nustatyti įeina visa, kas į jį įėjo ir naujumui nustatyti²²⁷, taigi esamo technikos lygio samprata nesiaurinama. Taip pat reikia turėti omenyje, jog skiriasi ir atskaitos taškas esamam technikos lygiui. Jis JAV, remiantis jau minėtu „pirmesnis tas, kuris išrado“ principu, yra išradimo data. Dėl to pagrįstai kyla išvada, jog išradimo data neatsiejama sistemiškai aiškinant JAV patentabilumo reikalavimus. Todėl galima pritarti ir R. Stim teiginiui, kad „pirmesnis tas, kuris išrado“ koncepcija svarbi ir naujumui, ir neakivaizdumui nustatyti²²⁸.

Pažymėtina dar ir tai, kad JAV Aukščiausiojo teismo byloje *Graham v. John Deere Co.*²²⁹ buvo susisteminta keletas žingsnių, pagal kuriuos yra vertinamas neakivaizdumas: (i) esamo technikos lygio, jo turinio nustatymas, (ii) specialisto žinių įvertinimas, (iii) esamo technikos lygio ir ketinamo patentuoti išradimo palyginimas bei (iv) papildomų faktorių įvertinimas. Lyginant tai, kas pasakyta, ir susijusią EPT

---

²²⁴ *Cit. op.* 207, p. 107.

²²⁵ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1985 m. rugsėjo 25 d. sprendimas byloje *Standard Oil Co. v. American Cyanamid Co.*, 774 F.2d 448, 454 (Fed. Circuit 1985) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

²²⁶ SAITO, Katsuya; ir SWEENEY; Rosemary. Assessment of Inventive Step or Obviousness in the United States, Europe, and Japan [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per Internetą: <<http://www.law.washington.edu/casrip/Harmonization/PDF/obviousness.pdf>>.

²²⁷ *Cit. op.* 213, p. 144.

²²⁸ STIM, Richard; *Intellectual Property: Patents, Trademarks and Copyrights*. 2nd ed. Albany (New York): West/Thomson Learning, 2001, p. 435.

²²⁹ JAV Aukščiausiojo teismo 1966 m. vasario 21 d. sprendimas byloje *Graham v. John Deere Co.*, 383 U. S. 1 (1966) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=383&invol=1>>.

praktiką, galima reziumuoti, jog naudojama iš esmės vienoda išradimo lygio tyrimo analitinė struktūra.

Analizuojant išradimo lygio sampratą EPT praktikoje, minėta, jog akcentuojamas retrospektyvus vertinimo pavojus ir dedamos visos pastangos, kad jo būtų išvengta. Panašiai yra ir JAV, kur teismai, aiškindami neakivaizdumo sąvoką, taip pat pabrėžia būtinybę vengti pirmalaikių vertinimų. Kaip buvo pasisakyta vienoje bylų, „negalima įrodyti neakivaizdumo sukombinavus esamą technikos lygį, turint mintyse išradimą ir surenkant atskirus jo elementus“²³⁰.

Kadangi, pasak JAV teismų praktikos²³¹, neakivaizdumas yra itin priklausomas nuo konkretaus atvejo aplinkybių, sprendžiant šį klausimą taip pat yra remiamasi papildomais išradimo lygį pagrindžiančiais faktoriais (*inter alia*, komercine sėkme, ilgai buvusiu poreikiu ir pan.). Tačiau jų reikšmė yra daug didesnė nei Europoje – kaip yra pažymėję JAV teismai, minėti rodikliai laikomi pateikiančiais objektyvius įrodymus dėl išradimo lygio, todėl jiems esant jais privaloma remtis²³². Manytina, jog tokios pozicijos priežastimi gali būti tai, jog EPT vadovaujasi techniško išradimo lygio koncepcija, kai JAV teismai tokio reikalavimo netaiko, todėl ir teikia didesnę svarbą netechniniams rodikliams.

Apibendrintai reikia konstatuoti, jog daugiau išradimo lygio, arba neakivaizdumo, sampratos aiškinimo aspektų JAV ir Europos patentų teisėje sutampa nei skiriasi.

7.4 Naudingumas

Naudingumo (pagal EPK – pramoninio pritaikomumo) reikalavimą, kurį kiekvienas išradimas privalo tenkinti greta kitų, kad galėtų būti patentuojamas, nustato JAV Patentų akto § 101 nuostata.

JAV ir Europos patentų teisė išradimo naudingumo prasme sieja reikalavimas, kad išradimas būtų bent minimaliai funkcionuojantis, veikiantis praktikoje.²³³ Be to, ši

---

²³⁰ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1992 m. spalio 13 d. sprendimas byloje *In re Oetiker*, 977 F.2d 1443, 1447 (Fed. Circuit 1992) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

²³¹ *Cit. op.* 229.

²³² JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1983 m. liepos 25 d. sprendimas byloje *Stratoflex, Inc. v. Aeroquip Corp.*, 713 F.2d 1530, 1538 (Fed. Circuit 1983) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

²³³ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1999 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje *Process Control Corp. v. Hydrex Corp.*, 190 F.3d 1350, 1358 (Fed. Circuit 1999) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=981082>>.

išradimo savybė abiejuose regionuose turi aiškiai atspindėti patentinėje paraiškoje. Tačiau, pavyzdžiui, tik privataus gyvenimo sferoje pritaikomų išradimų atveju pozicijos išsiskirtų: pagal JAV teismų praktiką tokie išradimai būtų pripažįstami, tikėtina, naudingais, tad ir patentabiliais, o pagal EPT aiškinimą, kaip jau minėta, būtų su nepatentabilus, net ir itin plačiai aiškinant pramonės sampratą²³⁴.

Atkreiptinas dėmesys, jog JAV nereikalaujama, kad išradimas pranoktų esamą technikos lygį: jis gali būti naudingas ir patentuojamas, jei ne tik neprilygsta, bet ir duoda tokią pačią naudą kaip jau esantys patentuoti išradimai²³⁵. Tačiau vertinant tokią poziciją, gali kilti abejonė, ar taip neapsiribojama vien naujumu, užuot tyrus ir išradimo lygį.²³⁶

Darytina išvada, jog JAV formuojamas gana žemas išradimo naudingumo lygis. Visgi JAV pasirinkto aptariamo reikalavimo standarto naudai galima pastebėti, jog dažnai išradimų tikroji nauda atsiskleidžia praėjus gerokai laiko po patento suteikimo. Taigi naudą labiau apsprendžia rinka.

Abiejuose regionuose šiuo klausimų bylų yra nedaug, taigi tai nedažnai nagrinėjamas patentabilumo reikalavimas. Tai galima aiškinti tuo, jog išradimai paprastai yra kuriami jau turint tikslą išspręsti konkrečią problemą, tad apie jų naudingumą pagalvojama iš anksto.

7.5 Patentabilumo reikalavimų ir jų aiškinimo perspektyvos

Reikia pripažinti, jog skirtumai tarp patentabilumo kriterijų Europoje ir JAV parodo ne tik skirtingas valstybių tradicijas patentų teisės srityje, kurios yra savaime vertingos, tačiau iš kitos pusės, gali kelti ir problemų.

Kai susiduriame su skirtingai suprantamu technikos lygiu, besiskiriančiais patentuojamais sprendiniais, lengvatinių atskleidimo terminų buvimu ar nebuvimu, kyla klausimas, kas laukia norinčiojo patentuoti išradimą, tarkime, verslo metodą, ne tik JAV, bet ir Europos valstybėse per EPT, pavyzdžiui, norint pasiremti konvencinio prioriteto teise. Juk nors Paryžiaus konvencijos nuostatų dėka minėta prioriteto teise galima pasinaudoti, tačiau jos 4A(1) straipsnyje taip pat yra nustatytas ir apribojimas,

---

²³⁴ *Standing Committee on the Law of Patents* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_9/scp_9_5.pdf>.

²³⁵ JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1988 m. birželio 21 d. sprendimas byloje *Demaco Corp. v. F. Von Langsdorff Licensing Ltd.*, 851 F.2d 1387, 1390 (Fed. Circuit 1988) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

²³⁶ *Cit. op.* 207, p. 72.

kad tai turi būti daroma to paties išradimo atžvilgiu (EPT yra išaiškinusi šią nuostatą taip, jog siekiant prioriteto, jo turi būti siekiama tam pačiam patentabilumo objektui, arba sprendiniui²³⁷). Be to, Paryžiaus konvencija 2 straipsnyje nustato ir nacionalinio režimo principą. Visa tai reiškia, jog verslo metodo patentabilumas būtų vertinamas kiekvienoje valstybėje nustatytų patentabilumo kriterijų atžvilgiu taip, lyg tai būtų kiekvienos jų nacionalinė paraiška.

Akivaizdu, kad tokiomis aplinkybėmis, kai patentabilumo kriterijai JAV patentų tarnyboje ir EPT skiriasi, vienur tas pats išradimas galės būti patentuojamas, o kitur – ne. Nepaisant daugelio panašumų tarp EPT ir JAV patentabilumo reikalavimų sampratų aiškinimo, egzistuojantys skirtumai išlieka didele kliūtimi, galinčia užkirsti kelią patentų išdavimui. To galima išvengti tik vienodinant patentabilumo reikalavimų sampratas tarpusavyje.

Pažymėtina, jog patentabilumo kriterijų nesuderinamumai ilgą laiką neramina ir tarptautinę visuomenę. Greta jau anksčiau minėtų konvencijų ar tarptautinių sutarčių (Paryžiaus konvencijos, Patentinės kooperacijos sutarties, TRIPS), yra pradėta ir daugiau derybų dėl patentų teisės harmonizavimo tarptautiniu mastu. Iš reikšmingiausių paminėtinos didžiųjų pasaulio patentų tarnybų (EPT, JAV ir Japonijos patentų tarnybų) pastangos bendradarbiauti, pasiūlymas dėl ES Direktyvos dėl kompiuteriais įgyvendinamų išradimų, Sutartis dėl materialiosios patentų teisės (angl. – *Substantive Patent Law Treaty*) (toliau – SPLT), JAV Patentų akto reformos iniciatyvos:

- 1) EPT, JAV ir Japonijos patentų tarnybos, *inter alia*, dalinasi ekspertizų vykdymo patirtimi, ją lygina tarpusavyje, dalyvauja SPLT kūrime²³⁸;
- 2) Dar 2000 m. pradėtas ruošti ES Direktyvos dėl su kompiuteriais įgyvendinamų išradimų projektas. Jos tikslas buvo siekti minėtų sprendinių patentabilumo įtvirtinimo ES mastu taip priartėjant prie JAV diktuojamų pasaulinių tendencijų. Tačiau 2005 m. Europos Parlamentas atmetė tokios direktyvos pasiūlymą²³⁹;

---

²³⁷ EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 2001 m. gegužės 13 d. nuomonė byloje G 2/98 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2001, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 413. <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj001/10_01/10_4131.pdf>.

²³⁸ The Website of the Trilateral Co-operation. Legal Issues [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.trilateral.net/projects/legal_issues>.

²³⁹ European Commission. Patentability of Computer-Implemented Inventions [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/comp/index_en.htm>.

- 3) Nuo 2001 m. derinama SPLT yra pirmasis bandymas suderinti ne tik procedūrinius patentų teisės reikalavimus tarp pasaulio valstybių, bet ir materialiąją patentų teisę, o ypačingai tai, kas susiję su patentabilumo reikalavimais: įvesti vieningą „pirmesnis tas, kuris pateikė paraišką“ sistemą, suderinti patentuojamus objektus, lengvatinius terminus ir kt.²⁴⁰;
- 4) JAV Patentų reformos aktas, kuris, pritarus JAV Kongresui dar laukia balsavimo JAV Senate, įvirtintų daugelį metų nesėkmingai siektą JAV koncepcijos „pirmesnis tas, kuris išrado“ atsisakymą ir perėjimą prie „pirmesnis tas, kas pateikė paraišką“ – tai būtų didelis žingsnis patentų teisės harmonizavimo link²⁴¹.

Vis dėlto iš šių užsitęsusių bandymų matyti, kad greitų pokyčių nei viena iš paminėtų iniciatyvų nebus pasiekta. Turbūt jų ir neįmanoma būtų pasiekti: pokyčiai turi atsispindėti tarptautinėse sutartyse ar nacionaliniuose valstybių teisės aktuose, o čia iš karto susiduriama su derybų ir pritarimo procesų sunkumais – jie gali užtrukti ne vienerius metus. Galima ginčytis, jog laukti verta, nes pozicijų įtvirtinimas tarptautinės sutarties lygmeniu yra patikimiausias. Kita vertus, tikėtina, kad ir ateityje rasis naujų technologijų, kurios nebetilps į tarptautinių konvencijų rėmus, tik ar racionalu ir veiksminga bus kiekvieną kartą imtis priemonių keisti ar kurti naujas konvencijas²⁴².

Apibendrinant galima teigti, jog EPT seka JAV praktikos tendencijas. Vis dėlto tam tikrų skirtumų išlieka. Šalia koncepcinių patentų teisės sistemų skirtumų, kaip kad „pirmesnis tas, kuris išrado“ ir „pirmesnis tas, kas pateikė paraišką“ principų taikymo, vienas ryškiausių EPT ir JAV patentabilumo reikalavimų aiškinimo skirtumų yra EPT patento objektui keliamas techniškumo reikalavimas. Reikia prisiminti, jog EPT dėka griežtos EPK nuostatos dėl kompiuterių programų, verslo metodų patentavimo liberalėja, taigi EPT praktika išduodant jų patentus yra panaši į JAV. Ši aplinkybė leidžia daryti išvadą jog, EPT, aiškindama EPK nuostatas

---

²⁴⁰ World Intellectual Property Organization. Substantive Patent Law Harmonization [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18] <<http://www.wipo.int/patent-law/en/harmonization.htm>>.

²⁴¹ GovTrack.us (Database of Federal Legislation). S.1145: US Patent Reform Act of 2007 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.govtrack.us/congress/bill.xpd?bill=s110-1145>>.

²⁴² *A Patent System for the 21st Century*. Redaktorius Stephen A. Merrill *et al.* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.nap.edu/html/patentsystem/0309089107.pdf>>.

atsižvelgdama ir į JAV praktiką, yra efektyvus įrankis patentabilumo kriterijams vienodinti. EPT, laikydamosi šios pozicijos ir ateityje, galėtų veiksmingiau užtikrinti patentabilumo reikalavimų harmonizavimą.

Išvados

- 1) Atradimai, estetiškie kūriniai, kompiuterių programos, verslo metodai, informacijos pateikimas ir panašūs objektai nepatentuojami, kai jie yra abstraktūs. Kiekvienas išradimas, kurį norima patentuoti, privalo pasižymėti technine prigimtimi. Moralinės, biologinės ir medicininės išimtys yra papildomi negatyviai konstruojami išradimo požymiai.
- 2) Techniškumas yra dar vienas patentabilumo reikalavimas greta tradicinių naujumo, išradimo lygio, pramoninio pritaikomumo reikalavimų, tačiau vienareikšmiškos techniškumo sampratos nagrinėta EPT praktika nepateikia. Pažymėtina, jog techniškumas yra ir naujumo bei išradimo lygio patentabilumo reikalavimų sampratų aspektas.
- 3) Naujumo reikalavimo turinys yra dvipakopis: aiškinamasi ne tik tai, kiek informacija apie išradimą tapo prieinama, bet ir koks informacijos turinys tapo žinomas. Pakanka teorinės galimybės, jog informacija būtų visiems prieinama, kad būtų konstatuotas viešumas. Informacija turi atskleisti esmines išradimo savybes.
- 4) Išradimo lygio reikalavimo sampratoje pagrindiniai yra specialisto ir „problemos-sprendimo“ kriterijai, kurie įneša objektyvumo vertinant išradimą. Specialistas yra vidutinis atitinkamos techninės srities žinovas. „Problemos-sprendimo“ metodas yra trijų pakopų: turi būti nustatytas artimiausias techninis lygis, techninė problema ir tik tada atliktas akivaizdumo ar neakivaizdumo įvertinimas.
- 5) Atitikimas pramoninio pritaikomumo reikalavimui, skirtingai nei kitų patentabilumo reikalavimų atveju, yra sąlygotas ne tiek techniškumo, kiek praktinės naudos buvimo. Kadangi pramonė suprantama plačiai, o realaus pritaikomumo fakto įrodyti nereikalaujama, pramoninio pritaikomumo reikalavimas yra mažiausiai problemiškas.
- 6) EPT aiškinimo dėka EPK patentabilumo reikalavimų sampratos priartėjo prie JAV patentabilumo kriterijų sampratų. Tačiau siekiant didesnio teisinio tikrumo norintiesiems patentuoti išradimus, būtinas ir tolesnis patentabilumo reikalavimų harmonizavimas tarptautiniu mastu. Jei EPT ir ateityje orientuotųsi į JAV praktikos tendencijas, tai leistų pasiekti harmonizavimo efektyviau ir greičiau.

Literatūros sąrašas

I. Teisės norminiai aktai:

Tarptautinės sutartys:

- 1) 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo (1967 m. liepos 14 d. Stokholmo akto redakcija) (Valstybės žinios, 1996, Nr. 75-1796);
- 2) 1970 m. birželio 19 d. Patentinės kooperacijos sutartis (Valstybės žinios, 1996, Nr. 41-1038);
- 3) 1973 m. spalio 5 d. Europos patentų išdavimo konvencija (Valstybės žinios, 2004, Nr. 147-5325);
- 4) 2000 m. lapkričio 29 d. Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencija) (persvarstyta Miunchene redakcija) (Valstybės žinios, 2004, Nr. 147-5326);
- 5) Implementing Regulation to the EPC 2000, adopted by the decision of the Administrative Council of 7 December 2006 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.epo.org/patents/law/legal-texts/html/epc/2000/e/ma2.html>;
- 6) 1961 m. gruodžio 2 d. Tarptautinė konvencija dėl naujų augalų veislių apsaugos (paskutinį kartą revizuota 1991 m. kovo 19 d. Ženevoje) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 109-4807);
- 7) Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (1C priedas prie 1994 m. balandžio 15 d. Sutarties dėl Pasaulio Prekybos Organizacijos įsteigimo) (Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620).

Europos Sąjungos teisės aktai:

A. Antriniai teisės aktai:

- 1) 1998 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB dėl biotechnologinių išradimų teisinės apsaugos (OL 1998, L 213/13).

Užsienio valstybų teisės aktai:

- 1) U.S. Patent Act (35 U. S. C.) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: http://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/consolidated_laws.pdf.

II. Specialioji literatūra:

Monografijos, vadovėliai:

- 1) BAINBRIDGE, David, I. *Intellectual Property*. 6th ed. Harlow: Person: Longman, 2006;
- 2) BENTLY, Lionel; ir SHERMAN Brad. *Intellectual Property Law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2004;
- 3) *Concise European Patent Law*. Redaktoriai Richard Hacon ir Jochen Pagenberg. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2007;
- 4) DURHAM, Alan L. *Patent Law Essentials*. 2nd ed. Westport: Praeger, 2004;
- 5) DYBDAHL, Lise. *Les brevets européens*. Paris: LexisNexis™: Litec, 2004;
- 6) HART, Tina; ir FAZZANI, Linda. *Intellectual Property Law*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2004;
- 7) MUELLER, Janice M. *An Introduction to Patent Law*. New York: Aspen Publishers, 2003;
- 8) MUIR, Ian, *et al.* *European Patent Law*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2002;
- 9) PATERSON, Gerald. *The European patent system: the law and practice of the European Patent Convention*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2001;
- 10) STIM, Richard; *Intellectual Property: Patents, Trademarks and Copyrights*. 2nd ed. Albany (New York): West/Thomson Learning, 2001;
- 11) TRITTON, Guy, *et al.* *Intellectual Property in Europe*. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell, 2008;
- 12) WILSON, Caroline. *Intellectual Property in a Nutshell*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2005;
- 13) ŽILINSKAS, Vytautas Jonas; KASPERAVIČIUS Petras; ir KIŠKIS Mindaugas. *Intelektinė nuosavybė ir jos teisinė apsauga: vadovėlis*. Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2007.

III. Praktinė medžiaga:

EPT rekomendacijos ir praktika:

- 1) *EPC 2000 Guidelines for Examination in EPO* [interaktyvus]. Munich: published by EPO, 2007 [žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.epo.org/patents/law/legal-texts/html/guiex/e/index.htm>>;
- 2) *Examination of Computer-Implemented Inventions at the European Patent Office with Particular Attention to Computer-Implemented Business Methods* [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2007, nr. 11 [žiūrėta 2008-03-18], p. 594. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj007/11_07/11_5927.pdf>;
- 3) *Case Law of the Boards of Appeal of the EPO* [interaktyvus]. 5^{ed}. Published by EPO, 2006 [žiūrėta 2008-03-18], p. 19. Prieiga per internetą: <<http://www.epo.org/patents/appeals/case-law.html>>;
- 4) *Case Law of the Boards of Appeal of the EPO. Special edition 6* [interaktyvus]. Published by EPO, 2007 [žiūrėta 2008-03-18], p. 20. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj007/08_07/special_edition_6_case_law_boards_of_appeal.pdf>;
- 5) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 2005 m. gruodžio 16 d. nuomonė byloje G 1/04 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2006, nr. 5 [žiūrėta 2008-03-18], p. 334. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/updates/2005_12_20.htm>;
- 6) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 2001 m. gegužės 13 d. nuomonė byloje G 2/98 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2001, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 413. <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj001/10_01/10_4131.pdf>;
- 7) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 2000 m. liepos 12 d. sprendimas byloje G 3/98 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2001, nr. 2 [žiūrėta 2008-03-18], p. 62. <[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/7A0AF56C84B5C23CC12572C8006FAF6F/\\$File/02_0621.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/7A0AF56C84B5C23CC12572C8006FAF6F/$File/02_0621.pdf)>;
- 8) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1999 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje G 1/98 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2000, nr. 3 [žiūrėta 2008-03-18], p. 111. Prieiga per internetą: <[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/4831A04A31133EA6C12572C8006DFE59/\\$File/g980001.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/4831A04A31133EA6C12572C8006DFE59/$File/g980001.pdf)>;
- 9) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1992 m. gruodžio 18 d. nuomonė byloje G 1/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą:

- [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/907016FA57B46FD0C12572C8006CD2E2/\\$File/g920001.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/907016FA57B46FD0C12572C8006CD2E2/$File/g920001.pdf)>;
- 10) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1989 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje G 6/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/B115B8850660E454C12572C80070ABDF/\\$File/g880006.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/B115B8850660E454C12572C80070ABDF/$File/g880006.pdf)>;
- 11) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1989 gruodžio m. 11 d. sprendimas byloje G 2/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A74EBEAE0B9F0ABFC12572C8006E7642/\\$File/g880002.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A74EBEAE0B9F0ABFC12572C8006E7642/$File/g880002.pdf)>;
- 12) EPT Išplėstinės apeliacijų tarybos 1984 gruodžio m. 5 d. sprendimas byloje G 5/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/g830005ep1.htm>>;
- 13) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2006 m. lapkričio 15 d. sprendimas byloje T 154/04 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t040154ex1.htm>>;
- 14) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2006 m. kovo 22 d. sprendimas byloje T 619/02 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2007, nr. 2 [žiūrėta 2008-03-18], p. 63. Prieiga per internetą: http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj007/02_07/02_0637.pdf>;
- 15) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. spalio 14 d. sprendimas byloje T 890/02 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2005, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 497. Prieiga per internetą: http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj005/10_05/10_4975.pdf>;
- 16) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. spalio 1 d. sprendimas byloje T 383/03 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2005, nr. 3 [žiūrėta 2008-03-18], p. 159. Prieiga per internetą: http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj005/03_05/03_1595.pdf>;
- 17) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. liepos 6 d. sprendimas byloje T 315/03 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2006, nr. 1 [žiūrėta 2008-03-18], p. 15. Prieiga per internetą: http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj006/01_06/01_0156.pdf>;
- 18) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2004 m. balandžio 21 d. sprendimas byloje T 258/03 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2004, nr. 12 [žiūrėta 2008-03-

- 18], p. 575. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj004/12_04/12_5754.pdf>;
- 19) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2003 m. lapkričio 27 d. sprendimas byloje T 172/03 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t030172eu1.htm>>;
- 20) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2002 m. rugsėjo 22 d. sprendimas byloje T 641/00 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2003, nr. 7 [žiūrėta 2008-03-18], p. 352. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj003/07_03/07_3523.pdf>;
- 21) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2001 m. birželio 29 d. sprendimas byloje T 964/99 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2002, nr. 1 [žiūrėta 2008-03-18], p. 4. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj002/01_02/01_0042.pdf>;
- 22) EPT Techninės apeliacijų tarybos 2000 m. rugsėjo 8 d. sprendimas byloje T 931/95 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t950931eu1.htm>>;
- 23) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1999 m. rugsėjo 29 d. sprendimas byloje T 35/99 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 2000, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 447. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj000/10_00/10_4470.pdf>;
- 24) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1999 m. liepos 30 d. sprendimas byloje T 182/90 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t900182ep1.htm>>;
- 25) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje T 320/87 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t870320ep1.htm>>;
- 26) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. spalio 5 d. sprendimas byloje T 22/85 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t850022ep1.htm>>;
- 27) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. liepos 1 d. sprendimas byloje T 1173/97 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 1999, nr. 10 [žiūrėta 2008-03-18], p. 609. Prieiga per internetą: <http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj99/10_99/10_6099.pdf>;

- 28) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1998 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje T 81/84 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t840081ep1.htm>;
- 29) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1997 m. spalio 13 d. sprendimas byloje T 1054/96 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 1998, nr. 11 [žiūrėta 2008-03-18], p. 511. Prieiga per internetą: http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj98/11_98/11_51198.pdf;
- 30) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1997 m. birželio 11 d. sprendimas byloje T 329/94 [interaktyvus]. In *Official Journal EPO*. 1998, nr. 5 [žiūrėta 2008-03-18], p. 241 Prieiga per internetą: http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj98/5_98/5_24198.pdf;
- 31) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1996 m. vasario 14 d. sprendimas byloje T 39/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: http://www.european-patent-office.org/epo/pubs/oj97/4_97/4_497.pdf;
- 32) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1995 m. rugsėjo 12 d. sprendimas byloje T 939/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920939ex1.htm>;
- 33) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1995 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje T 82/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t930082ex1.htm>;
- 34) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1995 m. vasario 21 d. sprendimas byloje T 356/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t930356ex1.htm>;
- 35) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. lapkričio 9 d. sprendimas byloje T 74/93 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t930074ex1.htm>;
- 36) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. spalio 14 d. sprendimas byloje T 465/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920465ex1.htm>;
- 37) EPT Techninės apeliacijų tarybos sprendimas 1994 m. rugpjūčio 14 d. byloje T 952/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920952ex1.htm>;

- 38) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. liepos 6 d. sprendimas byloje T 1002/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t921002ex1.htm>>;
- 39) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1994 m. gegužės 5 d. sprendimas byloje T 24/91 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t910024ep1.htm>>;
- 40) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1993 m. balandžio 29 d. sprendimas byloje T 164/92 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t920164dx1.htm>>;
- 41) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1991 m. rugpjūčio 12 d. sprendimas byloje T 780/89 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t890780ep1.htm>>;
- 42) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. gruodžio 121 d. sprendimas byloje T 482/89 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t890482ep1.htm>>;
- 43) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. lapkričio 13 d. sprendimas byloje T 290/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860290ep1.htm>>;
- 44) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. spalio 3 d. sprendimas byloje T 19/90 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t900019ep1.htm>>;
- 45) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. liepos 3 d. sprendimas byloje T 603/89 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t890603ep1.htm>>;
- 46) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1990 m. kovo 27 d. sprendimas byloje T 550/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t880550ex1.htm>>;
- 47) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1989 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje T 158/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t880158ep1.htm>>;
- 48) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1989 m. balandžio 2 d. sprendimas byloje T 119/88 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t880119ep1.htm>>;

- 49) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1989 m. kovo 14 d. sprendimas byloje T 163/85 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t850163ep1.htm>>;
- 50) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1988 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje T 381/87 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t870381ep1.htm>>;
- 51) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1988 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje T 56/87 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t870056ex1.htm>>;
- 52) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1987 m. lapkričio 5 d. sprendimas byloje T 254/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860254ep1.htm>>;
- 53) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1987 m. rugsėjo 25 d. sprendimas byloje T 385/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860385ep1.htm>>;
- 54) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1987 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje T 26/86 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t860026ep1.htm>>;
- 55) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. spalio 27 d. sprendimas byloje T 229/85 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t850229ep1.htm>>;
- 56) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. liepos 15 d. sprendimas byloje T 208/84 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t840208ep1.htm>>;
- 57) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. liepos 8 d. sprendimas byloje T 142/84 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t840142ep1.htm>>;
- 58) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1986 m. kovo 27 d. sprendimas byloje T 144/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830144ep1.htm>>;
- 59) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1985 m. liepos 1 d. sprendimas byloje T 173/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830173ep1.htm>>;

- 60) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1985 m. gegužės 14 d. sprendimas byloje T 36/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830036ep1.htm>;
- 61) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1984 m. sausio 12 d. sprendimas byloje T 128/82 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t820128ep1.htm>;
- 62) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1983 m. liepos 23 d. sprendimas byloje T 49/83 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t830049ep1.htm>;
- 63) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1982 m. spalio 13 sprendimas byloje T 24/81 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t810024ep1.htm>;
- 64) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1982 m. rugsėjo 10 d. sprendimas byloje T 20/81 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t810021ex1.htm>;
- 65) EPT Techninės apeliacijų tarybos 1981 m. balandžio 1 d. sprendimas byloje T 1/80 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://legal.european-patent-office.org/dg3/biblio/t800001ep1.htm>.

JAV teismų praktika:

- 1) JAV Aukščiausiojo teismo 1981 m. kovo 3 d. sprendimas byloje *Diamond v. Diehr* 450 U.S. 175 (1981) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=450&invol=175>;
- 2) JAV Aukščiausiojo teismo 1980 m. birželio 16 d. sprendimas byloje *Diamond v. Chakrabarty*, 447 U. S. 303 (1980) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=447&invol=303>;
- 3) JAV Aukščiausiojo teismo 1966 m. vasario 21 d. sprendimas byloje *Graham v. John Deere Co.*, 383 U. S. 1 (1966) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=383&invol=1>;

- 4) JAV Aukščiausiojo teismo 1850 m. gruodžio semestro sprendimas byloje *Gayler v. Wilder*, 51 U. S. 477 (1850) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 5) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1998 m. liepos 23 d. sprendimas byloje *State Street Bank & Trust Co. v. Signature Financial Group, Inc.* 149 F.3d 1368 (Fed. Circuit 1998) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą:
<<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=961327>>;
- 6) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1986 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje *Carella v. Starlight Archery & Pro Line Co.*, 804 F.2d 135 (Fed. Circuit 1986) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 7) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 2003 m. sausio 6 d. sprendimas byloje *Amgen Inc. v. Hoechst Marion Roussel, Inc.*, 314 F.3d 1313, 1352 (Fed. Circuit 2003) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=011191&exact=1>>;
- 8) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 2002 m. rugpjūčio 30 d. sprendimas byloje *Minnesota Mining & Mfg. Co. v. Cheque, Inc.*, 303 F.3d 1294, 1301 (Fed. Circuit 2002) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą:
<<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=001429>>;
- 9) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 2002 m. birželio 21 d. sprendimas byloje *Teleflex, Inc. v. Ficosa North America Corp.*, 299 F.3d at 1313, 1335 (Fed. Circuit 2000) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=011372>>;
- 10) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1999 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje *Process Control Corp. v. Hydreclaim Corp.*, 190 F.3d 1350, 1358 (Fed. Circuit 1999) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=fed&navby=case&no=981082>>;

- 11) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1992 m. spalio 13 d. sprendimas byloje *In re Oetiker*, 977 F.2d 1443, 1447 (Fed. Circuit 1992) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 12) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1988 m. birželio 21 d. sprendimas byloje *Demaco Corp. v. F. Von Langsdorff Licensing Ltd.*, 851 F.2d 1387, 1390 (Fed. Circuit 1988) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 13) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1988 m. birželio 9 d. sprendimas byloje *Constant v. Advanced Micro-Devices, Inc.*, 848 F.2d 1560, 1569 (Fed. Circuit 1988) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 14) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1986 m. sausio 16 d. sprendimas byloje *In re Hall*, 781 F.2d 897, 898 (Fed. Circuit 1986) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 15) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1986 m. liepos 14 d. sprendimas byloje *Bausch & Lomb, Inc. v. Barnes-Hind/Hydrocurve, Inc.*, 796 F.2d 443, 449 (Fed. Circuit 1986) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 16) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1985 m. rugsėjo 25 d. sprendimas byloje *Standard Oil Co. v. American Cyanamid Co.*, 774 F.2d 448, 454 (Fed. Circuit 1985) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 17) JAV Apeliacinio teismo federalinei apygardai 1983 m. liepos 25 d. sprendimas byloje *Stratoflex, Inc. v. Aeroquip Corp.*, 713 F.2d 1530, 1538 (Fed. Circuit 1983) [interaktyvus]. [Žiūreta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>.

IV. Elektroniniai dokumentai:

Straipsniai, pranešimai, pranešimų rinkiniai:

- 1) *A Patent System for the 21st Century*. Redaktorius Stephen A. Merrill *et al.* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.nap.edu/html/patentsystem/0309089107.pdf>>;

- 2) BOSTYN, Sven J. R. No Contact with the Human Body Please! Patentability of Diagnostic Method Inventions after G1/04. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2007, nr. 29(6) [žiūrėta 2008-03-18], p. 238-244. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 3) CAENEGEM van, William. The Technicality Requirement, Patents Scope and Patentable Subject Matter in Australia. In *Australian Intellectual Property Journal* [interaktyvus]. 2002, nr. 13, [žiūrėta 2008-03-18], p.309-327. Prieiga per internetą: <http://epublications.bond.edu.au/law_pubs/5/>;
- 4) DAVID, Thomas. The Importance of the Morality Exception under the European Patent Convention: the Oncomouse Case Continues. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26(3) [žiūrėta 2008-03-18], p. 97-104. Prieiga per internetą: <<http://international.westlaw.com>>;
- 5) FRANZOSI, Mario. Novelty and Non-Obviousness. The Relevant Prior Art. In *The Journal of World Intellectual Property* [interaktyvus]. 2000, nr. 5(3) [žiūrėta 2008-03-18], p. 683. Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergie.com>>;
- 6) KALEN, Annika; ir HEDLUND, Ebba. European Harmonization regarding Exclusions from Patentability for Plant and Animal Varieties (2006) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18], p. 23. Prieiga per internetą: <<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-483>>;
- 7) KNESCH, G. Assessing Inventive Step in Examination and Opposition Proceedings in the EPO. In *epi Information* [interaktyvus]. 1994, nr. 3 [žiūrėta 2008-03-18], p. 98. Prieiga per internetą: <<http://216.92.57.242/patentepi/data/Knesch%20article.pdf>>;
- 8) LEITH, Phillip. *Harmonisation of Intellectual Property in Europe: a Case Study in Patent Procedure* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.bailii.org/uk/other/books/1998/b1.html>>;
- 9) LEMLEY, Mark A.; ir CHIEN, Colleen V. Are the U.S. Patent Priority Rules Really Necessary?. In *Hastings Law Journal* [interaktyvus]. 2003, nr. 54 [žiūrėta 2008-03-18], p. 1. Prieiga per internetą: <<http://www.law.washington.edu/CASRIP/Symposium/Number8/CM%20-%20Lemley%20Are%20the%20U.S.%20Patent%20Priority%20Rules%20Really%20Necessary.pdf>>;
- 10) MARTINEZ, Catalina; ir GUELLEC, Dominique. *Overview of Recent Changes and Comparison of Patent Regimes in the United States, Japan and Europe*

- [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/dataoecd/12/4/33793381.pdf>;
- 11) MORNEAULT, Monique A.; ir RADEMAKER, Bradley F. A Maze of Laws and Exceptions. Examples of Novelty around the World. In *The Journal of World Intellectual Property* [interaktyvus], 2001, nr. 1(4) [žiūrėta 2008-03-18], p. 30. Prieiga per internetą: www.blackwell-synergie.com;
- 12) ODELL-WEST, Amanda. A Proposal to Amend the Medical Exclusion within Patent Law to Provide for the Patentability of Certain Methods of Treatment. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2007, nr. 29(12) [žiūrėta 2008-03-18], p. 492-499. Prieiga per internetą: <http://international.westlaw.com>;
- 13) PARK, Jinseok. Has Patentable Subject Matter Been Expanded? - A Comparative Study on Software Patent Practices in the European Patent Office, the United States Patent and Trademark Office and the Japanese Patent Office. In *International Journal of Law and Information Technology* [interaktyvus]. 2005, nr. 3(13) [žiūrėta 2008-03-18], p. 338. Prieiga per internetą: <http://ijlit.oxfordjournals.org/cgi/reprint/13/3/336.pdf>;
- 14) PERREY, Ralf; ir LENHARD, Konstanze. Recent Developments in the Patentability of Inventions relating to Medicine, Pharmaceuticals, and Biotechnology according to European Patent Practice. In *Journal of the Patent and Trademark Office Society* [interaktyvus]. 2007, nr. 6(89) [žiūrėta 2008-03-18], p. 479. Prieiga per internetą: <http://international.westlaw.com>;
- 15) PILA, Justine. Dispute over the Meaning of “Invention” in Article 52(2) EPC - The Patentability of computer-implemented Inventions in Europe. In *International Review of Industrial Property & Copyright Law* [interaktyvus]. 2005, nr. 36 [žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://ssrn.com/abstract=593881>;
- 16) SAITO, Katsuya; ir SWEENEY; Rosemary. Assessment of Inventive Step or Obviousness in the United States, Europe, and Japan [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.law.washington.edu/casrip/Harmonization/PDF/obviousness.pdf>;
- 17) SCHERTENBLEIB, Denis. The Patentability and Protection of Living Organisms in the European Union. In *European Intellectual Property Review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26(5) [žiūrėta 2008-03-18], p. 203-213. Prieiga per internetą: <http://international.westlaw.com>;

- 18) *Standing Committee on the Law of Patents* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18].
Prieiga per internetą:
<http://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_9/scp_9_5.pdf>;
- 19) *The Patentability of Business Methods. A Global Perspective* [interaktyvus].
[Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą:
<[http://www.bereskinparr.com/English/publications/pdf/BusinessMethods\(Oct3-01\).pdf](http://www.bereskinparr.com/English/publications/pdf/BusinessMethods(Oct3-01).pdf)>;
- 20) ULLRICH, Hanns. Patent Protection in Europe: Integrating Europe into the Community or the Community into Europe? In *European Law Journal* [interaktyvus]. 2002, nr. 8 [žiūrėta 2008-03-18], p. 433-491. Prieiga per internetą:
<<http://www.blackwell-synergy.com>>.

Interneto tinklalapiai:

- 1) European Commission. Patentability of Computer-Implemented Inventions [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą:
<http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/comp/index_en.htm>;
- 2) GovTrack.us (Database of Federal Legislation). S.1145: US Patent Reform Act of 2007 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą:
<<http://www.govtrack.us/congress/bill.xpd?bill=s110-1145>>;
- 3) World Intellectual Property Organization. Substantive Patent Law Harmonization [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18] <<http://www.wipo.int/patent-law/en/harmonization.htm>>;
- 4) The Website of the Trilateral Co-operation. Legal Issues [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-03-18]. Prieiga per internetą:
<http://www.trilateral.net/projects/legal_issues>.

Santrauka

Lietuva 2004 m. prisijungė prie Europos patentų konvencijos. Nuo tada vienos patentinės paraiškos pagrindu galima siekti patento keliose Europos valstybėse. Išduodant Europos patentą, Europos patentų tarnyboje yra atliekama materialioji išradimo ekspertizė, t.y. Europos patentas išduodamas tik tada, kai išradimas atitinka tam tikras jam nustatytas sąlygas. Europos patentų konvencija, įtvirtindama šias sąlygas, t.y. patentabilumo kriterijus – naujumą, išradimo lygį, pramoninį pritaikomumą – juos apibūdina lakoniškai. Tai sudaro prielaidas nevienodam patentabilumo kriterijų interpretavimui, ir jau dabar kelia daug ginčų dėl patentabilumo reikalavimų tikrųjų sampratų. Šiam teisiniam neaiškumui panaikinti reikalinga nagrinėti Europos patentų tarnybos praktiką, o tiksliau joje pateikiamų patentabilumo reikalavimų sampratą.

Laikantis Europos patentų konvencijos struktūros, šiame magistro darbe nagrinėjami kiekvienas iš patentabilumo kriterijų, taip pat analizuojamos patentabilumo išimtys, t.y. nepatentuojami objektai. Komentuojami ir vertinami reikšmingiausi Europos patentų tarnybos (Techninės apeliacinės tarybos ir Išplėstinės apeliacijų tarybos) sprendimai, kuriuos apžvelgiant paaiškėja, jog patentabilumo kriterijų sampratos yra sudarytos iš daugelio aspektų. Nagrinėjant Europos patentų tarnybos praktiką, magistro darbe taip pat atskleidžiama, jog greta šių sudėtingų daugialypių teisinių kategorijų kaip naujumas, išradimo lygis, pramoninis pritaikomumas, yra formuluojamas ir dar vienas patentabilumo reikalavimas – tai reikalavimas, kad sprendinys būtų techniškas.

Kadangi patentinę išradimo apsaugą šiais laikais aktualu įgyti ne vienoje valstybėje, ir netgi ne vien Europos mastu, Europos patentų tarnybos išaiškinimais formuojamų patentabilumo reikalavimų sampratos darbe lyginamos su JAV patentabilumo kriterijų sampratomis, akcentuojami patentabilumo kriterijų sampratų privalumai ir trūkumai. Magistro darbe daroma išvada, jog būtina siekti didesnio patentabilumo reikalavimų harmonizavimo pasaulyje, nes esantys skirtumai kliudo norint apsaugoti išradimą tarptautiniu mastu.

Summary

Interpretation of Patentability Requirements in European Patent Office Practice

In the year 2004 Lithuania has joined the European Patent Convention which enables to seek a patent in several European countries on the basis of a single patent application. However, a European patent may be issued only after the patentability examination is carried out, *i.e.* only if the subject matter complies with certain conditions established in European Patent Convention. European Patent Convention indicating such conditions, *i.e.* patentability requirements – novelty inventive step, industrial applicability – gives a laconic description of them. Consequently, an inconsistent interpretation of such patentability requirements is likely to ensue as many disputes over the concepts of patentability requirements already arise. To overcome such legal uncertainty the practice of European Patent Office needs to be analysed and in particular – the concepts of the patentability criteria provided thereof.

Following the structure of European Patent Convention, each of the patentability criteria is analysed separately, also examining the non patentable subject matter. The most significant decisions of the European Patent Office (those of Technical Board of Appeal and Enlarged Board of Appeal in particular) are commented and judged. Their analysis shows the concepts of patentability requirements being multifaceted, comprising numerous principles. The European Patent Office practice dealt with also implies that alongside the traditional patentability requirements an additional one is construed – that of technical character of a subject matter.

Since nowadays it is important to patent an invention not only in one state and not even in several states within European boundaries, the concepts of patentability requirements as disclosed by the European Patent Office practice are compared to the ones of the USA. Moreover, advantages and disadvantages are highlighted. Finally, a conclusion that patentability requirements should be further harmonized worldwide is drawn for the existing differences head off the possibility to protect one's invention internationally.